Hervé Guibert

PRIETENUL UI

CARE NU MI-A SALVAT VIAȚA

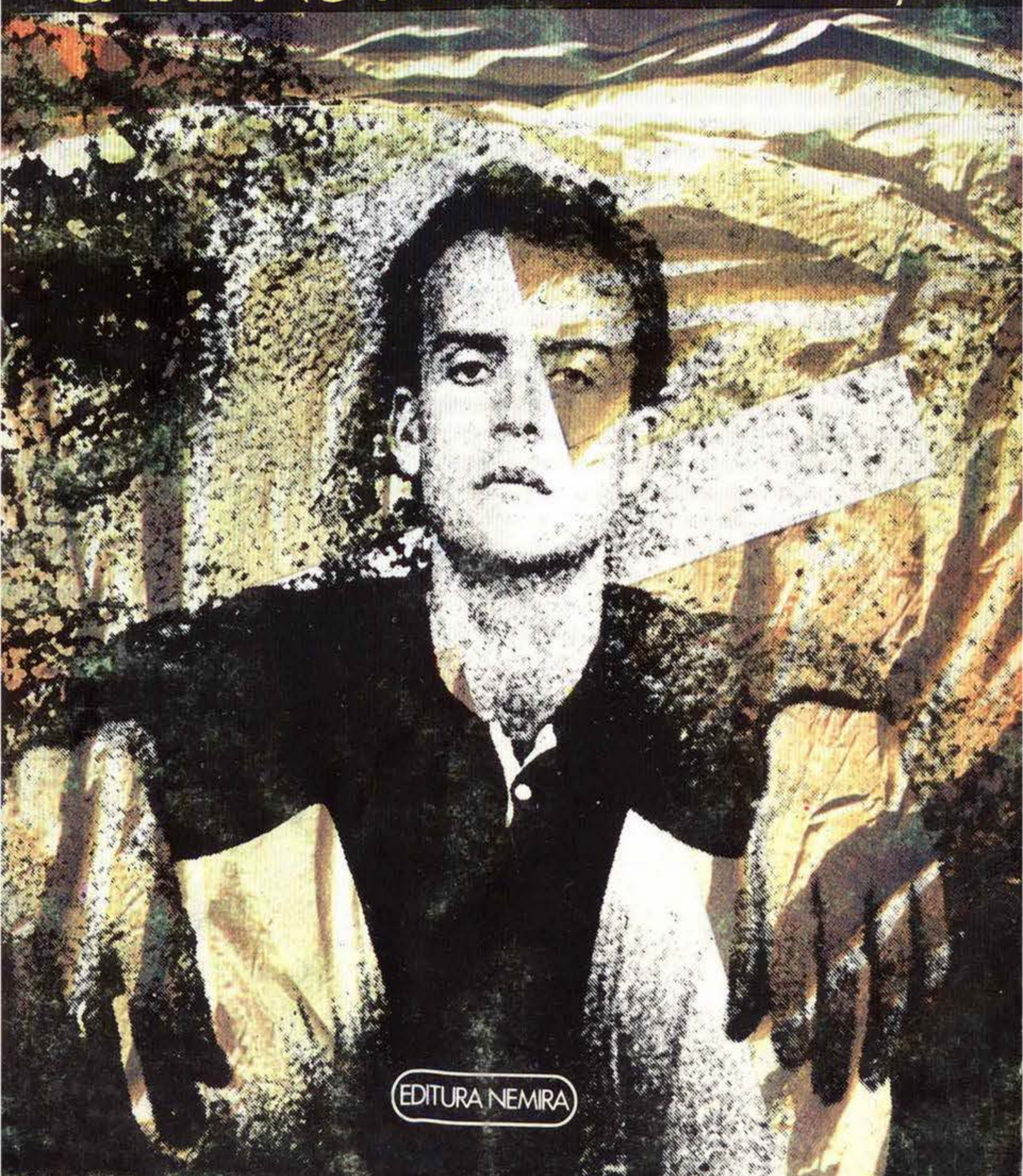

EDITURA NEMIRA

EDITURA NEMIRA

COLECȚIA BABEL

Hervé Guibert

PRIETENULUI

CARE NU MI-A SALVAT VIAȚA

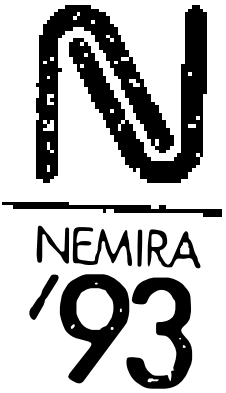

Hervé Guibert
PRIETENULUI
CARE NU MI-A SALVAT VIAȚA

TRADUCERE DE NICOLAE CONSTANTINESCU

Hervé Guibert, scriitor francez, cade pradă simultan virusului HIV și cărților lui Thomas Bernhard - două otrăvuri cărora le urmărește halucinant progresia paralelă în trupul și spiritul sau, într-un ciclu de patru cărți, începând cu volumul de față: un roman cu cheie (Muzil = Michel Foucault, Marine = Isabelle Adjani etc.), având SIDA ca personaj principal. Un periplu necruțător prin mediile intelectuale și artistice pariziene, confruntate cu flagelul bolii, cu piața neagră a medicamentelor și cu mafia medicală franco-americană. O carte unică, dând dreptate unei vorbe a lui Kierkegaard, după care nu merită citite decât cărțile celor ce au văzut moartea cu ochii.

Coperta colecţiei : DAN ALEXANDRU IONESCU

© Editions Gallimard, 1990

HERVÉ GUIBERT

A L'AMI QUI NE M'A PAS SAUVÉ LA VIE

Toate drepturile asupra acestei versiuni
aparţin Editurii NEMIRA. Reproducerea integrală
sau parţială a textului este interzisă
şi va fi pedepsită conform legii.

Editura NEMIRA, C.P. 26-38, Bucureşti

ISBN 973-9144-74-8

1

Am avut sida vreme de trei luni. Mai exact, am crezut vreme de trei luni că sunt condamnat de această maladie mortală pe care o numim sida. Or, nu-mi făceam iluzii, eram într-adevăr bolnav, testul ce se dovedise pozitiv confirmase acest lucru, la fel ca şi analizele care demonstraseră că sângele meu intra într-un proces de deteriorare. Dar, după trei luni, o întâmplare extraordinară m-a făcut să cred, şi aproape mi-a dat siguranţa, că aş putea să scap de boala pe care toată lumea o considera încă incurabilă. Aşa încât nu mărturisisem nimănui, doar prietenilor pe care îi puteam număra pe degetele de la o singură mână, că sunt condamnat, şi nu am mărturisit nimănui, cu excepţia acestor prieteni, că urma să mă vindec, că voi fi, prin această întâmplare extraordinară, unul dintre primii supravieţuitori din lume ai acestei maladii inexorabile.

2

Azi, când încep această carte, 26 decembrie 1988, la Roma, unde am venit singur, în ciuda tuturor, fugind de cei câţiva prieteni care au încercat să mă reţină, îngri-

jorați de sănătatea mea morală, în această zi de sărbătoare când totul este închis și când fiecare trecător este un străin, la Roma, unde îmi dau seama definitiv că nu iubesc oamenii, unde, gata la orice ca să fug de ei ca de ciumă, nu știu cu cine, nici unde să mă duc să iau masa, după trecerea mai multor luni de la acele trei, în cursul cărora am fost sincer convins de condamnarea mea, urmând apoi celelalte luni, când am putut, printr-o întâmplare extraordinară, să cred că am scăpat de ea, între îndoială și luciditate, la capătul descurajării și totodată al speranței, nu mai știu nici eu ce să cred despre aceste lucruri cruciale, despre alternativa condamnării sau a cruțării, nu știu dacă această salvare este o momeală ce mi-a fost întinsă precum o ambuscadă, ca să mă liniștească, sau de nu cumva sunt eroul unui adevărat science-fiction, nu știu de nu cumva e ridicol de omenesc să crezi în această cruțare și în acest miracol. Întrezăresc structura acestei noi cărți pe care am păstrat-o în mine în aceste ultime săptămâni, dar nu știu cum se va desfășura de la un capăt la celălalt, pot să-i închipui mai multe feluri de a se sfârși, deocamdată toate de domeniul presentimentului sau al dorinței, dar ansamblul adevărului îmi este încă ascuns; îmi spun că această carte nu-și are rațiunea de a exista decât în acea zonă de incertitudine comună tuturor bolnavilor din lume.

3

Sunt singur aici, iar acei prieteni care se pot număra pe degetele de la o singură mână, după cum spune Eugénie, mă plâng, se neliniștesc pentru mine, consideră că mă maltratez și îmi telefonează regulat plini de compătimire, mie, care tocmai am descoperit că nu iubesc oamenii, nu, hotărât lucru, nu-i iubesc, mai curând îi urăsc; și asta ar explica totul, această ură tenace din totdeauna, scriu o nouă carte ca să am un tovarăș, un in-

terlocutor, cineva cu care să iau masa și să dorm, alături de care să visez frumos și să am coșmaruri, singurul prieten în prezent suportabil. Cartea mea, tovarășul meu la origine, în premeditarea ei atât de riguroasă, a început deja să mă ducă de nas, deși după toate aparențele eu sunt stăpânul absolut al acestei călătorii făcute la noroc. Un diavol s-a strecurat în adâncurile ființei mele: T. B. M-am întrerupt din cititul lui ca să opresc otrăvirea. Se spune că fiecare reinjectare a virusului ce provoacă sida prin fluide, sânge, spermă sau lacrimi, atacă din nou bolnavul deja contaminat, poate că se spune așa pentru a se limita pagubele.

4

Procesul de deteriorare a sângelui continuă din zi în zi, asimilându-mi deocamdată cazul cu o leucopenie[1]. Ultimele analize, datând din 18 noiembrie, arătau că am 368 T4, un om sănătos are între 500 și 2000. Limfocitele T4 sunt acea clasă de globule albe pe care virusul sida o atacă prima, slăbind progresiv reacția imunitară. Atacurile fatale, pneumocistoza[2] care atinge plămânii, și toxoplasmoza[3] care afectează creierul, se pun în mișcare în zona care coboară sub 200 T4; acum pot fi întârziate prin administrarea AZT-ului. La începuturile acestei maladii, limfocitele T4 erau numite „the keepers", paznicii, iar cealaltă parte de leucocite, T8, „the killers", ucigașii. Înainte de a apărea sida, un inventator de jocuri electronice realizase felul în care progresează sida în sânge. Pe ecranul jocului pentru adolescenți, sângele era

[1] Leucopenie — diminuarea numărului de leucocite din sânge. (N.T.)

[2] Pneumocistoză — afecțiune gravă a plămânilor, ce apare la cei care nu mai au reacții imunitare normale, complicație frecventă la cei bolnavi de sida. (N.T.)

[3] Toxoplasmoză — boală provocată de toxoplasmă, parazit intracelular. (N.T.)

un labirint în care circula Pacman, un fel de grepfruit galben pus în mişcare de o manetă, care înfuleca tot ce-i ieşea în cale, golind de plancton diferitele culoare, ameninţat în acelaşi timp de apariţia proliferantă a grepfruit-urilor roşii care erau şi mai lacome. Dacă aplicăm jocul Pacman-ului, ce nu s-a demodat prea uşor, la sida, limfocitele T4 ar forma populaţia iniţială a labirintului, leucocitele T8 ar fi grepfruit-urile galbene, urmărite de aproape de virusul HIV [1], simbolizat de grepfruit-urile roşii, avide să mănânce din ce în ce mai mult plancton imunitar. Cu mult înainte ca certitudinea bolii mele să fie confirmată de analize, mi-am simţit deodată sângele descoperit, dat in vileag, de parcă ar fi fost protejat totdeauna de o haină sau de o glugă, fără ca eu să-mi dau seama pentru că era un lucru natural, iar ceva, nu înţelegeam ce anume, le trăsese jos. De acum înainte trebuia să trăiesc cu acest sânge despuiat şi expus, asemenea unui corp dezbrăcat care trebuie să facă faţă unui coşmar. Sângele meu demascat, peste tot şi oriunde, şi pentru totdeauna, cu excepţia unui miracol legat de nişte transfuzii improbabile, sângele meu gol puşcă la orice oră, în transporturile publice, când merg pe stradă, pândit mereu de o săgeată care mă vizează în fiecare moment. Oare asta se poate vedea în ochi ? Acum nu mă mai preocupă atât să-mi păstrez o privire omenească, ci să nu capăt una prea omenească, precum a prizonierilor din *Noapte şi ceaţă*, documentarul despre lagărele de concentrare.

5

Am simţit cum vine moartea în oglindă, în privirea mea din oglindă, mai înainte de a se fi instalat cu adevărat. Oare ceilalţi puteau să vadă această moarte în pri-

[1] HIV — siglă pentru *human immuno-deficiency virus*, denumirea internaţională a virusului care provoacă sida. (N.T.)

virea mea? Nu am mărturisit-o tuturor. Până acum, până la această carte, nu am mărturisit-o tuturor. Ca și lui Muzil, mi-ar fi plăcut să am forța, mândria smintită și de asemenea generozitatea de a nu mărturisi nimănui, pentru a lăsa prieteniile să trăiască libere ca pasărea cerului și fără griji și eterne. Dar cum să faci când ești epuizat, iar maladia ajunge să amenințe chiar și prietenia? Mai sunt cei cărora le-am spus: Jules, apoi David, apoi Gustave, apoi Berthe, n-am vrut să știe și Edwige, dar de la primul dejun, la care a domnit tăcerea și minciuna, am înțeles că asta o îndepărta extrem de mult de mine și că dacă n-o apucam imediat pe calea adevărului după aceea va fi mult prea târziu, așa că i-am spus ca să rămân fidel, prin forța lucrurilor a trebuit să-i spun și lui Bill, și mi s-a părut că în momentul acela pierdeam toată libertatea și tot controlul asupra bolii mele, după aceea i-am spus Suzannei, fiindcă este atât de bătrână încât nu-i mai e teamă de nimic, pentru că nu a iubit niciodată pe nimeni în afară de câinele pentru care a plâns în ziua când l-a trimis la hingheri, Suzannei, care are nouăzeci și trei de ani, potențialele noastre de viață devenind egale prin această mărturisire, pe care memoria ei o putea face ireală sau o putea șterge în orice moment, Suzannei care era perfect pregătită să uite pe loc un lucru atât de incredibil. Lui Eugénie nu i-am spus, iau masa cu ea la *La Closerie*, oare poate să citească în ochii mei? Mă plictisesc din ce în ce mai mult cu ea. Am impresia că nu mai am legături interesante decât cu cei care știu, totul a devenit nul și s-a năruit, fără valoare și lipsit de savoare, împrejurul acestei vești, acolo unde ea nu mai este expusă constant prieteniei, acolo unde refuzul meu mă face indiferent. Dacă le-aș mărturisi părinților mei ar însemna să risc ca toată lumea să-și verse lăturile în capul meu în același moment, adică toți amărâții de pe pământ să-și verse lăturile în capul meu, să înghit mizeria lor infectă. Principala mea grijă în toată povestea asta e să mor la adăpost de privirile părinților mei.

6

Aşa am înţeles lucrurile şi aşa i-am spus şi doctorului Chandi de când a început să urmărească evoluţia virusului în corpul meu, sida nu este cu adevărat o boală, a spune contrariul înseamnă a simplifica lucrurile, ci o stare de slăbiciune şi de renunţare ce deschide cuşca fiarei pe care o avem în noi, căreia sunt constrâns să-i dau puteri depline să mă sfâşie, pe care o las să dispună de corpul meu viu, aşa cum se pregătea să facă cu cadavrul meu pentru a-l nimici. Ciuperca pneumocistozei, care este pentru plămâni şi pentru respiraţie un adevărat boa constrictor, şi cea a toxoplasmozei, care distruge creierul, sunt prezente în fiecare om, numai că echilibrul sistemului său imunitar le împiedică să se impună, în timp ce sida le dă cale liberă, deschide vanele distrugerii. Muzil, fără să cunoască natura bolii care îl măcina, spusese pe patul de spital, mai înainte ca savanţii să facă această descoperire: „E o chestie care probabil că ne vine din Africa." Sida, care s-a transmis prin maimuţele verzi, este o boală provocată de vrăjitori, de vraci.

7

Doctorul Chandi, pe care îl consultam de cel puţin un an, după ce îl părăsisem fără să-l anunţ pe doctorul Nacier, pe care îl acuzam de indiscreţie, deoarece bârfise pe seama boaşelor unor pacienţi celebri, dar căruia, de fapt, îi reproşam mai mult de a fi adăugat, în momentul când îmi diagnostica zona [1], că se constata o recrudescenţă a acestei reapariţii a varicelei la subiecţii seropozitivi, o-

[1] Zona Zoster — boală infecţioasă, caracterizată prin erupţii veziculare, localizate pe o singură parte a corpului şi dispare pe traiectul unui nerv. Zona Zoster este provocată de un virus asemănător cu cel al varicelei. (N.T.)

punându-mă până atunci să fac testul, adunând în sertare de ani în şir diferitele lui trimiteri eliberate pe numele meu sau pe un nume de împrumut pentru testul prin care se depista sida, denumită LAV[1] apoi HIV, pretextând că asta însemna să împingi la sinucidere un om sensibil ca mine, convins că ştiam rezultatul testului fără să fie nevoie să-l fac, sau foarte lucid, sau amăgindu-mă teribil, afirmând în acelaşi timp că cea mai elementară moralitate constă în a te comporta în relaţiile amoroase, care au tendinţa să descrească cu vârsta, ca un om contaminat, gândindu-te în sinea ta atunci când treci printr-o perioadă de speranţă că este şi un mijloc de a te proteja, dar decretând că acest test nu foloseşte la nimic decât la a-i împinge pe nenorociţi la cea mai groaznică disperare atâta vreme cât nu se va găsi un tratament, exact ce-i răspunsesem şi mamei mele care mă rugase într-o scrisoare, îngrozitor egoism, s-o liniştesc în această privinţă, doctorul Chandi, acest nou generalist pe care mi-l indicase Bill lăudându-i discreţia, chiar anunţându-mă în mod expres că îngrijea un prieten comun atins de sida, pe care precizarea lui m-a făcut să-l identific imediat, şi că discreţia absolută a medicului, în ciuda celebrităţii pacientului său îl protejase de vâlva ce s-ar fi stârnit, de fiecare dată când mă examina, o făcea în aceeaşi ordine a aceloraşi operaţiuni: după luarea obişnuită a tensiunii şi ascultarea obligatorie, inspecta scobitura tălpilor şi cea a pielii dintre degetele de la picioare, apoi deschidea delicat accesul la canalul atât de uşor iritabil al ureterului, iar eu îi aminteam, după palparea pântecului, abdomenului, subsuorilor şi gâtului sub maxilare, că era inutil să vină cu beţigaşul din lemn de culoare deschisă cu care limba mea refuză cu încăpăţânare să intre în contact de când eram mic, preferând să deschid foarte larg gura la apropierea fasciculului luminos, comprimând omuşorul, printr-o contracţie a muşchilor guturali, cât mai înapoia ce-

[1] LAV — *limphadenopathy associated virus*, prima denumire a virusului HIV, virus izolat în 1983 la Institutul Pasteur. (N.T.)

rului gurii, dar doctorul Chandi uita de fiecare dată în ce măsură acest obiect îi lasă câmp liber mai mult decât beţigaşul neted plin de aşchii închipuite, adăugase în cursul consultului, când inspectase vălul palatului, şi asta in mod cam insistent, de parcă eu ar fi trebuit, după aceea, prin controale personale neîntrerupte, să verific ca nu cumva să se fi cuibărit în acel spaţiu un semn decisiv în privinţa evoluţiei fatalei maladii, o observaţie despre starea ţesuturilor care se întind de-a lungul nervilor, adesea albăstrii sau de un roşu-aprins, şi care prind limba de aţa ei. Apoi, ţinându-mi capul pe la spate cu o mână şi apăsând degetul mare şi arătătorul în partea opusă, printr-o presiune puternică în mijlocul frunţii, mă întreba dacă mă durea urmărindu-mi cu atenţie reacţiile irisului. Consultul se termina cu intrebarea dacă nu cumva în ultimul timp avusesem numeroase şi prelungite diarei. Nu, totul mergea bine ; datorită fiolelor de Trophisan pe bază de glucide ajunsesem iar la greutatea avută înainte de slăbirea pe care mi-o provocase zona, adică la şaptezeci de kilograme.

8

Bill a fost primul care mi-a vorbit de faimoasa boală, parcă în 1981. Se întorcea din Statele Unite unde citise, într-o publicaţie de specialitate, primele rapoarte clinice ale acestei morţi provocate în mod atât de deosebit. El însuşi vorbea de ea ca de un mister, cu simţul realităţii şi cu scepticism. Bill este managerul unui mare laborator farmaceutic producător de vacoinuri. Chiar de a doua zi, luând masa numai eu cu Muzil, i-am adus la cunoştinţă acestuia alarma colportată de Bill. Muzil şi-a dat drumul jos de pe canapea, prăpădindu-se de râs : „Un cancer de care s-ar îmbolnăvi numai homosexualii, nu, ar fi prea frumos ca să fie adevărat, să mori de râs nu alta !" Întâmplarea făcea ca Muzil să

fie în momentul acela deja contaminat de retrovirus[1], pentru că perioada lui de incubaţie, după cum mi-a spus zilele trecute Stéphane, se cunoaşte acum, dar nu este divulgată pentru a se evita panica în rândul miilor de fiinţe seropozitive, ar fi aproape sigur de şase ani. La câteva luni după ce-i provocasem râsul acela în hohote, Muzil a căzut într-o gravă depresiune, asta se întâmpla vara, îi auzeam la telefon vocea schimbată, din garsoniera mea mă uitam cu dezolare la balconul vecinului meu, în felul acesta îi dedicasem discret o carte lui Muzil, „Vecinului meu", înainte de a trebui să o dedic pe următoarea „Prietenului mort", mă temeam să nu se arunce de la balcon, întindeam plase invizibile de la fereastra mea până la a lui ca să-l salvez, nu ştiam de ce suferă, dar înţelegeam după voce că era ceva grav, am aflat după aceea că numai mie mi-a făcut această mărturisire, mi-a spus în ziua aceea: „Stéphane e bolnav de mine, am înţeles în sfârşit că eu sunt boala lui Stéphane şi că voi rămâne atâta timp cât voi trăi orice aş face, cu excepţia cazului când aş dispărea; unicul mijloc de a-l elibera de boala lui, sunt sigur de asta, ar fi să mă sinucid." Dar jocurile erau făcute.

9

În perioada aceea doctorul Nacier, cu care încă eram prieten, şi care, după o lungă şedere la spitalul din Biskra[2] unde îşi făcuse stagiul militar ca intern, se orientase spre geriatrie, lucra într-un azil de bătrâni de la periferia Parisului, unde m-a invitat să-l vizitez, înarmat cu un aparat foto pe care îl puteam cu uşurinţă camufla în buzunarul bluzei albe pe care mi-a dat-o s-o îmbrac ca să trec drept unul din colegii lui cu oca-

[1] Retrovirus — virus cu ARN, din a cărui familie face parte mai ales virusul HIV, prezent la bolnavii atinşi de sida. (N.T.)

[2] Biskra — oraş în Algeria. (N.T.)

zia consultației generale. Din cauza romanului-foto [1] consacrat mătușilor mele, care aveau pe atunci optzeci și cinci și respectiv șaptezeci și cinci de ani, doctorul Nacier credea că ascund o anumită atracție pentru cărnurile muribunde. Se înșelase complet în privința mea, căci n-am făcut nici o fotografie în acel azil de bătrâni, de altfel nici nu am fost tentat să fac vreuna, această vizită în travesti mi-a provocat rușine și oroare. Doctorul Nacier, acest băiat frumos care plăcea femeilor bătrâne, acest fost manechin care încercase fără succes o carieră de actor înainte de a intra, teribil de supărat, la facultatea de medicină, acest fudul care se lăuda că fusese violat la vârsta de cincisprezece ani, la *Grand Hôtel* din Vevey, unde trăsese împreună cu părinții, cu puțin timp înainte de accidentul de automobil ce avea să-i fie fatal tatălui său, de către unul din actorii care jucase rolul lui James Bond, acest ambițios nu se putea mulțumi cu o carieră de generalist care ia optzeci și cinci de franci pentru consultație de la niște clienți burtoși, urât mirositori și maniaci, toți niște ipohondri, și cu un cabinet de cartier care se transforma cu ușurință în closet. Acesta este motivul pentru care a încercat mai întîi să se remarce prin crearea unui azil modern, marcă înregistrată, care, sub forma unei clinici cu o amenajare foarte funcțională, sau mobilier gata de montat, ar fi înlocuit lungile agonii urât mirositoare cu tranziturile expeditive și feerice ale unei călătorii spre lună la clasa întâi, nerambursabilă de către asigurările sociale. Pentru a obține garanția băncilor, doctorul Nacier trebuia să descopere acea autoritate morală care să confere seriozitate unui astfel de proiect. Acest naș ideal era Muzil. Prin intermediul meu, doctorul Nacier s-a putut întâlni cu el fără greutate. Trebuia să cinez cu Muzil după întrevederea lor. L-am surprins cu privirea strălucitoare, într-o stare de veselie smintită. Acest proiect, căruia nu-i acorda, în mod rațional, nici un credit, îl punea totuși într-o stare de surescitare nemaipomenită. Muzil n-a râs niciodată atât de mult în hohote ca atunci când

[1] Roman-foto — poveste românească prezentată sub formă de fotografii însoțite de texte integrate imaginilor. (N.T.)

era pe moarte. După plecarea doctorului Nacier, mi-a spus: „Eu l-aș sfătui pe amicul tău ca chestia pe care vrea s-o facă să nu fie o instituție unde omul vine să moară; ci unde vine a se preface că moare. Efectiv, totul ar fi splendid, cu picturi somptuoase și o muzică suavă, dar numai ca să ascundă mai bine secretul, căci ar exista o ușă mascată în spatele acestei clinici, poate chiar în spatele unuia dintre acele tablouri bune să te facă să visezi, sub efectul toropitor al unei injecții eliberatoare, omul s-ar strecura pe ascuns în dosul tabloului, și hopa, ar dispărea, ar fi mort în ochii tuturor, și ar reapărea, fără să-l vadă nimeni, de cealaltă parte a zidului, în curtea din spate, fără bagaje, fără nimic în mână, fără nume, trebuind să-și inventeze noua identitate."

10

Numele lui devenise pentru Muzil o adevărată obsesie. Voia să scape de el. Îi cerusem un text despre critică pentru ziarul la care colaboram, se lăsa greu, și în același timp nu voia să mă necăjească, pretextând dureri mari de cap care îi paralizau lucrul, până la urmă i-am sugerat să publice acel articol sub un nume de împrumut, peste două zile primeam prin poștă un text de la el, clar și incisiv, însoțit de aceste cuvinte: „Prin ce minune a inteligenței ai înțeles că nu capul îmi creează probleme, ci numele?" A propus numele Julien de l'Hôpital, și, de fiecare dată când îl vizitam, doi-trei ani mai târziu, la spitalul unde agoniza, mă gândeam la acest pseudonim funest care nu a apărut niciodată în ziar, pentru că, evident, acel mare cotidian care îmi publica articolele nu avea ce să facă cu un text despre critică semnat de Julien de l'Hôpital, o copie a stat multă vreme în fișierul unei secretare, și nu mai exista atunci când Muzil mi l-a cerut, am găsit originalul la mine și i

l-am dat, dar Stéphane şi-a dat seama la moartea lui că îl distrusese, ca pe atâtea alte scrieri, în grabă, cu câteva luni înaintea prăbuşirii. Fără îndoială că eu am fost de vină pentru distrugerea unui întreg manuscris despre Manet, de care îmi vorbise într-o zi şi pe care i-l ceruserm cu altă ocazie, rugîndu-l să mi-l împrumute cu încredere, în ideea că ar fi putut să-mi fie poate de folos pentru o lucrare începută de mine şi intitulată : „Pictura celor care nu mai sunt", rămasă neterminată. Profitând de cererea mea, Muzil, care îmi promisese că mi-o va satisface, şi-a dat osteneala să caute acel manuscris în harababura de la el de-acasă ; l-a găsit, l-a recitit şi l-a distrus chiar în aceeaşi zi. Distrugerea lui a reprezentat o pierdere de zeci de milioane pentru Stéphane, deşi Muzil a lăsat drept testament numai câteva fraze laconice, cu siguranţă bine chibzuite, care nu permiteau nimănui să dispună de creaţia lui, nici material pentru familia sa deoarece lăsase moştenire manuscrisele intimului său, nici moral pentru intimul său deoarece îl împiedica, prin interzicerea oricărei publicări postume, să imite propriile lucrări după vestigiile creaţiei sale, obligându-l astfel să urmeze o cale distinctă, limitând în felul acesta daunele ce ar fi putut fi aduse operei sale. Stéphane a reuşit totuşi să facă din moartea lui Muzil ocupaţia lui, poate că aşa se gândise Muzil să-i dăruiască moartea sa, inventând postul de apărător al acestei morţi noi, originale şi îngrozitoare.

11

Aşa după cum avea grijă, în afara graniţelor în care îşi delimita opera, să şteargă acel nume pe care celebritatea îl răspîndise exagerat în lumea întreagă, tot aşa urmărea să-şi ascundă faţa, totuşi foarte uşor de recunoscut după diverse caracteristici şi după fotografiile numeroase pe care presa le difuza de vreo zece ani. Când i se întâmpla să invite la restaurant pe unul din puţinii

lui prieteni, cărora le redusese foarte rapid numărul în anii de dinaintea morții, împingându-și cunoștințele într-o zonă îndepărtată a prieteniei care îl scutea dintr-o dată să le mai frecventeze, limitând raporturile dintre ei la câteva rânduri din când în când sau la un telefon, nu intra bine în restaurant și, cu riscul de a-l împinge într-o parte pe unul din acei rari prieteni cu care mai avea încă plăcerea să ia masa, se repezea drept spre scaunul ce i-ar fi permis să stea cu spatele la ceilalți și în același timp să nu aibă în față vreo oglindă, apoi își revenea și propunea cu amabilitate celuilalt scaunul sau banchetа pe care el nu le voia. Le arăta celor din jur strălucirea enigmatică, închisă în sine, a craniului pe care avea grijă să și-l radă în fiecare dimineață și pe care remarcam uneori dâre de sânge uscat ce scăpaseră controlului său, când îmi deschidea ușa, în același timp cu prospețimea răsuflării în momentul în care îmi aplica două mici sărutări sonore de fiecare parte a buzelor, făcându-mă să mă gândesc că avea delicatețea să se spele iar pe dinți cu puțin înaintea orei de întâlnire. Parisul îl împiedica să iasă în oraș, se simțea prea cunoscut. Cînd se ducea la cinematograf, toate privirile se îndreptau spre el. În unele nopți, de la balconul meu de pe rue du Bac, numărul 203, îl vedeam ieșind din casă, în geacă de piele neagră, cu lănțicuri și inele de metal la epoleți, parcurgând pasajul descoperit care lega între ele diferitele scări de la numărul 205 de pe rue du Bac, ca să ajungă la parcarea subterană de unde, cu mașina lui, pe care o conducea cu stângăcie, ca un miop înspăimântat care își bagă ochii în parbriz, traversa Parisul să se ducă la un bar din arondismentul XII, *Le Keller*, de unde își ridica victimele. Stéphane a găsit într-un dulap al apartamentului pe care testamentul olograf îl pusese la adăpost de o imixtiune din partea familiei, un sac mare plin cu bice, cagule de piele, zgărzi, zăbale și cătușe. Aceste ustensile, de existența cărora pretindea că nu știe, i-ar fi provocat un dezgust neașteptat, de parcă de acum înainte și ele ar fi fost moarte și reci. La sfaturile fratelui lui Muzil, dezinfectase apartamentul înainte de a intra în posesia lui, grație testamentului,

încă neştiind că majoritatea manuscriselor fuseseră distruse. Muzil adora orgiile violente în saune. Teama de a fi recunoscut îl împiedica să frecventeze saunele pariziene. Dar, când pleca la seminarul lui anual de la San Francisco, se distra copios în numeroasele saune din acest oraş, astăzi dezafectate din pricina epidemiei şi transformate în magazine cu autoservire sau în parcări. Homosexualii din San Francisco îşi împlineau în aceste spaţii fantasmele cele mai smintite, punând în locul cabinelor pentru urinat căzi vechi în care victimele rămâneau culcate nopţi întregi în aşteptarea murdăriilor, urcând în cabine înguste de camioane demontate pe care le foloseau drept camere de tortură. Muzil s-a întors de la seminarul din toamna lui 1983 chinuit de o tuse violentă, o tuse seacă ce-l epuiza treptat. Dar, între două accese, se delecta evocând ultimele năzbâtii din saunele de la San Francisco. I-am zis în ziua aceea : „Probabil că sida a făcut pustiu prin locurile acelea. — Greşeşti, a răspuns el, dimpotrivă, niciodată n-a fost atâta lume în saune, şi asta-i nemaipomenit. Ameninţarea care pluteşte în aer a creat noi complicităţi, noi duioşii, noi solidarităţi. Înainte nu se schimba o vorbă, acum vorbim unii cu alţii. Fiecare ştie foarte precis pentru ce se află acolo."

12

Asistentul lui, pe care l-am cunoscut cu ocazia înmormântării, unde l-am însoţit pe Stéphane, şi pe care l-am întâlnit câteva zile mai târziu într-un autobuz, mi-a făcut anumite destăinuiri. Încă nu ştia dacă Muzil fusese conştient sau nu de natura bolii care îl doborâse. Asistentul lui m-a asigurat că în orice caz fusese conştient de caracterul ireversibil al acestei maladii. În cursul lui '83, Muzil se ducea în mod regulat la adunările unei societăţii umanitare, ţinute la o clinică de dermatologie al cărei patron făcea parte din acea ligă care delega medici în lumea întreagă atunci când aveau loc catastrofe

naturale sau politice. Această clinică primea primele cazuri de sida din cauza simptomelor ei dermatologice, în special sindromul Kaposi care lasă pete roşii sau mai curând violacee, mai întâi pe tălpi şi pe picioare, apoi pe tot corpul, până la pielea feţei. Muzil tuşea ca un apucat la acele adunări unde se discuta despre situaţia Poloniei după lovitura de stat. În ciuda somaţiilor mele şi ale lui Stéphane, refuza să consulte un medic. Până la urmă a cedat la insistenţele patronului clinicii de dermatologie, care era mirat de acea tuse seacă, violentă şi persistentă. Muzil şi-a petrecut o dimineaţă la spital pentru diverse consultaţii, şi mi-a povestit cât de mult corpul, de care uitase, intrat în circuitele medicale, îşi pierdea orice identitate, nemairămânând decât un pachet de carne fără voinţă, bălăbănită când ici, când colo, reducându-se abia la o înscriere în registru, un nume trecut prin mixerul administrativ, stors de istoria şi de demnitatea lui. Îi vârâseră pe gură un tub destinat explorării plămânilor. Patronul clinicii de dermatologie a putut, plecând de la aceste examene, să deducă natura maladiei, dar, ca să protejeze numele pacientului şi partenerului său, a luat măsurile necesare, supraveghind circulaţia fişelor şi analizelor care legau acest nume celebru de numele noii maladii, contrafăcându-le şi cenzurându-le, pentru ca secretul să fie păstrat până la sfârşit, lăsându-i până la moarte libertatea de acţiune în munca lui, fără necazurile pe care ar fi trebuit să le suporte în cazul când s-ar fi făcut vâlvă. A luat hotărârea, contrar obiceiului, de a nu-i anunţa nici măcar prietenul, pe Stéphane, pe care-l cunoştea puţin, ca să nu le pătezo prietenia cu acest spectru groaznic. Dar l-a prevenit pe asistentul lui Muzil, pentru ca acesta să se consacre mai mult ca oricând dorinţelor maestrului său şi să-l susţină în ultimele proiecte ale gândirii lui. Asistentul mi-a spus în autobuz că întrevederea lui cu patronul clinicii de dermatologie avusese loc la puţină vreme după ce i se transmiseseră lui Muzil rezultatele examinărilor, fiind comentate în faţa lui de acel patron şi coleg. În clipa aceea, privirea lui

Muzil, îi povestise patronul clinicii de dermatologie asistentului care îmi relata mie la mai multe luni de atunci, devenise mai fixă și mai pătrunzătoare ca niciodată; cu un gest al mâinii întrerupse brusc orice discuție: „Cât timp?" se interesase el. Era singura întrebare importantă pentru Muzil, pentru munca lui, de răspunsul la ea depindea soarta cărților sale. Oare patronul clinicii îi mărturisise atunci natura bolii? Astăzi mă îndoiesc de acest lucru. Poate că Muzil nu l-a lăsat să vorbească. Înainte cu un an, la una din cinele noastre, la el în bucătărie, orientasem discuția spre problema adevărului în cazul maladiei mortale, în raportul dintre medic și pacient. Teama mea era că făcusem un cancer la ficat consecutiv cu o hepatită prost tratată. Muzil îmi răspunsese: „Medicul nu-i spune pacientului adevărul direct, ci îi oferă mijloacele și libertatea, printr-o explicație neclară, să-l găsească singur, permițându-i astfel să nu afle nimic dacă în adâncul lui preferă această a doua soluție." Patronul clinicii de dermatologie i-a prescris lui Muzil doze masive de antibiotice care, oprindu-i tusea, au fixat o amânare nesigură deznodământului fatal. Muzil și-a reluat și mai vârtos lucrul și munca la carte, hotărând chiar să țină o serie de conferințe pe care avusese de gând să le amâne. Nici lui Stéphane, nici mie nu ne-a pomenit nimic despre această întrevedere cu patronul clinicii de dermatologie. Într-o zi m-a anunțat, încercând un sondaj curios asupra mea, că luase hotărârea, dar vedeam prea bine în privirea lui că îmi cerea sfatul, că nu se decisese cu adevărat, să plece la capătul lumii cu o echipă a acelei societăți umanitare pe care o susținea, într-o misiune periculoasă din care risca, mi-a dat de înțeles, să nu se mai întoarcă niciodată. Se ducea la capătul lumii după multvisata ușă a dispariției, aflată în dosul tabloului din azilul ideal. Speriat de acest proiect și încercând să nu-i arăt cât de mult eram, i-am răspuns superficial că ar face mai bine să-și ducă la capăt cartea. Cartea lui nesfârșită.

13

Își începuse istoria comportamentelor înainte de a fi făcut eu cunoștință cu el, la începutul lui '77, pentru că prima mea carte, *Moartea ca propagandă*, trebuie să fi apărut în ianuarie 1977, și am avut norocul să pătrund în micul lui cerc de prieteni în urma apariției acestei cărți. Din monumentala lui istorie a comportamentelor apăruse deja primul volum, la început introducere la primul tom, dar pe care o dezvoltase atât de mult încât devenise în întregime o carte aparte, împingând mai încolo publicarea adevăratului prim volum, acesta devenind în consecință al doilea, gata să intre la tipar în momentul în care bolidul introducerii îl depășise din mers, în primăvara lui '76, pe vremea când încă nu-l cunoșteam, când nu era pentru mine decât un vecin ilustru și fascinant căruia nu-i citisem nici una din cărți. La apariția introducerii, care fusese atât de mult calomniată pentru că avansa o teză despre cenzură fundamental opusă celei pe atunci la modă, acceptase, pentru prima și ultima dată, căci după aceea a refuzat toate invitațiile, să participe la emisiunea de varietăți intelectuale „Apostrophes", pe care eu n-o văzusem la vremea aceea, dar din care Christine Ockrent, prezentatoarea cea mai îndrăgită de Muzil, pentru care eram obligat să mă învârtesc prin cartier când eram invitat la el la cină și ajungeam puțin mai devreme, ca să-l las singur cu ea până la ora 20 și 30 de minute, a difuzat un scurt fragment în jurnalul ei televizat, pe care Muzil nu l-ar fi scăpat pentru nimic în lume, în seara zilei în care murise, în iunie 1984. Christine Ockrent, pe care deseori o numea jubilând mica sau marea lui scumpete, de fapt nu a reluat din vechea înregistrare decât un imens și interminabil hohot de râs, surprins în cursul acelei emisiuni de varietăți, unde Muzil putea fi văzut în costum și cravată străîmbându-se literalmente de râs, când se aștepta de la el să fie serios ca un papă pentru a ilustra pe viu una din regulile cuprinse

în acea istorie a comportamentelor, cărora le submina bazele, iar acel hohot de râs mi-a încălzit inima într-un moment când o simţeam îngheţată, când am aprins televizorul acasă la Jules şi Berthe, unde mă refugiasem în seara morţii lui, ca să văd cum îi vor face necrologul în jurnalul televizat. Aceea a fost pentru mine ultima apariţie vizuală însufleţită a lui Muzil cu care am consimţit să rămân, refuzând de atunci, de teamă să nu sufăr, să mă lupt cu vreun simulacru al prezenţei lui, poate cu excepţia celor din vis, şi acest hohot de râs pe care l-am decretat stop cadru absolut mă încântă şi azi, cu toate că sunt puţin gelos că un hohot de râs atât de formidabil, atât de impetuos, atât de luminos, a putut fi opera lui Muzil într-o perioadă puţin anterioară prieteniei noastre. Aşa cum distrugea prin această nouă lucrare bazele consensului sexual, tot aşa începuse să mineze galeriile propriului său labirint. Anunţase pe spatele primului volum din monumentala sa istorie a comportamentelor, fiindcă următorul era deja scris şi avea în mână documentaţia necesară pentru următoarele, titlurile viitoarelor patru volume. Pornit la realizarea unei construcţii căreia îi trasase planul, stâlpii de susţinere şi coama zidurilor, precum şi zonele de umbră, şi punţile de legătură, conform regulilor sistemului deja încercat în precedentele lui cărţi, care îi aduseseră o reputaţie internaţională, iată-l deodată cuprins de o plictiseală sau de o îndoială teribilă. Opreşte lucrarea, şterge toate planurile, întrerupe acest studiu monumental al comportamentelor ordonat dinainte pe portativele dialecticii lui. Mai întâi se gândeşte să mute la sfârşit volumul al doilea, în orice caz să-l lase în aşteptare, pentru a aborda totul dintr-un alt unghi, să decaleze originile studiului şi să inventeze metode noi de explorare. Din deviaţie în deviaţie, axat pe căi periferice, excrescenţe anexe ale proiectului iniţial care, ele însele, devin mai degrabă nişte cărţi în sine decât nişte paragrafe, se rătăceşte, se descurajează, distruge, abandonează, reclădeşte, grefează din nou şi încet-încet se lasă cuprins de amorţeala provocată de o retragere, de o lipsă persistentă de publicare — expus celor mai invidioase zvo-

nuri, de neputință și de ramolisment —, sau de mărturisirea unei erori ori a unui vid intelectual, potopit din ce în ce mai mult de visul unei cărți infinite, care ar pune toate problemele posibile, pe care nimic nu le-ar putea rezolva, nimic nu le-ar putea opri decât moartea sau epuizarea, cartea cea mai puternică și cea mai fragilă din lume, o comoară ce înaintează ținută de mâna care o apropie și o trage înapoi din fața prăpastiei, la fiecare nouă zvâcnire a gândirii, sau a focului la cea mai mică descurajare, o biblie hărăzită infernului. Siguranța morții apropiate a pus capăt acestui vis. Orele erau numărate, Muzil a început să-și reordoneze cartea, cu limpezime. În vara lui '83 plecase în Andaluzia împreună cu Stéphane. M-am mirat că rezervase locuri în hoteluri de categoria a doua sau a treia, avea simțul economiei, în timp ce la el acasă s-au găsit după moarte numeroase cecuri însumând câteva milioane pe care neglijase să le ducă la bancă. De fapt avea oroare de lux. Dar o învinuia de avariție pe mama lui care nu-i cedase decât niște cioburi atunci când îi ceruse o atenție pentru casa de la țară pe care tocmai o cumpărase, unde visa să petreacă veri frumoase și rodnice în compania noastră. În ajunul plecării în Andaluzia, Muzil m-a chemat la el acasă și mi-a spus cu solemnitate arătându-mi două dosare groase, înțesate cu hârtii, așezate unul lângă altul pe birou : „Astea sunt manuscrisele mele, dacă mi se întâmplă ceva în această călătorie, te rog să vii aici și să le distrugi pe amândouă, numai ție îți pot cere asta, și contez pe cuvântul tău." I-am răspuns că n-aș fi în stare să fac acest gest și că prin urmare îi refuz cererea. Muzil s-a arătat scandalizat și cumplit dezamăgit de reacția mea. De fapt nu avea să-și încheie cu adevărat lucrarea decât luni de zile mai târziu, după ce o mai răscolise încă o dată. Când s-a prăbușit în bucătărie, iar Stéphane l-a găsit într-o baltă de sânge, înmânase deja cele două manuscrise editorului său, dar în fiecare dimineață se ducea la bibliotecă să controleze exactitatea notelor din josul paginii.

14

Când m-am întors în grabă din Mexic, în octombrie 1983, după ce, ud leoarcă şi invocând mila omenească, îl implorasem pe reprezentantul agenţiei Air France din Mexico, care m-a primit cu picioarele pe birou, uitându-se cum picura din tavan într-o gamelă perfuzia unui potop care bântuia afară, să mă repatrieze de urgenţă în Franţa, scurtând acel blestemat de bilet de vacanţă cu tarif redus şi dată fixă, de minimum treisprezece zile, având frisoane violente până şi în avionul care mă apropia în chip salvator de ţara mea natală, în mijlocul turiştilor dezlănţuiţi, împopoţonaţi fiecare cu un sombrero, care strigau cât îi ţinea gura înghiţind ultimele porţii de tequilla, l-am sunat pe Jules de la aeroport şi el mi-a adus la cunoştinţă că a petrecut tot acest timp cât eu am stat în Mexic la spital, copleşit şi el de accese puternice de febră, cu tot corpul acoperit de ganglioni şi tot timpul fiind supus, la spitalul universitar, unor examene care nu duseseră la nimic, până când a fost trimis înapoi acasă. Privind peisajul cenuşiu de la periferia Parisului defilând dincolo de geamul taxiului, pe care îl consideram o ambulanţă, şi pentru că Jules tocmai îmi descrisese nişte simptome ce începeau să fie asociate cu faimoasa maladie, mi-am zis că amândoi avem sida. Asta modifica totul într-o clipă, totul se transforma radical împreună cu peisajul în jurul acestei certitudini, mă paraliza şi totodată îmi dădea aripi, îmi reducea forţele descătuşându-mi-le, îmi era frig şi eram ameţit de plăcere, calm şi în acelaşi timp agitat, poate că în sfârşit îmi atinsesem scopul. Bineînţeles, ceilalţi s-au străduit să mă facă să renunţ la convingerea mea. Mai întâi Gustave, căruia i-am mărturisit totul chiar în aceeaşi seară la telefon, şi care de la München mi-a spus cu scepticism să nu speculez o simplă panică. Apoi Muzil, la care am fost să cinez a doua zi seara şi care se găsea într-un stadiu destul de avansat al acestei boli, pentru că îi mai rămânea de trăit mai puţin de un an, mi-a spus: „Dragul de tine,

ce-ţi mai trece prin minte ? Dacă virusii care circulă în lumea întreagă de când cu moda curselor charter ar fi toţi mortali, fii convins că n-ar mai fi rămas multă lume pe planeta asta." Era perioada când despre sida se răspîndeau zvonurile cele mai fanteziste, dar care atunci păreau credibile, atât de puţin se ştia despre natura şi funcţionarea a ceea ce încă nu fusese delimitat net ca virus, un lento sau retrovirus asemănător cu cel prezent la cai. Se spunea că îl luai trăgând pe nas nitrit de amil, brusc retras din comerţ, sau că era vorba de arma unui război biologic lansat când de Brejnev, când de Reagan. La sfîrşitul lui '83, pentru că Muzil tuşea din nou, şi mai puternic, încetând să mai ia acele antibiotice ale căror doze, îl asigurase un farmacist din cartier, ar fi putut să doboare şi un cal, i-am zis : „De fapt speri să ai sida." Mi-a aruncat o privire neagră şi fără drept de apel.

15

Puţin după întoarcerea mea din Mexic, un abces monstruos mi-a apărut în fundul gâtului, împiedicându-mă să înghit orice fel de mâncare. Îl părăsisem pe doctorul Lévy, căruia îi reproşam că nu-mi tratase hepatita şi că nu-mi luase în serios suferinţele, în special acel junghi tenace în dreapta care mă făcea să mă tem de un cancer la ficat. Doctorul Lévy a murit apoi curând de un cancer la plămâni. Îl înlocuisem, la Centrul de cercetări funcţionale pe care mi-l recomandase Eugénie, cu un alt medic generalist, doctorul Nocourt, fratele unui coleg de la ziar. Fără să-i las vreun răgaz, consultându-l cel puţin o dată pe lună în legătură cu acel junghi, l-am hărţuit până când mi-a eliberat trimiterile pentru toate examenele posibile şi imaginabile, bineînţeles şi analiza sângelui

prin care se verifica procentul de transaminaze[1], dar şi o ecografie în cursul căreia, pândindu-mi pe ecran în acelaşi timp cu el, pe când îmi palpa abdomenul unsuros cu vârful stiletului, adâncul măruntaielor, l-am ocărât pe practicianul a cărui privire mi se părea prea rece, prea indiferentă în timpul controlului ca să nu ascundă ceva, i-am acuzat privirea de minciună, până când bănuielile mele l-au făcut să izbucnească în râs, spunându-mi că erau rare cazurile când cineva moare de cancer la ficat la vârsta de douăzeci şi cinci de ani, în sfârşit, o urografie, care a însemnat pentru mine o încercare teribilă, umilit, culcat gol mai mult de o oră, fără să fi fost prevenit de durata acestui examen, pe o masă de metal rece ca gheaţa, sub o cupolă cu geamuri de unde puteam fi văzut de nişte muncitori care lucrau pe acoperiş, fără să am putinţa să chem pe cineva fiindcă fusesem uitat acolo, cu un ac gros înfipt în vena braţului împrăştiindu-mi în corp un lichid violaceu care îl încălzea la culme, până când am auzit-o din spatele paravanului pe practiciană revenind, spunându-i unui coleg că profitase ca să coboare după un biftec şi întrebându-l cum îşi petrecuse recenta vacanţă în insula Réunion. S-a întâmplat ca această investigaţie să ducă în sfârşit la ceva, ceea ce m-a uşurat şi în acelaşi timp m-a dezamăgit, căci doctorul Nocourt m-a anunţat că era vorba de un fenomen extrem de rar, dar cât se poate de benign, pe care nu-l întâlnise niciodată în treizeci de ani de carieră, o malformaţie renală, fără îndoială congenitală, un soi de cavitate mică unde se puteau acumula cristale, provocând acea durere din partea dreaptă de care urologul mi-a zis că mă scapă printr-un consum masiv de apă gazoasă şi lămâi. Dar, chiar înainte de a mă deda unui consum frenetic de lămâi, durerea din dreapta, pentru că acum îi cunoşteam cauza, a încetat de-a se mai face simţită, şi m-am trezit, pentru un foarte scurt interval de timp, ca un idiot, fără nici o durere.

---

[1] Transaminază — enzimă care catalizează transferul grupării amine a unui acid aminat asupra unui acid cetonic. Proporţia în sânge a unor transaminaze creşte considerabil în cazul bolilor hepatice sau a infarctului miocardic. (N.T.)

16

Între timp Eugénie mă sfătuise să-l consult pe doctorul Lérisson, un homeopat. Marine şi Eugénie erau înnebunite după doctorul Lérisson. Eugénie petrecea nopţi întregi în sala lui de aşteptare, cu bărbatul ei şi băieţii, să sosească ora providenţială când va fi primită, printre femei de lume şi sărăntoci, căci doctorul Lérisson se mândrea cu faptul că lua o mie de franci pe consultaţie de la contese şi acorda un timp egal vagabonzilor fără nici un bănuţ. Eugénie privea fix până la halucinaţie uşa cabinetului unde uneori, pe la trei dimineaţa, cu un gest ostenit doctorul Lérisson îi introducea întreaga familie perfect sănătoasă, care ieşea de acolo cu reţete pentru zece capsule galbene de talia unei alune ce trebuiau înghiţite fiecare înainte de masă, plus cinci capsule roşii de mărime mijlocie, şapte comprimate albastre şi o mulţime de granule de lăsat să se topească sub limbă. Tot acest tratament a fost gata să-l omoare pe fiul Eugéniei când acesta a avut o banală apendicită, doctorul Lérisson este împotriva intervenţiilor dure, a ablaţiilor sau tratamentelor chimice, are încredere în echilibrul naturii şi în plantele comprimate, din care cauză fiul Eugéniei s-a trezit cu o peritonită complicată cu diverse infecţii, marcate prin trei operaţii care i-au desenat o cicatrice drăguţă de la pubis până la gât. Marine îmi spunea cu extaz că doctorul Lérisson e un sfânt, care îşi sacrificase viaţa personală, şi chiar şi pe biata lui soţie, pe care ea era mulţumită s-o vadă uitată, ca să-şi exercite arta. Când Marine se ducea să-l consulte, de trei-patru ori pe săptămână, nu trecea prin sala de aşteptare: o asistentă, de îndată ce îi recunoştea ochelarii negri, o introducea printr-o uşă secretă într-un budoar alăturat cabinetului doctorului Lérisson, unde acesta le rezerva clientelor lui celebre experimentările cele mai ameţitoare, închizându-le goale în lăzi de metal după ce le înfipsese în tot corpul ace pline cu concentrate de ierburi, roşii, bauxită, ananas, scorţişoară, paciuli, nap, morcov şi argilă, de unde ieşeau

cu picioarele tremurânde, stacojii şi pe jumătate bete. Doctorul Lérisson, cu sumedenia lui de clienţi, nu mai accepta nici un găgăuţă. Graţie recomandărilor excepţionale din partea Eugéniei şi Marinei, am obţinut în sfârşit o consultaţie, după tratative purtate cu o secretară misterioasă, pentru trimestrul următor. Am înţepenit aşteptând vreme de patru ore în sala de aşteptare, împresurat de fizionomii insuportabile. Când asistentul cu bluză albă, cel mai banal din lume, mi-a pronunţat numele deschizând uşa, i-am spus : „Nu, eu am întâlnire cu doctorul Lérisson. — Intraţi, mi-a zis el, — Ba nu, i-am răspuns mirosind o înşelătorie, eu vreau să-l văd pe doctorul Lérisson în persoană. — Dar eu sunt doctorul Lérisson, intraţi !“ mi-a zis el trântind uşa în spatele meu cu agasare. Din cauza slăbiciunii prietenelor mele pentru el, mi-l închipuisem un Don Juan. Doctorul Lérisson mi-a găsit hiba de cum s-a uitat la mine, m-a ciupit de buză uitându-se ţintă la pupilele mele şi mi-a zis : „Ameţiţi, nu-i aşa ?“ După răspunsul meu care se înţelegea de la sine, a adăugat : „Sunteţi una dintre fiinţele cele mai incredibil spasmofile pe care le-am întâlnit vreodată, poate chiar mai mult decât prietena dumneavoastră Marine, care este totuşi un adevărat model în această privinţă.“ Doctorul Lérisson mi-a explicat că spasmofilia nu e cu adevărat o boală, nici organică, nici mentală de altfel, ci o resursă formidabilă, dinamizată de o lipsă de calciu, aptă să tortureze corpul. Spasmofilia nu e deci o maladie psiho-somatică, dar determinarea obiectului şi locului suferinţei pe care e capabilă să o producă ţine de o decizie semi-voluntară sau mai frecvent inconştientă.

17

Deoarece corpul se simţea frustrat de anunţarea acestei malformaţii renale benigne, apoi de acea teorie a spasmofiliei, deposedat deocamdată de capacităţile lui de suferinţă, fără îndoială avid, a început să foreze în el,

cât mai adânc, orbește, pe bâjbâite. Nu făceam crize de epilepsie, dar eram capabil în fiecare clipă să mă zvârcolesc literalmente de durere. Nu am suferit niciodată atât de puțin ca după aflarea veștii că am sida. Sunt foarte atent la manifestările progresului pe care îl face virusul, mi se pare că-i cunosc harta colonizărilor, asalturilor și retragerilor, îmi închipui că știu locul în care mocnește și locul unde atacă, apoi că simt zonele încă neatinse, dar această luptă din interiorul meu, care organic este foarte reală, analizele științifice o dovedesc, nu înseamnă deocamdată nimic, ai răbdare băiete, față de suferințele cu siguranță fictive care mă subminau. După ce-i mărturisisem despre ele, Muzil, impresionat, m-a trimis să-l consult pe bătrînul doctor Aron, care practic renunțase la slujbă, dar continua două-trei ore pe zi să bântuie acel cabinet rămas de la tatăl lui, unde nimic nu părea să fi fost mișcat din loc de aproape un secol, ființă neînsemnată și transparentă printre enormele lui aparate radiologice antediluviene. Doctorul Aron mi-a ascultat relatarea suferințelor, apoi m-a poftit să trec în cealaltă parte a cabinetului, unde se înălțau acele blocuri articulate cu brațele, manetele și hublourile lor, făcându-l să semene cu cabina unui submarin, și să mă dezbrac. Omulețul albicios și translucid s-a lăsat în jos la picioarele mele și mi-a înfiorat degetele mari, gleznele și genunchii lovindu-le cu un ciocan la fel de mic precum ciocănelele de la tambal. După care mi-a trimis în fundul irisului fasciculul luminos al unei lunete sferice pe care și-o prinsese în jurul frunții și mi-a spus, cu un suspin foarte lung: „De fapt sunteți un personaj comic." M-am așezat din nou în fața biroului său și i-am spus această frază, da, mi-o amintesc foarte bine, i-am spus exact această frază, în 1981, cu puțin înainte ca Bill să-mi vorbească pentru prima dată de existența acestui fenomen care ne lega deja pe toți, Muzil, Marine, și atâția alții, fără să putem ști : „Îi voi săruta mâinile celui care îmi va anunța condamnarea." Doctorul Aron a consultat o enciclopedie, a citit în tăcere unul din articole și mi-a spus : „Am găsit boala de care suferiți, este o boală destul de rară, dar să nu vă îngrijoreze prea mult asta, e o boală care, si-

gur, provoacă multă suferință, dar care trece în general o dată cu vârsta, este o boală a tinereții care ar trebui să dispară pe la treizeci de ani, numele ei cel mai pe înțeles este dismorfofobie, adică aveți aversiune față de orice diformitate." Mi-a scris rețeta, i-am cerut să o văd, îmi prescria antidepresive : nu se temea că asta îmi va face mai mult rău decât bine ? Téo, povestindu-mi cazul unui regizor care tocmai își zburase creierii în camera vecină cu cea în care dormea realizatorul decorurilor, considera răspunzătoare antidepresivele spunând că în general ele și numai ele provocau forța euforică de a trece la fapte reziștând buimăcelii. Ieșind din cabinetul doctorului Aron, am rupt rețeta și m-am dus la Muzil să-i povestesc cum a decurs consultația. Relatarea mea l-a înfuriat : „Sunt totuși incredibili generaliștii ăștia de cartier, a zis el, atât de mult s-au săturat de flegmele și diareele pacienților lor încât abordează psihanaliza și pun cele mai extravagante diagnostice !" Cu puțin timp înainte de a se prăbuși, în stare de inconștiență, în bucătăria lui, cu o lună înainte de moarte, presat de Stéphane și de mine să consulte un medic din cauza acelei tuse care începea din nou să-i tortureze răsuflarea, Muzil s-a lăsat convins să meargă la un bătrân generalist din cartierul lui care, după ce l-a examinat, l-a asigurat plin de veselie că e perfect sănătos.

18

Astăzi, 4 ianuarie '89, îmi spun că nu mi-au mai rămas decât exact șapte zile pentru a depăna povestea bolii mele, și bineînțeles că e cu siguranță un răgaz imposibil de respectat și insuportabil pentru liniștea mea morală, căci în după-amiaza zilei de 11 ianuarie trebuie să-l sun pe doctorul Chandi ca să-mi aducă la cunoștință prin telefon rezultatele analizelor pe care a trebuit să le fac pe 22 decembrie, pentru prima dată la spitalul Claude-Bernard, intrând astfel într-o nouă fază a mala-

diei. Examenele au fost cumplite, căci a trebuit să mă duc dimineaţă devreme pe stomacul gol, practic fără să dorm în timpul nopţii de teamă să nu ratez această programare stabilită cu o lună înainte pentru mine de doctorul Chandi care îmi silabisise la telefon numele, adresa şi data naşterii, propulsându-mă astfel în mod public în noua fază de recunoaştere a bolii, decât să visez în noaptea dinaintea acelor analize cumplite, unde mi s-a luat o cantitate îngrozitoare de sânge, că fusesem împiedicat din diferite motive să mă duc la acea întâlnire decisivă pentru supravieţuirea mea, trebuind în plus să traversez de la un capăt la altul Parisul paralizat de greva aproape generală, şi scriind toate acestea în realitate pe 3 ianuarie, seara, de teamă să nu mă prăbuşesc în toiul nopţii, năpustindu-mă cu ferocitate spre ţinta mea şi spre neatingerea ei, reamintindu-mi cu spaimă de acea dimineaţă în care a trebuit să plec de acasă nemâncat pe străzile îngheţate, unde din cauza grevei domnea un soi de emoţie anormală, ca să mi se extragă o cantitate astronomică de sânge, să mi se fure sângele la acel institut public de sănătate în scopul nu ştiu căror experienţe şi să fiu văduvit în acelaşi timp de ultimele forţe valide, sub pretextul că mi se controlează numărul de limfocite T4 pe care virusul le masacrase într-o lună, să mi se captureze o doză suplimentară din rezervele mele vitale spre a fi trimisă cercetătorilor, ca să le transforme în materia dezactivată a unui vaccin care îi va salva pe alţii după moartea mea, a unei gamaglobuline, sau ca să infecteze o maimuţă de laborator, dar mai întâi a trebuit să mă las strivit de masa urât mirositoare şi resemnată ce umplea până la refuz un compartiment de metrou cu mersul dereglat de grevă, să ies pe acolo sufocat şi să urc în stradă să aştept în faţa cabinei telefonice ca tânăra venită din altă ţară cu numeroasele ei bagaje să înţeleagă, după gesturile mele din faţa geamului, în ce sens trebuie introdusă cartela, şi că după aceea trebuia să lase în jos clapa peste ea. străina mi-a cedat politicos locul şi a aşteptat şi ea în frig să termin cu numărul de la agenţia de taxiuri care suna întruna ocupat, timp în care un lucrător al primăriei, după ce-şi

oprise furgoneta înaintea cabinei, o luase cu asalt folosind un sistem de stropire care întunecase şi albăstrise totul în interior, în vreme ce ascultam pentru a suta oară semnalul de ocupat, îngreţoşat de cafeaua pe care doctorul Chandi îmi dăduse voie s-o înghit excluzând orice altceva, deşi infirmiera, când am ajuns la singura secţie ce îşi mai continua existenţa în interiorul spitalului Claude-Bernard care tocmai fusese evacuat şi pe care, în starea lui de dezafectare, îl traversam în ceaţă ca pe un spital fantomă de la capătul lumii, amintindu-mi de vizita la Dachau, cu singura insuliţă însufleţită, cea a sidei, cu siluetele ei albe în spatele geamurilor mate, m-a întrebat, îngrămădind eprubetele goale în recipient, una, apoi două, trei, apoi una mare, apoi două mici, în fine erau în total vreo zece care toate aveau să se umple într-o clipă cu sângele meu cald şi negru, şi stăteau unele peste altele în recipient, alunecând şi căutându-şi locul precum călătorii agitaţi la culme în vagoanele metroului desincronizat de grevă, dacă am luat micul dejun, că în orice caz aş fi putut s-o fac, că ar fi trebuit, contrar celor afirmate de doctorul Chandi pentru că îmi dădusem osteneala să-l întreb, şi că data viitoare aşa ar trebui să fac, mi-a spus infirmiera întrebându-mă din ce braţ doream să-mi ia sânge, de parcă în momentul acela aş fi fost în măsură să garantez că va mai exista o dată viitoare, îngrozit cum eram într-o stare de oroare vecină cu râsul isteric, dar deocamdată lucrătorul de la primărie curăţase la exterior tot aburul de pe cabina telefonică şi aştepta, cu braţele încrucişate, să termin cu telefonul ca să atace interiorul, gata să o împingă înapoi pe tînăra sosită din altă ţară căreia îi venise rândul, dar i s-a făcut lehamite să mai aştepte şi a dispărut cu furgonetă cu tot chiar în momentul în care vocea de la agenţia de taxiuri mi-a spus închizând imediat, după ce aşteptasem zece minute, că nu erau maşini disponibile pentru acel număr de pe rue Raymond-Losserand pe care îl citisem în grabă în momentul în core obţinusem în sfârşit legătura, în spatele geamului cabinei telefonice, unde am lăsat-o să intre pe tânăra din altă ţară, coborând din nou să iau

metroul, de data asta gata la orice, cu un dezgust și o sfârșeală care parcă îmi dădeau putere, pregătit pentru ce era mai rău chiar cu un soi de bună dispoziție, dispus să mi se stâlcească mutra gratuit, așa ca din întâmplare tocmai în dimineața aceea, sau să fiu aruncat de un nebun sub vagoane unde aveam să fiu pentru a doua oară strivit, ținându-mi răsuflarea și ridicând capul, respirând numai pe nas, terorizat la ideea că pe lângă toate astea riscam să iau acea gripă chinezească ce tintuise la pat până atunci, scriau ziarele, două milioane și jumătate de francezi. Între Mairie d'Issy și Porte de la Chapelle, unde doctorul Chandi mă sfătuise să cobor, sau dacă preferam la Porte de la Villette, compartimentul era aproape gol. La ieșirea din stația Porte de la Chapelle, un bărbat ce purta o șapcă cu urechi de blană mi-a arătat drumul cu gesturi largi, care indicau kilometri întregi și, când i-am spus numele Claude-Bernard, căci a vrut să afle numărul de pe aleea Porte d'Aubervilliers unde trebuia să merg, mi s-a părut că înțelege toată situația mea și dezastrul în care mă aflam, căci a arătat deodată față de mine o politețe remarcabilă care, rămânând discretă și indiferentă, aproape umoristică, nu a îndulcit cu nimic acea cafea neagră care continua să mă îngrețoșeze; citise în ziarul de acum două zile că spitalul Claude-Bernard, datînd din anii '20 și devenit insalubru, fusese mutat în localuri noi cu excepția pavilionului Chantemesse, acolo unde-mi spusese doctorul Chandi să mă duc omițând să mă prevină despre întreaga conjunctură, clădire afectată în exclusivitate bolnavilor de sida și funcționând în interiorul spitalului mort, până la noi ordine. Doctorul Chandi, căruia i-am cerut indicații despre drumul pe care trebuia să-l urmez, în special în aceste zile de grevă, ca să ajung la Claude-Bernard, căci, ca un făcut, rătăcisem hârtia pe care le notiasem în detaliu cu o lună în urmă, mi-a spus la telefon numai atât: „Ah, da, analiza globulelor, deja mâine ? Doamne, ce repede mai trece timpul !" M-am întrebat după aceea dacă îmi spusese așa intenționat, pentru a-mi aminti că de acum înainte aveam ceasurile numărate și că nu trebuia să le irosesc scriind sub un alt nume sau despre

alții în afară de mine, trimițându-mă la o altă frază aproape rituală pe care o pronunțase cu o lună în urmă, când, constatând după rezultatul analizelor progresul precipitat al virusului în sângele meu și rugându-mă să accept o nouă recoltare de sânge pentru descoperirea antigenului P24, semnul prezenței ofensive și nu latente a virusului în corp, asta pentru a pune în mișcare formalitățile administrative ce permit obținerea AZT-ului, care este până astăzi singurul tratament pentru sida ajunsă în fază definitivă : „Acum, dacă nu se face nimic, nu mai e o chestiune de ani, ci de luni." Am cerut din nou indicații unui om de la stația de benzină, căci nu era nimeni pe aleea aceea fără magazine, ștearsă de valul mașinilor, care să-mi dea vreo informație, și am văzut în privirea acelui om că sesiza ceva comun, nu reușea să înțeleagă ce anume, la fețele, privirile și comportamentul febril, în care siguranța și relaxarea erau false, ale acelor bărbați între douăzeci și patruzeci de ani care îl întrebau cum să ajungă la spitalul dezafectat, la o oră când nu se fac vizite. Am traversat o a doua variantă a bulevardului periferic ca să ajung la intrarea spitalului Claude-Bernard, unde nu era nici paznic, nici serviciu de primire, ci o tăbliță care spunea că bolnavii convocați la pavilionul Chantemesse, cel pe care mi-l silabisise la telefon doctorul Chandi, trebuiau să se adreseze direct infirmierelor din acea clădire, pe care le vor găsi în incintă urmând parcursul însemnat cu indicatoare. Totul era pustiu, prădat, rece și umed, de parcă s-ar fi comis un jaf acolo, cu storuri albastre destrămate legănându-se în vânt, mergeam pe lângă pavilioane baricadate de culoarea cărămizii, pe frontonul cărora scria : Boli infecțioase, Epidemiologie africană, până la pavilionul bolilor mortale, singurul sector luminat rămas activ în spatele geamurilor mate, și unde se extrăgea fără răgaz sânge contaminat. Nu am întâlnit pe nimeni în drumul meu, cu excepția unui negru care nu mai găsea ieșirea, și m-a implorat să-i spun unde găsește o cabină telefonică. Doctorul Chandi îmi spusese că infirmierele de la acest serviciu sunt foarte amabile. Fără îndoială că sunt cu

el când trece să-şi facă consultaţia, miercuri dimineaţa. Am inaintat pe un culoar faianţat, transformat în sală de aşteptare pentru amărâţi ca mine care se uitau cercetător unii la alţii, zicându-şi în gândul lor că boala se ascundea, ca şi la ei, în dosul acelor feţe ce păreau sănătoase, şi care uneori erau tinere şi frumoase, în timp ce ei înşişi vedeau un cap de mort atunci când se priveau în oglindă, sau invers, aveau impresia că detectează imediat boala pe acele chipuri slăbite pe când ei înşişi se asigurau în fiecare clipă că sunt încă sănătoşi în ciuda analizelor proaste, şi, păşind pe acel culoar, în spatele unuia dintre acele geamuri mate care se opreau la nivelul umerilor, am recunoscut pe trei sferturi faţa familiară a unui bărbat, cu care avusesem de-a face, şi am întors imediat capul, îngrozit la ideea că trebuie să schimb cu el o privire de recunoaştere şi de egalitate forţată, eu, care nu nutream decât dispreţ pentru acel om. Trei infirmiere se îngrămădeau, parcă cocoţate ca la circ, una deasupra celeilalte, într-o debara-dulap, cercetând cu frenezie paginile unui fişier şi strigând nume, atunci l-au strigat şi pe al meu, dar există un stadiu al bolii când secretul nu-ţi mai serveşte la nimic, când devine chiar odios şi stingheritor, şi una dintre ele a vorbit de pomul ei de Crăciun, nu trebuie să te laşi cuprins de oroarea acestei maladii, altfel invadează totul, nu e nimic altceva decât un soi de cancer, un cancer devenit de acum înainte aproape total transparent prin progresul cercetărilor. Mă refugiasem într-una din boxele de recoltare a sângelui, închisesem în grabă uşa în urma mea şi mă ghemuisem pe scaunul cel mai jos de teamă ca bărbatul pe care îl recunoscusem să nu mă recunoască şi el pe mine, dar în fiecare clipă o infirmieră deschidea uşa ca să mă întrebe cum mă cheamă şi să mă avertizeze că intrasem în boxa rea. Infirmiera care trebuia să-mi ia sânge s-a uitat la mine cu o privire plină de blândeţe, care voia să spună: „vei muri înaintea mea". Acest gând o ajută să rămână binevoitoare şi să înfigă drept şi fără mănuşă acul în venă, după ce numărase din nou eprubetele, făcându-le să se

roteasca cu vârful degetelor în recipient. Mi-a spus: „Deci pentru analiza pre-AZT! De când sunteţi sub observaţie?" M-am gândit înainte de a răspunde: „Un an." La a nouă eprubetă pe care a introdus-o în sistemul cu piston ce-mi trăgea sângele sub vid, mi-a zis: „Dacă vreţi, vă aduc un mic dejun, nes şi tartine cu unt şi dulceaţă, e bine?". M-am ridicat imediat de pe scaun, iar ea m-a aşezat la loc cu spaimă: „Nu, mai staţi puţin jos, sunteţi prea palid, sunteţi sigur că nu vreţi un mic dejun?" Mă grăbeam să ies de-acolo, fără îndoială că nu mă ţineam pe picioare, dar îmi venea s-o iau la fugă, să fug cum nu mai fugisem niciodată, la abatorul de cai, animalul tăiat la gât şi legat pe sub coaste continuă să galopeze în gol. Artistele cocoţării din dulapul lor-debara mi-au dat din oficiu întâlnire în dimineaţa zilei de 11, împreună cu doctorul Chandi. Ieşind din nou în frig, mi-am zis că nu mai lipsea decât să mă rătăcesc, aşa cum păţise negrul, în acel spital fantomă, gândul ăsta mă făcea să râd, să mă rătăcesc sau să leşin în acel spital fără indoială unic în lume, unde s-ar fi putut să aştept ore în şir până când cineva să treacă pe acolo ca să mă ridice de jos. În ciuda tuturor eforturilor mele de-a nu mă rătăci, urmând drumul marcat cu săgeţi, în curând am băgat de seamă că ajunsesem în faţa unei ieşiri blocate, trebuia să parcurg tot traseul în sens invers şi să pornesc în căutarea altei ieşiri. Un motociclist a trecut în grabă pe lângă mine, cu casca lui care îi făcea faţa greu de deslusit, la fel ca a unui scrimer. Am trecut iar prin faţa pavilionului bolilor mortale, apoi prin faţa pavilionului de epidemiologie africană, după care a urmat cel al maladiilor infecţioase, şi nu m-am mai întâlnit cu nimeni care să mă întrebe pe unde s-o ia. Aveam în continuare acea poftă grozavă de râs şi de vorbit, să-i sun cât mai repede pe cei la care ţin pentru a le povesti tot ce mi se întâmplase, şi să mă uşurez. Trebuia să iau masa cu editorul meu ca să discutăm acontul pentru noul contract, care mi-ar fi permis să fac turul lumii într-un plămân de oţel sau să-mi zbor creierii cu un glonţ de aur. După-amiază l-am sunat pe doctorul Chandi la ca-

binetul lui să-i spun că experienţa din timpul dimineţii mă solicitase serios. Mi-a răspuns: „Ar fi trebuit să te previn, tot ce spui e adevărat, dar eu nu mai văd nimic, trec pe acolo o dimineaţă pe săptămână, şi trebuie să am moralul ridicat dacă vreau ca totul să meargă mai departe." I-am spus că bănuiam că fusesem trimis acolo fiindcă nu se putea altfel, dar l-am întrebat dacă pe viitor, în măsura posibilului, n-am putea să facem economie de vizite la acel spital, şi să continuăm tratamentul între noi. Îngrijorat de ameninţarea lăsată să se înţeleagă cu ocazia ultimei noastre întâlniri, şi anume că voi alege între sinucidere şi scrierea unei noi cărţi, doctorul Chandi mi-a spus că va face tot posibilul pentru asta, dar că eliberarea AZT-ului nu se putea face decât cu aprobarea unui comitet de supraveghere. Chiar în aceeaşi seară i-am relatat lui Bill această convorbire, după ce am luat dejunul cu editorul meu şi am petrecut după-amiaza la spital cu mătuşa mea, şi Bill mi-a spus: „Probabil că le e frică să nu-ţi vinzi AZT-ul unor africani, de exemplu." În Africa, din cauza preţului ridicat al acestui medicament, autorităţile preferă ca bolnavii să fie lăsaţi să moară iar banii să susţină cercetarea. În după-amiaza zilei de 22 decembrie am hotărât, împreună cu doctorul Chandi, să nu mă prezint acolo pe 11 ianuarie, să se ducă el în locul meu, jucând în acelaşi timp rolurile din ambele tabere, ca să obţină dacă aşa trebuia, sau să mă facă să cred că numai aşa va obţine, prin acest simulacru al prezenţei mele, blocând timpul atribuit întâlnirii ca să înşele comitetul de supraveghere, medicamentul scontat. Trebuie să-i telefonez în după-amiaza zilei de 11 ianuarie ca să aflu rezultatele şi de aceea spun că azi, 4 ianuarie, nu-mi mai rămân decât şapte zile pentru a relata povestea bolii mele, căci ceea ce-mi va aduce la cunoştinţă doctorul Chandi în după-amiaza zilei de 11 ianuarie, într-un sens ca şi în celălalt, cu toate că acest sens nu poate fi decât nefast după cum m-a şi pregătit pentru asta, ar putea să ameninţe această carte, s-o distrugă din rădăcină, să-mi aducă kilometrajul la zero, să şteargă cele 37 de foi deja scrise înainte de a apăsa pe trăgaci.

19

Anul 1980 avea să fie anul hepatitei pe care Jules mi-a pasat-o de la un englez pe nume Bob, dar pe care Berthe a evitat-o în ultima clipă printr-o injecție cu gama-globulină. '81 a fost anul călătoriei lui Jules în America, la Baltimore, unde a devenit amantul lui Ben, și la San Francisco amantul lui Josef, la puțină vreme după ce Bill îmi vorbise pentru prima dată de existența bolii, doar dacă nu mi-o fi vorbit de ea pe la sfârșitul lui '80. În decembrie '81, la Viena, Jules are relații sexuale sub ochii mei, în seara aniversării mele, cu un micuț maseur cu păr blond și creț, agățat într-o saună, Arthur, care are pete și coji pe tot corpul, în legătură cu care a doua zi, într-o semi-inconștiență, căci în vremea aceea nu se dădea decât o crezare relativă flagelului, am scris în jurnalul meu : „În același timp luăm boala de pe corpul celuilalt. Dacă am fi putut am fi luat și lepra." În '82 Jules m-a anunțat la Amsterdam despre procrearea unui prim copil care trebuia să se numească Arthur și care a sfârșit în WC, lucru care m-a traumatizat în așa măsură încât l-am rugat pe Jules ca în schimb să sădească în corpul meu o forță negativă, „o sămânță rea" i-am zis în seara aceea printre lacrimi, lucru căruia el nu i-a dat nici o urmare aparentă, căci eu voiam lovituri, înrobire și dresaj, voiam să devin sclavul lui, dar a devenit el sclavul meu în mod intermitent. În decembrie '82, la Budapesta, unde venise să se reculeagă la mormântul lui Bartók, i-am cedat unui prostănac de american originar din Kalamazoo, Tom, care îmi spunea copilașul lui. '83 a fost anul Mexicului, al abcesului în gât și al ganglionilor lui Jules. '84 a fost anul trădărilor Marinei și a directorului meu, al morții lui Muzil și al dorințelor rostite în Templul Mușchiului din Japonia. În '85 nu găsesc nimic care să intereseze povestea noastră. '86 a fost anul în care a murit preotul. În '87 am făcut Zona Zoster. '88 este anul stabilirii fără drept de apel a bolii mele, urmată trei luni mai târziu de acel hazard care m-a făcut să cred într-o salvare. În această cronologie care delimitează și marchează

augurii maladiei acoperind opt ani, pe când acum se știe că perioada de incubație se situează între patru ani și jumătate și opt ani după Stéphane, accidentele fiziologice nu sunt mai puțin decisive decât întâlnirile sexuale, nici presimțirile mai mult decât dorințele care tind să le șteargă. Această cronologie devine schema mea, cu excepția clipelor când descopăr că progresia se naște din dezordine.

20

Când, în octombrie '83, la întoarcerea mea din Mexic, îmi apare acel abces în fundul gâtului, nu mai știu cărui medic să mă adresez, doctorul Nocourt pretinde că nu face vizite la domiciliu, doctorul Lévy a murit, nu poate fi vorba să fac apel nici la bătrânul doctor Aron de la povestea cu dismorfofobia, nici la doctorul Lérisson ca să mă sufoce sub un munte de capsule. M-am hotărât să-l chem pe tânărul care îi ține locul doctorului Nocourt, acesta mi-a prescris niște antibiotice care, de trei-patru zile de când le iau, nu au avut nici un efect, abcesul continuă să se mărească, nu pot să înghit fără să nu mă doară îngrozitor, practic nu mai mănânc nimic, cu excepția alimentelor moi aduse în fiecare zi de Gustave aflat în trecere prin Paris. Jules nu e disponibil : accesele de febră i-au trecut și a acceptat o muncă foarte acaparantă la montarea unei piese de teatru. Această plagă albă, care îmi roade gâtul în carne vie, mă face să fiu obsedat de sărutul de pe ringul de dans din localul *Bombay*, în Mexico, pe care mi-l dăduse o târfă bătrână, sosie perfectă a acelei actrițe italiene căreia îi căzusem cu tronc ea fiind născută în același an cu mama mea, vârându-mi brusc limba în fundul gâtului precum o năpârcă dementă, lipindu-se de mine pe acea podea luminoasă de la *Bombay*, unde producătorul american mă dusese pentru a aduna o trupă de târfe ce urmau să figureze în filmul adaptat după *La poalele vulcanului*, unul din

romanele preferate ale lui Muzil, care îmi împrumutase exemplarul lui, galben și cu colțurile răsucite, înainte de a pleca. Târfele, de la cele mai tinere la cele mai în vârstă, defilau pe la masa patronului lor, Mala Facia, ca să mă vadă de aproape, să mă atingă și să mă atragă una după alta pe pista de dans, pentru că eram blond. Se lipeau de mine râzând, sau languroase. în felul acelei târfe care mirosea puternic a fard, și îmi părea, ca o halucinație, reîncarnarea actriței italiene care mă iubise și voise să mă sărute, șoptindu-mi că pentru mine ar face-o pe gratis într-una din boxele de la etaj, pentru că eram blond. Guvernul tocmai închisese bordelurile de modă veche, cu curtea lor interioară unde defila „marfa" și culoarul întunecat mărginit de cămăruțe, singura lumină venind de la nișa din fund, unde se găsea figura luminată a Fecioarei preamilostive. Aceste stabilimente, baricadate, supravegheate de poliție, fuseseră înlocuite în grabă de mari săli de dans în stil american. Avusesem proasta inspirație să intru cu câteva zile mai înainte într-un local de homosexuali, recomandat de prietenul mexican al lui Jules, și tot așa băieții făcuseră și ei coadă în fața mea ca să mă cerceteze cu privirea și, cei mai îndrăzneți, să mă pipăie ca pe un talisman. Bătrâna târfă făcuse pasul hotărâtor pe care îl refuzasem actriței italiene, îmi vârâse pe neașteptate limba în gură, și, de la mii de kilometri distanță, sărutul ei îmi revenea în minte, la fiecare senzație de durere provocată de abces, scormonindu-l și mai adânc, precum vârful unui fier încălzit până la roșu. Târfa bătrână și-a dat seama de groaza produsă de sărutul ei, se scuzase, era tristă. La întoarcere în camera mea de la hotelul de pe rue Edgar-Allan Poe, îmi spălasem limba cu săpun uitându-mă în oglindă, și i-am făcut si o fotografie acelui chip ciudat, devastat de beție și dezgust. Într-o duminică după-amiază, când durerea mi s-a părut insuportabilă, făcându-mă să plâng de descurajare în fața unui Gustave neputincios, neputând să prind la telefon pe nici unul din doctorii mei, m-am resemnat să-l sun la domiciliul lui pe doctorul Nacier, pe vremea aceea doar simplu camarad și pe care până atunci nu fusese niciodată vorba să-l iau în serios ca doctor. Mi-a spus

să vin imediat să mă vadă, mi-a examinat gâtul, a invocat eventualitatea unui şancru sifilitic, şi a doua zi dimineaţă a trimis în grabă la mine o infirmieră care mi-a luat sânge pentru depistare şi mi-a făcut un exudat faringian pentru stabilirea cu precizie a microbului sau a bacteriei şi administrarea unui antibiotic specific. Eficacitatea şi amabilitatea doctorului Nacier, care i-a venit repede de hac durerii având grijă, contrar celuilalt medic, să-mi prescrie analgezice, m-au hotărât să-l iau de atunci ca doctor şi, cum cabinetul lui nu era departe de locuinţa mea, m-am dus acolo de două-trei ori pe săptămână, bolnav de moarte, până când paloarea şi starea de epuizare a doctorului Nacier, hărţuit de vizitele mele neîncetate, m-au făcut pe dată să-mi revin. Atunci am început să-i ridic eu moralul doctorului Nacier, şi plecam de la aceste consultaţii înviorat, ducându-mă la patiseria din vecinătatea cabinetului său, unde mă îndopam cu ecleruri cu ciocolată şi colţunaşi cu mere. Doctorul Nacier mi-a mărturisit repede că făcuse testul sida, că rezultatul fusese pozitiv, şi că imediat contractase o asigurare profesională care într-o zi, puţinele lucruri care se cunoşteau atunci despre virus permiteau astfel de speculaţii, ar fi putut să-i considere boala ca fiind provocată de contaminarea de la un pacient, permiţându-i să încaseze importante despăgubiri şi să-şi petreacă în tihnă ultimele zile la Palma de Mallorca.

21

Fusesem uluit, la Teatro colonial, din piaţa Garibaldi de la Mexico, văzându-i pe bărbaţi bătându-se ca să se adape de la sexul femeilor, ridicându-se în braţe de pe scaunele lor, după ce pocniseră zdravăn un amic sau vreun bătrân nerușinat ca să-i facă să renunţe, spre pasarela unde femeile defilau în fasciculul îngust de lumină, alegând un cap din mulţime şi trăgându-l spre coapsele lor depărtate, eu stând la o parte pe una din acele bănci

de lemn, terorizat și ametit, făcându-mă mic de tot și vârându-mă în bancă pe măsura derulării celui mai primitiv și mai frumos spectacol din lume, acea împărtășanie a bărbaților din blănița femeilor, acel elan juvenil până și al celor mai vârstnici de a ajunge la ea, îi sorbeam din ochi în timp ce inima îmi bătea cu putere, aproape dispărând sub banca mea de teamă să nu fiu ales de una din acele femei care făceau striptiz, căci pentru mine a vârâ mutra în triunghiul lor însemna să mă termin definitiv și să-mi pierd capul pentru totdeauna, atâtătoarea înainta în direcția mea sfidându-mă, venind tot mai aproape, arătând spaima mea ca un element comic spre hazul celorlalți tineri, gata să se lase jos în fața mea și să-mi prindă cu amândouă mâinile capul cu păr creț și blond, singurul din toată sala, și să-l brutalizeze până cînd buzele mi s-ar fi întredeschis ca să onoreze despicătura și să soarbă setea tinerilor care-și potoliseră în ea dorința, dar dintr-o dată s-au aprins luminile, femeia surprinsă s-a înfiorat, și-a luat halatul de pe scaun și s-a cărat, iar plasatorii i-au scos afară ca pe niște animale, cu fluierături dacă nu cu lovituri de bici, pe tinerii însetați sau satisfăcuți, care își pierduseră fulgerător impetuozitatea, ca într-o iluzie optică, o iluzie a umbrei, redevenind la lumină niște muncitori epuizați, cu costume terne și ponosite, care își ascunseseră nevasta în scaunul de lângă ei.

22

Deocamdată nu este decât o oboseală neumană, o oboseală de cal sau de maimuță grefată în corpul meu de om, din cauza căreia îmi vine în fiecare clipă să închid pleoapele și să părăsesc totul, chiar și prietenia, cu excepția somnului. Această oboseală monstruoasă și-a localizat sursa în minusculele rezervoare limfatice ce se înșiră de jur împrejurul creierului pentru a-l proteja, ca o mică centură a limfei, în zona gâtului și sub maxilare, în spa-

tele timpanelor, asediată de prezența virusului, istovindu-se să-l oprească, difuzând prin globii oculari epuizarea sistemelor ei de apărare. Cartea luptă cu oboseala provocată de lupta corpului împotriva asalturilor virusului. Nu am decât patru ore de validitate pe zi, din momentul în care am ridicat storurile imense ale ferestrei largi, adevărat potențiometru al energiei mele în declin, ca să regăsesc lumina zilei și să reîncep lucrul. Ieri, la două după-amiază, nu mai puteam, eram la capătul puterilor, doborât de forța acestui virus ale cărui efecte se aseamănă la început, cu cele ale maladiei somnului, sau ale acelei mononucleoze numite și boala sărutului, dar nu voiam să abandonez și am pornit din nou la lucru. Această carte care povestește oboseala mea mă face s-o uit și în același timp, cu fiecare frază smulsă creierului meu amenințat de intruziunea virusului de îndată ce mica centură limfatică va fi cedat, îmi vine și mai mult să închid pleoapele.

23

Adevărul este că în aceste ultime zile n-am lucrat deloc la carte, în clipa decisivă a răgazului pe care mi-l fixasem pentru a istorisi povestea bolii mele, petrecându-mi timpul în suferință, așteptând acest nou verdict sau simulacru de verdict, pentru că îi cunosc conținutul în cele mai mici detalii, prefăcându-mă în același timp că îl ignor, și mai având încă, cu complicitatea doctorului Chandi, căruia i-am dat de înțeles că aș dori să mă amăgesc cu iluzii, un firicel de speranță, dar azi, 11 ianuarie, care trebuie să fie ziua verdictului, îmi mușc degetele pentru că tot nu știu nimic despre ce știu deja, și anume că am încercat fără succes să-l prind la telefon pe doctorul Chandi la cabinetul său, știind că trebuia să treacă în dimineața asta pe la spitalul Claude-Bernard să-mi ia rezultatele, după cum îmi promisese la telefon anul trecut că își va nota pe viitoarea lui agendă, în locul lui și al meu totodată, jucând în același timp atât rolul

medicului cât și al pacientului, sau mă făcea să cred că le juca, ducându-le de nas pe infirmierele care îmi impuseseră această întâlnire, pur și simplu pentru că miercuri doctorul Chandi nu dă consultații în cabinetul său, și mă trezesc în seara asta fără rezultate, consumându-mă tot pentru că nu le cunosc în seara zilei de 11 ianuarie așa cum mă așteptam de la 22 decembrie, visând de altfel în timpul nopții că nu le obțineam, visând aceeași situație altminteri: îl prindeam azi la telefon pe doctorul Chandi, după cum credeam că fusese stabilit, dar îmi răspundea în mod dezagreabil, după ce îi urasem la mulți ani iar el răspunsese la urarea mea de formă, foarte rezervat și plin de subînțelesuri sinistre, că ar trebui să încerc să-l sun din nou într-un moment când nu l-aș deranja din consultații; în același timp puteam să interpretez în mod favorabil neglijența lui, ea putând însemna că nici o urgență nu mă obliga să mă întorc la Paris, eu fiind cel care dramatizasem sau inventasem această parodie de repatriere într-un moment când ar fi fost foarte natural să mă aflu la Paris printre prieteni și, asemenea oricărui bolnav, să mă fi dus la acea întâlnire care mi se fixase pentru a mi se putea elibera un medicament, singurul medicament existent ce ar putea să-mi înfrângă epuizarea; dar în vis mi se arăta că nefiind nevoie să mă întorc urgent la Paris, asta însemna că doctorul Chandi, văzând rezultatele analizelor mele, înțelesese că nu mai era nimic de făcut decât să lase lucrurile să meargă de la sine, sperând într-o comă cât mai rapidă. Părinții mei mi-au telefonat ieri să mă anunțe că acum două zile, pe 9 ianuarie, s-a născut fiul surorii mele, pe care s-a hotărât să-l boteze Hervé, fără să știe nimic de boala mea și de probabilul sfârșit apropiat, dar presimțindu-le poate, vrând să-mi facă o surpriză în ultimul moment, anunțându-mă la masa de Crăciun, unde stăteam lângă mătușa Louise, după ce îi dădusem de mâncare la spital celeilalte mătuși Suzanne, și adăugând că ea chiar avusese bună idee suplimentară să-și numească fiul Hervé Guibert, pentru că își reluase numele de domnișoară, iar noul tată nu ținea în mod deosebit ca acest copil să-i

poarte numele, și sora mea îmi spunea toate astea mie, care din totdeauna o considerasem o persoană echilibrată.

Aceste ultime zile în care, împotriva oricărei așteptări, în ciuda ultimatumului pe care mi-l fixasem, am lăsat în părăsire povestea bolii mele, le-am petrecut penibil, corectând precedentul meu manuscris, după intervenția lui David care nu l-a apreciat deloc, deși pătrunsesem pe propriul lui teren, adică jocul de-a masacrul, și cu siguranță că n-aș fi scris niciodată această carte dacă nu l-aș fi cunoscut și dacă n-aș fi citit cărțile scrise de el, îmi reproșa că sunt un discipol nedemn' și pe deasupra nu vedea în cartea mea, pe care am scris-o între 15 septembrie și 27 octombrie, chinuit de frica de a nu o putea termina, decât o ciornă de carte, trăgând pe marginea celor trei sute douăsprezece pagini dactilografiate linii furioase, exasperate, care, la început, atunci când a trebuit să le șterg, într-adevăr m-au mâhnit. Poate că David nu înțelesese că brusc, pentru că mi se anunțase moartea, mă apucase dorința să scriu toate cărțile posibile, toate' pe care încă nu le scrisesem, cu riscul de a le scrie prost, o carte caraghioasă și răutăcioasă, apoi o carte filozofică, să mistui aceste cărți aproape simultan în spațiul îngust al timpului, și să mistui timpul împreună cu ele, cu lăcomie, să scriu nu numai cărțile maturității mele anticipate ci și, asemenea unor săgeți, cărțile foarte lent maturizate ale bătrâneții mele. În loc de asta, ultimele două zile, așteptând telefonul doctorului Chandi, după ce am revăzut de la un capăt la altul cele trei sute douăsprezece pagini ale manuscrisului, nu am făcut nimic altceva decât să desenez.

24

Jules, care era îngrijorat în ultima vreme, la fel ca doctorul Chandi, de sănătatea mea morală, mai mult decât de cea fizică, având în vedere singurătatea pe care mi-o impuneam aici la Roma, îmi dăduse un sfat: „Ar trebui să pictezi." Mă gândeam și eu la asta, de când, în libră-

ria de artă de pe via di Ripetta, din fața acelui colegiu pe unde trec uneori, fără să dau tîrcoale, lăsându-mi privirea să întârzie asupra acelor ființe pline de vioiciune care intră și ies, fiind atras mai mult de efluviile tinereții decât de tinerii înșiși, plăcându-mi mai curând să înot în acea mare de tinerețe sau să mă las purtat de o derivă scurtă, inclusă în plimbarea care avea alt scop, decât să intru în contact cu vreuna din acele creaturi, simțind de acum înainte pentru ele o atracție necarnală, elanul neputincios al unei fantome, fără să mai vorbesc vreodată de dorință, în timp ce răsfoiam în picioare câteva albume de artă, am rămas înmărmurit în fața unei pagini dintr-un catalog de expoziție organizată la Palazzo Reale din Milano, consacrată secolului al XIX-lea italian, și care tocmai se închisese. Tabloul, opera unui anume Antonio Mancini, reprezenta un băiat tânăr în costum de doliu, cu părul negru creț ciufulit, ușor discordant cu aranjamentul surtucului de culoare neagră, mâneci lungi și dantele la manșete, al ciorapilor negri, pantofilor negri cu catarame și mănușilor negre, dintre care una era desfăcută, cea a mâinii care apăsa pe inimă cu un gest disperat, în timp ce capul se lăsa pe spate lovindu-se de un zid galben cu vinișoare, care limita tabloul și înscria in friza de marmură falsă o urmă ca de incendiu stins de apă, iar mâna înmănușată se sprijinea de zid, de parcă l-ar fi respins folosindu-se doar de forța brațului, de forța durerii, și împingînd durerea în interiorul zidului. Tabloul se intitula *După duel*, în planul al doilea, în dreapta jos, se distingea o cămașă de bărbat murdară de sânge pe cale de a se usca, cu urma mâinii care o smulsese de pe corp, atârnând ca un giulgiu, ca o piele de om jupuit, în vârful unei spade ce ieșea puțin din țesătură. Tabloul nu-și dezvăluia subiectul, ci îl închidea, cum îmi plăcea mie, într-o enigmă : tânărul model era oare asasinul victimei duse în afara tabloului ? sau martorul ? Era cumva fratele lui ? amantul ? fiul ? Acest tablou deosebit o stat la originea unui șir de cercetări frenetice în biblioteci și librării, pe la buchiniști. Am aflat că fusese pictat de Mancini la vârsta de douăzeci de ani. Că modelul lui era un anume Luigiello, fiul unei

portărese napolitane pe care îl pictase de nenumărate ori, deghizat în saltimbanc, cu colanți argintii într-o gondolă venețiană plină cu pene de păun, împreună cu Pulcinella, visător viclean, pungaș, muzicant pe sârmă, și că Mancini ținuse atât de mult la acest băiat încât îl luase cu el la Paris cu ocazia primei lui mari expoziții, dar în curând fusese presat de părinți să-l trimită pe Luigiello înapoi la Napoli, el însuși repede internat, tot de aceeași familie bine intenționată, într-un spital psihiatric de unde avea să iasă ruinat fizic și psihic, fără să mai picteze după aceea decât portrete convenționale de personaje din marea burghezie. Mă gândisem, plecând de la această admirație neașteptată, să mă apuc să pictez direct această admirație, sau să încerc fără succes, adică repictând la nesfârșit, din memorie, după reproducere sau după original acest tablou de Mancini intitulat *Dopo il duello*, care se află la Galeria de Artă modernă din Torino, închisă în continuare pentru amenajări, încercând prin pictură și neputința mea să surprind punctele care mă apropiau și mă îndepărtau de tablou, până când, prin acest masacru, l-aș fi asimilat în întregime. Dar, bineînțeles, am făcut cu totul altceva decât ceea ce prevăzusem, și am abordat până la urmă acest vis al pictorului la un nivel mult inferior tabloului, așa cum mă sfătuise singurul pictor pe care îl cunoscusem puțin, prin intermediul desenului, începând cu obiectele cele mai simple din jurul meu, sticluțele de cerneală, și, înainte de a trece la fețele vii și, în curând, la fața mea de ființă muribundă, să continui cu acele ex-voto de copii, modelate în ceară, pe care le adusesem din călătoria mea la Lisabona.

25

Mancini fusese îngropat la dorința lui cu pensula și *Manualul* lui Epictet, lucrareacare se găsește după *Cugetările* lui Marc Aureliu în volumul galben apărut la

Garnier-Flammarion, învelit în hârtie transparentă, pe care Muzil îl scosese din bibliotecă pentru a mi-l dărui, fiind una din cărțile lui preferate, ca să mă liniștească, într-o perioadă când eram deosebit de agitat și suferam de insomnie, trebuind chiar să accept, la sfaturile prietenei mele Coco, câteva ședințe de acupunctură la spitalul Falguière, unde un medic cu un nume chinez mă lăsa singur, în slip, într-un cort prost încălzit, după ce îmi înfipsese în creștetul capului, la coate, la genunchi, la încheietura de sus a picioarelor și la degetele mari niște ace lungi care, oscilând în ritmul pulsului, au început în curând să-mi lase pe piele șiroaie de sânge pe care doctorul cu nume chinezesc nu-și dădea osteneala să le șteargă, acel doctor obez cu unghii murdare căruia continuam să-i încredințez propriul meu corp, sustrăgându-mă totodată intravenoaselor cu calciu prescrise în completare, de două-trei ori pe săptămână, până în ziua când, cuprins de dezgust, l-am văzut punând la loc acele murdare într-un borcan cu alcool arătând dezagreabil. Marc Aureliu, după cum aflasem de la Muzil când îmi dăduse exemplarul *Cugetărilor*, își concepuse lucrarea ca o succesiune de omagii dedicate înaintașilor săi, unor membri ai familiei sale și profesorilor lui, mulțumindu-i fiecăruia după merit, în primul rând celor morți, pentru învățăturile și contribuțiile favorabile existenței sale. Muzil, care urma să moară câteva luni mai târziu, mi-a spus că în curând avea de gând să scrie, în această manieră, un elogiu dedicat mie, mie care cu siguranță că n-am fost în stare să-l învăț nimic

26

Marine își începuse spectacolele cu piesa ei pe când mă aflam în Mexic, la întoarcerea mea, din zvonuri, am aflat că era un dezastru. Făcuse greșeală după greșeală, clădindu-și întreg spectacolul plecând de la alegerea unui rol ca un capriciu, căutând zadarnic prin Europa

un regizor cu oarecare reputație, căci cei mai de încredere renunțaseră în fața absurdității proiectului, ca și vedetele masculine, singurele abilitate să-i dea replica în acest duo, stabilit a fi de monștri sacri. În consecință catastrofele s-au adunat claie peste grămadă : Marine fusese nevoită să-l pună pe liber pe motiv de beție, reușind să înăbușe tapajul în ziare, pe regizorul surogat, iar partenerul surogat, un actor de mâna a doua, căpăta zilnic tot mai mult ascendent asupra ei și asupra jocului ei lipsit de vigoare din cauza insuccesclor, excitat erotic la ideea de a o da gata pe vedeta uzurpatoare a unui talent a cărui inexistență va putea în sfârșit să izbucnească în plină zi, în comparație cu genlul lui de actor hârșit pe scene adevărate de teatru, și nu ca ea în paginile revistelor ilustrate pentru femei. Premiera a fost un masacru. Marine era rătăcită în jocul ei și pe deasupra derutată de tacticile partenerului, care înadins nu repeta niciodată aceleași mișcări și, sub pretextul de a face veridică violența raporturilor de forțe dintre personajul masculin și personajul feminin, o maltrata fizic în așa măsură încât, după ce o ridicase în brațe, o aruncase jos de la înălțimea lui. Marine nu mai știa ce să facă pentru ca jocul ei să-și recapete coerența, joc dèscompus de schimbarea regizorului, derutat de perfidia partenerului și nimicit de propriile ei angoase și de înclinațiile-i spre nebunie. Prin intermediul unui romancier, aflat atunci în așteptarea Premiului Goncourt care îi fusese promis, și, așa cum se întâmplă totdeauna, pe care încă îl mai așteaptă de șase ani, nescriind se pare decât cărți destinate obținerii acestui premiu, și, de atunci, nemaifiind capabil decât să promulge ironic, cu trei luni înaintea atribuirii premiilor, niște titluri de cărți ce nu au nici o legătură cu vreo carte pentru că editorul își dă seama prea târziu, după ce a lansat publicitatea și campania de presă pentru carte, că nici măcar nu există vreun manuscris în spatele acestui titlu, Marine apelase la acest șarlatan disperat pentru a întreprinde cercetări asupra isterici feminine, care, credea ea, ar putea să-i valideze presta-

ția. Marine era singură pe lume, biet star demascat, expus, în urma unui imens succes de public în cinema, răutății lumii ce se răzbuna pentru acest succes pe care l-a inventat. Tatăl fiului Marinei, Richard, turna un film în deșert și îi trimitea în fiecare zi o scrisoare lungă vorbindu-i de contemplarea stelelor de pe cerul fără nori al deșertului și de lecturile din Gaston Bachelard făcute în nopțile lui de insomnie. Geanta Marinei era plină de aceste scrisori șifonate pe care le recitea mereu. Directoarea teatrului unde se montase acest spectacol îi oferise, înainte de premieră, un diamant. Această femeie de afaceri nu se sinchisea că Marine nu era în largul ei în acest rol și că poate se găsea la un pas de o prăbușire morală ireparabilă, pentru ea nu conta decât importanța celor care vor asista la premieră, una din prințesele de Monaco, cutare dansator celebru și cutare croitor vestit, invitați cu toții la coridă. Aplauzele au fost răsunătoare, dar toți rânjiseră în sinea lor, iar zvonurile pe care s-au grăbit să le colporteze au coincis cu verdictul nejustificat al criticii : Marine semăna cu o maimuță dezlănțuită care țipa izbindu-se de barele cuștii. Laurii reveneau partenerului ei, acel porc gras care, efectiv, am văzut spectacolul la întoarcerea mea din Mexic, profita în mod josnic de jocul incoerent al Marinei, căreia nu-i adresa nici măcar o vorbă în culise. Distrându-se cu sadism pe socoteala criticilor de care făcea paradă pe culoare, asigurată de vânzarea biletelor pentru toate spectacolele, directoarea făcea pe plantonul în fața cabinei ocupate de Marine, împiedicându-i pe prieteni să intre, dar lăsându-le cale liberă celor mai bizari admiratori, ca să-i sporească singurătatea și să grăbească procesul de descompunere morală, care fără îndoială că ar fi dus la un nou avânt publicitar. La ieșirea de la reprezentație, după ce m-am luat la harță cu directoarea, am luat-o pe Marine să cinăm împreună. Fără să-i vorbesc de spectacol, nici de prestația ei, care, prietenește, nu mai avea nevoie de nici un comentariu, am sfătuit-o să întrerupă prin orice mijloc aceste reprezentații distrugătoare pentru ea. Marine avusese aceeași idee, dar trebuia găsit ceva ca să scape de cei de la asi-

gurări, care angajaseră sute de milioane în această punere în scenă. Marine mi-a spus că era în stare să facă operație de apendicită pentru a scăpa de la dezastru. A doua zi îl consulta pe doctorul Lérisson, care i-a adus la cunoștință că nu era necesară o operație de apendicită, el putând cu ușurință să inventeze și să descopere o infecție în analizele ei. Peste două zile Marine era transportată de urgență la un spital din Neuilly și spectacolele suspendate; presa s-a alarmat de starea sănătății Marinei, sau poate a fost stimulată de directoarea teatrului în privința motivelor pentru care ea părăsise spectacolul, niște fotografi lipsiți de scrupule, de la o revistă ilustrată de scandal, au forțat ușa ca să o atace cu blitz-urile lor, Marine s-a ghemuit urlând sub cearșafuri, un supraveghetor a fost angajat să-i păzească ușa. Mă duceam s-o vizitez, îi aduceam însemnările unui scenariu scris de mine după care ea voia să facă un film, le devora pe măsură ce i le aduceam, le împăturea și le așeza pe măsuța de la căpătâiul patului, râdeam împreună, îmi aduc aminte că în ziua aceea era bandajată la încheietura mâinilor, i-am spus că aș dori să fac cu ea o nouă versiune a portretului sfintei Tereza Maria Emerich pictată de Gabriel von Max: transparentă de tot și albăstrie în pelerina de gază cu glugă care îi încadra capul ca o coroană pentru a-i ascunde stigmatele, cu încheieturile mâinilor bandajate la fel ca ea. Am întrebat-o pe Marine dacă era vorba de un simulacru pentru ziariști. Nu, mi-a răspuns ea, tocmai îi făcuseră o transfuzie de sânge.

27

Scrisesem acest scenariu gândindu-mă la Marine, bineînțeles, de vreme ce făcusem din ea modelul personajului meu principal, furând de la ea unele elemente biografice precum nevroza imaginii sale împinsă până la exagerare în cinema, acea obsesie când pozitivă, când

negativă de a-şi demultiplica chipul la nesfârşit, furnică făuritoare a mausoleului ei de star, sau de-al bloca, de a-l distruge tăind cu foarfeca şi împungând cu acul negativele fotografice, până la angoasa simbolică, asta era invenţia scenariului, ca lumina reflectoarelor s-o ardă de vie, iradiată până în adâncuri de razele ei mortale. Dar asemănarea minuţioasă dintre Marine şi personajul meu mă făcea să spun că tocmai de aceea n-ar fi trebuit să joace ea acest rol. Totuşi, unele scrupule mă împiedicau să-i folosesc astfel viaţa fără să o previn şi hotărâsem să-i dau totuşi să citească scenariul, din onestitate amicală şi ca să-i aflu părerea. Mă sunase chiar în seara zilei în care îi pusesem scenariul în cutia de scrisori ca să-mi spună că îl găsea splendid, cu excepţia câtorva detalii, şi că ţinea neapărat să joace rolul. Eram extrem de încurcat : emoţionat şi totodată nebun de bucurie de asentimentul Marinei care avea să-mi permită realizarea filmului fără greutăţi, dar totodată eram îngrijorat de caracterul ei ambiguu, capabil în acelaşi timp să provoace complicaţii. În vremea aceea descoperisem, citind un articol şi căutând în câteva publicaţii ştiinţifice, un obiect ceresc identificat recent de astronomi, o gaură neagră cum o numeau ei, o masă spaţială care absorbea în loc să difuzeze, se autoconsuma progresiv printr-un sistem autarhic de distrugere şi îşi devora marginile ca să-şi sporească perimetrul negativ, astronomii dăduseră acestei găuri negre de curând descoperite numele de Geminga, nume cu care îmi botezasem şi eu eroina. Tatăl fiului Marinei, Richard, se întorsese din deşert, evident că şi el era unul din modelele mele, ca operator şi amant al Marinei devenise personajul masculin al scenariului meu, pe care i l-am dat la citit, tot din onestitate, iar el mi l-a înapoiat spunîndu-mi că era cumplită acea impresie de a fi fost spionat fără ştirea lui ani în şir, de parcă ar fi descoperit deodată microfonul pe care i l-aş fi strecurat în încălţări acum cinci ani. Am avut cu Marine mai multe întâlniri de lucru privitoare la scenariu, mi-a cerut să modific unele nume, să rescriu câteva scene, suprimând sau adăugând altele; punând în mişcare prin acceptarea ei, şi

promisiunea în faţa unor oameni de profesie, că va contribui financiar, procesul de realizare a filmului, care datorită angajării numelui ei şi-a găsit foarte repede o producătoare şi coproducători, un difuzor şi reclama televizată. Dar Marine m-a împiedicat să vând acestor oameni scenariul într-un moment când aveam nevoie de bani ca să mă eliberez de jurnalism, mijlocul meu de subzistenţă, pretextând că trebuie să ne păstrăm toată libertatea asupra acestui proiect la care ţinea atât de mult. Îi mărturisisem Marinei, într-o seară pe când o însoţeam în autobuz până la teatru, după ce căutasem zadarnic un taxi iar ora ridicării cortinei se apropia îngrozitor, că din punct de vedere financiar nu voi avea posibilitatea să păstrez această independenţă pe care mi-o impunea. S-a uitat la mine ciudat. Marine, care primea onorarii de trei milioane de franci, mi-a povestit într-o zi Richard, îl tapa tot timpul de bani, aşa cum i se întâmpla să împrumute mici sume de bani şi de la mine care eram lefter. Îi spusesem Eugéniei, şefa mea la ziar în vremea aceea, în avionul care ne aducea de la New York, de unde obţinuse în sfârşit garanţia financiară a unui om de afaceri pentru finanţarea unei reviste culturale ilustrate, că mi-ar fi imposibil să intru în echipa ei şi să fiu unul din oamenii de bază după cum îmi cerea, solicitat fiind de pregătirea filmului meu. Aproape că nu mai colaboram cu articole la ziar şi, cum eram plătit la număr de rânduri, îmi cream o situaţie periculoasă. Manipulam cu producătorii mei şi cu difuzorul, în timpul şedinţelor noastre de lucru, sute de milioane pe hârtie, şi cu cât făceam rost de mai mulţi bani pentru finanţarea filmului, cu atât mai mult suma mea din bancă se micşora. Marine ieşise din spital, toată povestea fusese înăbuşită, Marine intenta un proces partenerului ei, iar directoarea teatrului, Marinei. Am revăzut-o la începutul lui martie, cu ocazia ceremoniei de acordare a premiilor Oscar, unde apăruse într-o rochie cumplită de culoare albă împodobită cu perle, cu un cónci de mătuşică, şontâncăind pe nişte tocuri prea înalte, în rochia ei prost croită, precum o Mae West beată, deşi nu avea încă treizeci de ani, o toaletă prevestitoare de rău, mi-am zis, în care, după eşecul din teatru, nu putea

decât să sufere o a doua palmă, înlăturată de rivala ei, care o înlocuise pe negândite în rolul de la teatru şi era şi ea favorita competiţiei. Dar dacă Marine era prezentă la acea serată sinistră, mi-am zis apoi, după câte o cunoşteam eu, asta nu putea să însemne decât că fusese asigurată că va obţine premiul. Cu aceeaşi ocazie am obţinut şi eu premiul pentru cel mai bun scenariu, ceea ce l-a făcut pe Muzil, care urmărise ceremonia la televizor, să spună că păream „efectiv mulţumit". Adevărul e că eram. Marine mă târâse după ea pe urmele ziariştilor şi, în faţa aceloraşi fotografi care intraseră cu forţa în camera ei de la spital, îşi jucase perfect rolul triumfului, telefonându-i mamei sale cu lacrimi foarte lucitoare în lumina flash-urilor, ca să se bucure şi ea în direct, din cabina bucătarilor de la *Fouquet's*, care pozau ameţiţi ca şi mine alături de star. Trebuia să mă întâlnesc din nou cu Marine, la cină, câteva zile mai târziu. Îi reproşasem la telefon că nu vorbise niciodată de proiectul nostru comun în interviurile ei, iar ea îmi ceruse, cu vocea ei agasată şi imploratoare, să am răbdare. Rezervasem locuri într-un restaurant indian, dar, cu o oră înainte de întâlnire, a pus o secretară să mă anunţe că nu mai vine. Cum încercam să o prind la telefon de mai multe zile, am sunat din nou ceva mai târziu în timpul serii, ea nu se jena niciodată să-mi telefoneze la orice oră din noapte, la numărul ei personal. Cineva a ridicat imediat receptorul, am perceput o respiraţie reţinută, şi, de îndată ce am încercat să vorbesc, telefonul a fost închis. Mă aflam în pat, şi brusc acest semn prevestitor al trădării Marinei îmi înfigea un ţăruş în pântece, iar patul se rotea în jurul ţăruşului ca un carusel plin de răutate, a cărui manivelă era acţionată de Marine, ca să mă tortureze mai bine. A doua zi am reuşit să-l prind la telefon pe Richard, şi el mi-a adus la cunoştinţă, în mare taină, cauzele pentru care Marine renunţase la proiectul nostru : avea o legătură amoroasă cu un actor american puţin cam trecut, dar multimiliardar, care îi promitea, în schimbul unui contract de căsătorie, un contract pentru trei filme ca vedetă în Statele Unite, visul Marinei.

Richard, cătrănit rău de tot, m-a întrebat ce părere am, iar eu i-au spus această frază : „Se va întoarce destul de repede, dar la fel ca o accidentată", îmi amintesc foarte precis ce-am spus : „cam ca cineva grav compromis". Începând de atunci, îndoindu-mă de angajamentul Marinei, pe care totuşi îl confirmase printr-o scrisoare a agentului ei, a doua zi după ce renunţase, ca să-i fie împăcate conştiinţa şi egoismul ei obişnuit, a trebuit să continui să mă comport cum trebuie cu producătorii şi difuzorii faţă de care mă angajasem şi să încerc să propun pentru rolul feminin soluţii de înlocuire, pe care bineînţeles că ei nu le agreau deloc. Ameninţat material de reducerea zilnică a sumei din bancă, agăţându-mă ca un turbat de refuzul de a mă întoarce la jurnalism, ceea ce ar fi însemnat să-mi aşez singur capul pe butuc, am hotărât să-mi bat la maşină tot jurnalul, trei caiete până în ziua aceea, cu noianul lor de necazuri care mă sufocau, să-l duc editorului care îmi mai publicase cinci cărţi şi să-i negociez preţul. Ezitam să-i cer un avans, aşa după cum nu-i cerusem un acont nici producătoarei mele. Muzil mi-a spus : „Nu accepta bani înainte de la ei, altfel îţi vor lua carnea de pe tine." Nu auzisem niciodată această expresie, care avea în mine o rezonanţă atât de brutală. Muzil, cu câteva luni înainte de moarte, insista să-mi împrumute bani, bani pe care, prin forţa împrejurărilor, nu i-aş mai fi putut restitui.

28

Când i-am dus editorului jurnalul meu, acel om cumsecade, care îmi publicase deja cinci cărţi, punându-mă să semnez contractele pentru ele chiar de a doua zi după ce le adusesem, fără ca eu să citesc nici un paragraf pentru că era vorba de un contract tip şi puteam să am deplină încredere în el, mi-a spus că nu va avea timp să citească acest manuscris, căci avea patru sute de pagini dactilografiate, deşi îmi ceruse totdeauna o carte mare,

un roman cu personaje, deoarece criticii erau prea îndobitociți ca să recenzeze cărți ce nu aveau o poveste bine construită, erau dezorientați și în consecință nu scriau articole ; cel puțin cu o poveste bine adusă din condei puteai fi sigur că îi vor face un rezumat în articolele lor pentru că nu erau în stare de altceva, dar ar fi fost o adevărată nebunie să accepți să citești un jurnal de patru sute de pagini, care, tipărit, ar putea ieși de două ori mai mare și având în vedere prețul hârtiei s-ar ajunge ușor la o carte care ar trebui vândută cu o sută cincizeci de franci, or, bietul meu prieten, cine ai vrea să dea o sută cincizeci de franci pentru o carte scrisă de dumneata, n-aș vrea să fiu prost crescut, dar vânzările ultimei cărți pe care ți-am tipărit-o n-au fost prea grozave, vrei să cer imediat cifrele de la contabilitate ? În doi ani acest om vânduse aproape douăzeci de mii de exemplare din cărțile mele, nu cheltuise nici măcar pentru un rând de publicitate, și iată că împrejurările mă făceau să nu am curajul să-i cer nu un avans, ci nici măcar un decont al drepturilor de autor pe care mi-l datora, iar el îmi replica : „Oh ! Și pe deasupra mă enervezi cu insuportabila dumitale sensibilitate exagerată ! Înțelege odată că nu sunt tatăl dumitale !"

29

A doua zi după acea ceremonie a decernării premiilor Oscar pe care o urmărise la televizor, poate din gelozie, cine știe, că nu-l invitasem, Jules a trecut pe la mine și mi-a tăiat părul. Obișnuia să facă lucrul acesta, dar în acea dimineață de duminică, fără să mă întrebe, a sacrificat aproape totalitatea acelor bucle blonde care se asociaseră atât de mult în mintea oamenilor cu fizionomia mea, împreună cu fața mea puțin rotundă, ca aceea a unui îngeraș, decapând-o radical ca să sculpteze brusc o față prelungă și colțuroasă, pu-

ţin cam slabă, o frunte lată, o aparenţă de amărăciune pe buze, un cap necunoscut pentru mine şi pentru ceilalţi, care au fost frapaţi şi uimiţi când l-au descoperit şi m-au acuzat mai mult sau mai puţin violent că îi înşelasem până atunci cu o personalitate ce nu-mi aparţinea, tocmai cea la care ţinuseră. Primul a fost chiar Jules care comisese acest sacrificiu, apoi Eugénie care a început să ţipe de groază în biroul ziarului spunând că aveam aerul prea răutăcios, în sfârşit Muzil, care parcă a primit o lovitură în burtă când mi-a deschis uşa, cerându-mi un timp să se obişnuiască pentru a-şi reveni din şoc, căci mă văzuse exact cu o seară înainte la televizor cu capul meu din totdeauna. Astăzi îmi pare bine că, exact cu trei luni înainte de moartea lui, Muzil a avut ocazia să facă cunoştinţă cu fizionomia mea la vîrsta de treizeci de ani, care cu siguranţă că va fi, deşi ceva mai slabă, fizionomia cu care voi muri. Sunt fericit că gestul lui Jules a făcut să nu fie nevoie să-i ascund lui Muzil în viaţă adevărata mea fizionomie de bărbat care în curând va avea treizeci de ani, căci în ziua aceea, după ce luptase în sinea lui cu o mişcare de spaimă şi recul, a avut generozitatea, după o puternică concentrare, să admită capul meu în sfârşit adevărat şi să declare că in fond îl prefera celuilalt, care îl făcuse să ţină la mine, sau mai precis că îl găsea mai îndreptăţit şi mai potrivit cu personalitatea mea decât fermecătorul cap de îngeraş cu bucle. În cele din urmă s-a arătat încântat de sacrificiul lui Jules, şi bătea din palme de bucurie, aşa era Muzil, acest prieten de neînlocuit. Cam pe atunci mi-a cerut adresa unui notar, auzîsem de el de la Bill, pentru că el tocmai făcuse un testament în favoarea tânărului de care era îndrăgostit, „cu condiţia să nu moară de moarte violentă", reducând astfel riscurile de asasinat. Muzil se întorsese cam încurcat de la această întrevedere cu notarul : voia să-i lase totul lui Stéphane, bineînţeles, dar notarul îi explicase că această succesiune de la bărbat la bărbat fără legătură legală s-ar solda din punct de vedere fiscal în defavoarea lui Stéphane, cu excepţia cazului în care îşi plasează banii în tablouri de valoare ce ar putea să treacă pe furiş, la moartea lui, dintr-un

apartament în altul. Muzil mi-a spus în ziua aceea cu aerul adorabil pe care îl avea când plecam de la el şi îmi trimitea o ultimă sărutare de pe vârful degetului pus pe buze : „Şi în plus m-am gândit să-ţi las şi ţie ceva, acolo."

30

Marine plecase să trăiască în Statele Unite, nu aveam veşti despre ea decât din ziarele de scandal care o arătau, într-o imagine neclară luată cu teleobiectivul, cu ochelarii ei negri pe străzile din Los Angeles, mână în mână cu cavalerul ei tomnatic, dar am mai remarcat, micuţă pe fotografie, o mănuşă pe care nu o scotea niciodată, mica ei mănuşă de batist alb, când ţinea acea mână care îmi provoca silă, nu ne înşela chiar de tot nici pe mine, nici pe Richard. Aşteptam răspunsul de la concursul de scenarii, la care mă înscrisesem cu şase luni în urmă, într-un moment când credeam că filmul meu se va face, şi de atunci, din cauza plecării Marinei, verdictul acestui concurs era ultima mea şansă de a-mi realiza într-o zi filmul. Muzil, pe care îl ţinusem la curent cu toate umilinţele îndurate, m-a sfătuit să-i scriu Marinei pe adresa ei din Beverly Hills, ceea ce orgoliul meu nu mi-ar fi dat voie. Mi-a istorisit, înfrumuseţând-o poate, povestea acelei compoziţii muzicale numite Simfonia Despărţirii, de Haydn : angajat compozitor la curtea prinţului Esterházy, un estet tiranic, Haydn îşi scrisese ultima simfonie în formă de manifest, convocându-i să-i dea viaţă pe muzicienii care se plângeau că toanele prinţului Esterházy îi reţineau până târziu în palatul lui de vară atacat de brumele toamnei, împiedicându-i să se ducă în oraş la familiile lor. Simfonia începea cu pompă, reunind toate instrumentele orchestrei, ale cărei efective se reduceau treptat şi în văzul tuturor. Haydn scriind partitura pentru dispariţia succesivă a instrumentelor, până la ultimul solo, incluzând în muzică chiar şi suflatul

muzicienilor în lumânarea ce le lumina pupitrul, şi zgomotul paşilor când plecau discret făcând să scârţâie parchetul lustruit al sălii de concert. Fără îndoială că era o idee frumoasă, simultană cu declinul lui Muzil şi dispariţia Marinei, şi, sugerată de Muzil, aceasta a şi fost povestea istorisită Marinei în scrisoarea mea care nu a primit nici un răspuns.

31

Muzil s-a prăbuşit în bucătărie înaintea week-end-ului de Rusalii, Stéphane l-a găsit acolo, fără cunoştinţă, într-o baltă de sânge. Ignorând că tocmai asta voia să evite Muzil; ţinându-l la distanţă de boala lui, Stéphane i-a chemat imediat fratele, care l-a transportat aproape de locuinţa lui, la spitalul Saint-Michel. M-am dus a doua zi să-i fac o vizită în acea cameră care puţea a peşte prăjit de cantină pentru că se găsea lângă un sas de bucătărie. Afară era un timp splendid, Muzil avea torsul gol, descopeream un corp admirabil, cu muşchi bine dezvoltaţi, subţirel şi puternic, bronzat, presărat cu pistrui, Muzil se expunea frecvent la soare pe balcon, şi cu cîteva săptămâni înainte de a se prăbuşi, nepotul său, cu care pregătea instalarea în casa lui de la ţară condamnată înainte de a fi terminată, a descoperit într-un sac, imposibil de transportat pentru el, nişte haltere cu care unchiul lui se antrena în fiecare zi, în ciuda răsuflării alterate de pneumocistoză, ca să lupte împotriva progresului diabolic al ciupercii care îi coloniza plămânii. Sora lui Muzil ieşea din cameră de îndată ce soseam ca să ne lase singuri, ii adusese alimente în completare. pastă de fructe ; nu o mai întâlnisem niciodată, era o femeie cu coc cărunt, aparent energică, dar pe care împrejurările sau revelaţiile făcute de celălalt frate chirurg o făceau să lăcrimeze; sau măcar îi înmuiau severitatea. Muzil stătea acolo în acel fotoliu rabatabil de muşama albă, în faţa ferestrei luminate de soare, în camera aceea mi-

rosind groaznic a peşte prăjit, în tăcerea spitalului părăsit din cauza week-end-ului de Rusalii. A spus, evitându-mi privirea : „Totdeauna credem că există ceva de spus despre o astfel de situaţie, şi iată că nu e chiar nimic de spus." Nu mai purta ochelarii, şi o dată cu torsul de tânăr cu pielea uşor ridată, îi descopeream faţa fără ochelari, n-aş şti ce să spun despre ea, nu am reţinut-o, imaginea lui Muzil pe care totdeauna evit să mi-o readuc în minte s-a gravat totuşi în memoria şi inima mea aşa, cu ochelari, exceptând scurtele momente când şi-i scotea în faţa mea ca să-şi frece ochii. Din cauza căzăturii avea puţin sânge închegat în spatele capului, l-am văzut când s-a ridicat în picioare, epuizat, pentru a se întinde din nou pe pat. Deasupra patului i se pusese o manetă care îi permitea să se prindă de ea când voia să se culce sau să se scoale, uşurându-i puţin mişcarea musculară şi respiratorie care parcă îi smulgea pieptul blocându-i tot corpul, încordându-i până şi picioarele cu contracţii nervoase sacadate. Continua să-şi spargă plămânii cu accese de tuse interminabile, pe care nu le curma decât pentru a mă ruga să părăsesc încăperea. Pe măsuţa de la capătul patului i se pusese o scuipătoare din carton maro, şi infirmiera îi spunea de câte ori trecea că trebuie să scuipe, să scuipe cât mai mult cu putinţă, iar sora lui, auzind-o pe infirmieră, a repetat când a ieşit, arătând spre scuipătoare, că trebuie să scuipe, să scuipe cât mai mult cu putinţă, şi asta îl enerva pe Muzil, ştia că nu mai ieşea nimic. Trebuia să i se facă o puncţie lombară, îi era frică.

32

Mergeam în fiecare zi să-l văd pe Muzil la Saint-Michel, camera mirosea tot a peşte prăjit, acelaşi soare strălucitor se oprea la marginea ferestrei pătrate, sora se retrăgea când soseam, Muzil nu mâncase pasta de fructe, scuipătoarea era goală şi puncţia lombară nu

reușise, trebuia să se mai încerce o dată, era oribil de dureroasă, infirmierele spuneau că tasarea vertebrelor din cauza vârstei împiedica pătrunderea drenului în interiorul măduvei, acum când cunoștea această durere Muzil se temea de ea mai mult decât de orice, în privirea lui se putea citi de acum înainte panica unei suferințe care nu mai e înăbușită în interiorul corpului, ci provocată artificial printr-o intervenție exterioară în focarul răului sub pretextul de a-l curma, era clar că pentru Muzil această suferință era mai îngrozitoare decât suferința intimă, devenită familiară. Supărat de eșecul latent al filmului meu, ce avea să capete un caracter oficial, cu excepția cazului în care aș fi câștigat concursul, îmi reluasem cu timiditate colaborarea la ziar, scriind din când în când mici articole. Tocmai luasem un interviu unui colecționar de portrete naive de copii, acesta îmi dăduse catalogul expoziției lui, și îl aveam pe genunchi împreună cu ziarele pe care i le aduceam lui Muzil, am hotărât să-i arăt albumul, așezat lângă el care stătea întins, renunțase la efortul inuman de-a se așeza în fotoliu. Am dat repede peste un portret intitulat „Băiețel trist", care cu siguranță ar fi putut fi portretul lui Muzil copil pe care nu-l văzusem niciodată la această vârstă în fotografie : un aer studios și melancolic, încăpățânat și pătimaș totodată, închis în el dar avid de experiențe. Muzil m-a întrebat brusc ce făceam în fiecare zi : pe neașteptate, în tulburarea minții lui, felul cum îmi foloseam timpul, pe care înainte îl cunoștea practic oră de oră datorită convorbirilor noastre telefonice cotidiene, devenise misterios pentru el, îmi punea această întrebare cu suspiciune, de parcă ar fi descoperit dintr-o dată în prietenul lui un trântor învederat a cărui lenevie îi provoca dezgust, sau ca și cum mi-aș fi petrecut timpul tocmai în slujba dușmanilor lui, deveniți o mulțime, pentru a pune la cale conspirațiile ce aveau să-i grăbească năruirea. „Bine, dar ce faci zi de zi ?" îmi repeta el de fiecare dată, el a cărui activitate era paralizată, redusă la mișcările regulate ale ochilor care urmăreau mingea de tenis pe ecranul televizorului, unde se transmitea în direct turneul de la Roland-Garros. I-am

spus că începusem să lucrez iar la manuscrisul meu despre orbi, și am văzut în privirea lui un licăr de suferință înspăimântată, conștient de neputința de a reîncepe și el să lucreze la manuscrisul lui, al cărui ultim volum nu era încă gata. De la prima mea vizită la spital, consemnasem în jurnalul meu, punct cu punct, gest cu gest și fără să omit nici cel mai mic cuvânt, conversația limitată, selectată cumplit de situație. Această activitate zilnică mă ușura și mă dezgusta, știam că Muzil ar fi fost tare necăjit dacă ar fi știut că povesteam totul ca un spion, ca un adversar, toate acele mici nimicuri degradante, în jurnalul meu, care poate că era destinat, ăsta era lucrul cel mai abominabil, să-i supraviețuiască și să ateste un adevăr pe care ar fi dorit să-l șteargă de pe traseul vieții lui ca să nu lase decât muchiile bine lustruite, în jurul diamantului negru, strălucitor și impenetrabil, păstrându-și cu strășnicie secretele, având șanse să devină biografia lui, o adevărată bătaie de cap pentru cercetători, încă de atunci plină de inexactități.

33

Memoria face fără îndoială un salt și nu am chef să apelez la acest jurnal ca să mă cruț astăzi, după cinci ani, de durerea provocată — relatând prea fidel faptele — de cruzimea redării lui. Muzil fusese transferat la Pitié-Salpêtrière. Când am intrat în noua lui cameră, am dat peste mulți prieteni, dar el nu se afla acolo, îl așteptau să se întoarcă de la ultima tentativă de puncție lombară, i se fura măduva. Stéphane îi aducea teancul de scrisori primite acasă, își luase el sarcina să le deschidă în locul lui Muzil, le arunca treptat la coș spunându-i de unde erau, în ziua aceea primise o carte de Matou, al cărei titlu evoca mirosul cadavrelor, Muzil a răsfoit-o să găsească dedicația, a citit : „Acest parfum". M-a întrebat cuprins de panică ce însemna asta, iar eu, cu o frivolitate sârguincioasă, i-am răspuns că era ceva tipic Matou, și

că nu avea nici un înțeles deosebit. O cunoștință aflată de față, ca să umple tăcerea, a relatat vizita la o expoziție deschisă la Grand Palais, unde era expus un tablou cu titlu faimos pe care Muzil îl comentase îndelung într-un eseu. Dar Muzil nu reușea să înțeleagă despre ce era vorba, punea întrebări despre subiectul tabloului, conștient după jena generală că mintea lui o luase razna, lucrul cel mai rău pentru el. Când am ieșit cu toții din încăpere, pentru a i se face tratamentul, Stéphane ne-a declarat în curtea spitalului că boala lui Muzil, până atunci ne-o ascunsese ca să ne purtăm normal în fața lui, și chiar el o aflase de curând, era fatală, că fuseseră descoperite mai multe leziuni ireparabile la creier, dar mai cu seamă că asta nu trebuia să se răspândească în Paris, și a plecat brusc, singur, refuzând „ajutorul moral" pe care unii dintre noi își ziceau că sunt gata să i-l ofere cu dărnicie.

34

A doua zi eram singur în camera lui Muzil, i-am ținut multă vreme mâna, așa cum mi se întâmplase uneori să fac în apartamentul lui, așezați umăr la umăr pe canapeaua lui albă, în timp ce ziua se stingea domol între ferestrele larg deschise spre vara de afară. Apoi mi-am așezat buzele pe mâna lui ca să i-o sărut. Întorcându-mă acasă, am spălat cu săpun acele buze, rușinat și ușurat, de parcă ar fi fost contaminate, așa cum le spălasem cu săpun în camera mea de la hotelul de pe rue Edgar-Allan-Poe, după ce târfa bătrână îmi vârâse limba în fundul gâtului. Și eram atât de ușurat și rușinat încât mi-am luat jurnalul să notez acest fapt după relatarea precedentelor mele vizite. Dar după consemnarea acestui gest murdar m-am pomenit și mai rușinat și ușurat. Cu ce drept scriam toate astea ? Cu ce drept făceam astfel de răni prieteniei ? Mai ales că era vorba de cineva pe

care-l iubeam din toată inima. Am avut atunci, lucru uluitor, un soi de viziune sau de ameţeală, care îmi dădea puteri depline, care mă delega pentru aceste transcrieri josnice şi le legitima anunţându-mă, era deci ceea ce se numeşte o prevestire, un presentiment, că eram pe deplin abilitat să fac acest lucru, căci descriam nu atât agonia prietenului meu, cât agonia care mă aştepta pe mine, şi care va fi identică, fiind de acum o certitudine că pe lângă prietenie eram legaţi şi printr-o soartă tanatologică comună.

35

Muzil fusese transferat la serviciul de reanimare de la capătul culoarului, Stéphane mă prevenise că trebuia să ne dezinfectăm mâinile în holul de trecere, să ne punem mănuşi şi papuci de plastic, să îmbrăcăm o bluză şi o bonetă antiseptice. În interiorul camerei de reanimare era o dezordine incredibilă, un negru o certa pe sora lui Muzil pentru că îi adusese pe ascuns alimente, arunca pe jos acele borcănaşe cu cremă de vanilie spunând că e interzis, şi că tot ce se găsea îngrămădit pe masa de la capătul patului era interzis, din motive de igienă şi pentru comoditatea mişcărilor lui, infirmier la secţia de reanimare, în caz de urgenţă. A spus că acolo nu era bibliotecă, a pus mâna pe cele două cărţi ale lui Muzil aduse de Stéphane de la editură şi care tocmai ieşiseră de sub tipar şi a decretat că nici ele nu aveau ce să caute acolo, că nu era nevoie decât de corpul bolnavului şi de instrumentele pentru îngrijire. Cu o privire, Muzil m-a rugat să nu spun nimic şi să ies, suferinţa lui morală era la fel de cumplită. În curtea spitalului luminată de soarele de iunie, care devenea cea mai rea injurie adusă nenorocirii, am înţeles, pentru prima dată, căci atunci când Stéphane ne spusese n-am vrut să cred, că Muzil avea să moară, din moment în moment, şi această certitudine m-a desfigurat în ochii trecătorilor cu care mă

întâlneam, fața distrusă mi se scurgea în lacrimi și se împrăștia în strigăte, eram nebun de durere, eram *Strigătul* lui Munch [1].

36

A treia zi, de pe culoar, l-am zărit pe Muzil prin geam, cu ochii închiși și acoperit de cearșaful lui alb, i se făcuse o puncție cervicală, pe frunte i se vedea urma găurii. În ajun îmi ceruse voie să închidă ochii și mă îndemnase să continui să-i vorbesc fără să aștept să-mi răspundă, să-i vorbesc de orice, doar ca să-mi audă vocea, până când voi obosi și voi pleca fără să-mi iau rămas bun de la el. Iar eu ca un cretin îi anunțasem vestea aflată în acea dimineață, că nu câștigasem concursul cu filmul meu, o speranță frântă. Muzil, ca un sfinx, spusese doar atât : „Totul va redemara în '86, după alegerile legislative." O infirmieră m-a prins pe culoar și mi-a spus că nu aveam dreptul să mă aflu acolo fără autorizație prealabilă, pentru că nu eram membru al familiei, trebuia să trec pe la medic să-mi elibereze o autorizație, nu mai era lăsat să intre oricine, de teamă ca nu cumva vreun fotoreporter de scandal să-l fotografieze pe Muzil. Tânărul medic m-a întrebat cine sunt, apoi mi-a spus, aluziv, de parcă aș fi știut la perfecție despre ce vorbea, ceea ce nu era deloc cazul : „Știți, față de o astfel de boală, despre care trebuie să recunoaștem că nu știm mare lucru, e mai bine să fim prudenți." Mi-a refuzat permisiunea de a-l revedea pe Muzil în viață, a amintit de legea sângelui care îi privilegia pe membrii familiei față de prieteni, nepunând în discuție nici o clipă că aș fi fost unul din intimii lui, îmi venea să-l scuip în bot.

[1] *Strigătul* — pânză celebră de E. Munch, datând din 1893, aflată la Galeria națională din Oslo. (N.T.)

37

Nici David și nici eu nu l-am mai putut vedea pe Muzil, care solicita totuși prezența noastră, ne-a confirmat Stéphane căruia îi telefonam în fiecare zi după vești. Trimisesem la spitalul Pitié o scrisoare pe numele lui Muzil în care îi spuneam că îl iubesc, meritase să aștept această clipă, împreună cu o fotografie în culori făcută de Gustave pe balconul hotelului din Assuan, luată din spate în timp ce priveam apusul soarelui pe Nil, cel puțin scrisorile erau permise, ca să-mi facă plăcere, Stéphane mi-a spus că îl găsea deseori pe Muzil, când venea la el, în mână cu acea fotografie. De acum înainte, îmi explica Stéphane, Muzil nu se mai exprima decât prin cugetări aluzive precum: „Mi-e teamă ca *potlatch* [1]-ul să nu se întoarcă în defavoarea ta" sau: „Sper ca Rusia să redevină albă". Din cauza legii sângelui, în afară de vizita principală a lui Stéphane, Muzil primea în fiecare zi vizita surorii lui, de care se depărtase mult în ultimii zece ani în ciuda afecțiunii dintre ei. Tânărul medic, așa îi spunea lui Stéphane, pălăvrăgea îndelung cu Muzil în fiecare noapte. Într-o după-amiază, când tocmai mă întorsesem acasă, un coleg ziarist mi-a telefonat întrebându-mă dacă nu am fotografii cu Muzil. Nu înțelegeam, el a izbucnit în lacrimi, eu am închis telefonul și am luat un taxi până la spital. În curtea clădirii care adăpostea secția de reanimare m-am întâlnit cu Stéphane, împreună cu alte cunoștințe, care mi-a spus, pe un ton normal: „Urcă repede și îmbrățișează-l, te iubește tare mult." Deodată, singur în ascensor, am fost cuprins de o îndoială: fraza lui fusese la prezent, poate că nu era decât un zvon, totodată atitudinea lui Stéphane părea prea normală pentru a fi cu adevărat astfel. Am înaintat pe culoar, nu mai era nimeni, nici planton, nici infirmieră de gardă, de parcă toată lumea ar fi plecat în vacanță după un mare

[1] *Potlatch* — sărbătoarea religioasă a indienilor din America constând în schimburi de daruri. (N.T.)

efort, l-am revăzut prin geam pe Muzil sub cearşaful lui alb, cu ochii închişi, purtând o etichetă cu inel.la încheietura mâinii sau la piciorul care ieşea din cearşeaf, nu mai puteam intra în rezervă, nu puteam să-l mai îmbrăţişez, am înhăţat o infirmieră şi am împins-o pe culoar prinzând-o de bluză : „E adevărat că a murit ? Spune ! E într-adevăr mort ?" Nu voiam nici un răspuns, mi-am luat picioarele la spinare. Am trecut repede podul Austerlitz cântând cât mă ţinea gura melodia pe care o interpreta Françoise Hardy, şi pe care o învăţasem pe de rost de la Etienne Daho : „Şi dacă primul voi muri/ Să-ţi spui că tot aici voi fi / Voi fi vânt, ploaie de vară/ Soare, tot ce te-nconjoară / Să te alint noapte şi zi / Şi-o boare caldă o s-adie / Cum îţi place ţie / Şi de-nţeles de-ţi va fi greu / Îndată vei vedea că-s eu / Căci în furia-mi nebună / Mă voi preface în furtună / Ca să-ţi fac rău, şi frig să-ţi fie / Aşa cum îmi va fi şi mie / Iar dacă vei uita de noi / N-am să mai fiu atunci nici ploi / Nici soare ca să te alinte / Te voi lăsa de-acum 'nainte / Mă voi îndepărta de noi / Şi vântu-şi va-nteţi suflarea / Precum uitarea." Zburam pe podul Austerlitz, eram deţinătorul unui secret necunoscut încă de trecători, dar care avea să schimbe faţa lumii. Chiar în aceeaşi seară, la ştirile de la televizor, Christine Ockrent, scumpetea lui mică, îi reda lui Muzil râsul său curat. Am trecut pe la David, era împreună cu Jean, amândoi goi până la brâu se scărpinau peste tot, recurseseră la drog ca să suporte lovitura, mi-au oferit şi mie, am preferat să ies din nou afară şi să cânt.

38

Luam masa cu Stéphane într-o pizzerie de lângă locuinţa lui, a doua zi după deces. Mi-a adus la cunoştinţă că Muzil a murit de sida, nici el nu ştiuse nimic până seara trecută când, însoţindu-i sora până la biroul de decese al spitalului, citise în acelaşi timp cu ea pe regis-

tru : „Cauza decesului : sida." Sora ceruse să fie tăiată această precizare, să fie ştearsă complet, la nevoie să fie răzuită, sau mai bine să se rupă pagina şi să fie refăcută, bineînţeles aceste registre erau confidenţiale, dar nu se ştie niciodată, poate că peste zece sau douăzeci de ani un biograf scormonitor va veni să fotocopieze pagina sau să radiografieze urma lăsată pe pagina următoare. Stéphane scosese imediat unicul testament olograf al lui Muzil care îl punea la adăpost de o pătrundere abuzivă a familiei în apartament, dar termenii acestui testament rămâneau foarte aluzivi şi nu-l desemnau pe Stéphane drept moştenitor evident. L-am liniştit informându-l că Muzil consultase în ultimele luni un notar, şi i-am dat adresa acestuia. Stéphane s-a întors însă cu coada între picioare de la această întrevedere cu notarul : testamentul exista, şi în favoarea lui bineînţeles, dar nu era decât o ciornă concepută de notar în urma conversaţiei avute cu Muzil, care nu se mai întorsese niciodată să semneze versiunea definitivă, şi deoarece, pe lângă asta, acest testament nu era scris de mâna lui, nu avea nici o valoare juridică. Stéphane a trebuit să negocieze cu familia obţinerea apartamentului cu manuscrisele ce se găseau acolo în schimbul renunţării la drepturile de autor şi a dreptului moral care nu i se cuveneau.

39

În dimineaţa ridicării trupului neînsufleţit din curtea spitalului Pitié, nu departe de crematoriu, o grevă parţială a transporturilor m-a împiedicat să sosesc la ora stabilită, în piaţa Alésia nu am găsit nici un taxi şi m-am hotărât să cobor la metrou, unde alte două-trei schimbări m-au făcut să întârzii şi mai mult, pe străduţele cenuşii ale acestui vechi cartier de pe malul Senei, destul de aproape, dacă mă gândesc, de institutul medico-legal, de acea morgă care face să îngheţe sângele în mine de câte ori trec prin faţa ei, oamenii veneau în număr

mare căutând punctul de întâlnire, căci Stéphane ţinuse să dea un anunţ în două cotidiene, se temea că ceremonia va fi modestă în comparaţie cu funeraliile pompoase ale celuilalt mare gânditor mort cu câţiva ani înainte, în realitate cartierul era împresurat de camionetele poliţiei, şi era atât de multă lume masată în curtea prin care se scoteau cadavrele încât am renunţat să mă mai strecor prin mulţime ca să ajung mai aproape, m-am ridicat pe vârful picioarelor, un filozof apropiat lui Muzil, cocoţat pe o ladă ai fi zis, cu pălăria pe cap, pronunţa cu glas scăzut textul unui omagiu pe care după aceea i l-a dăruit lui Stéphane. Lumea îi striga să vorbească mai tare. După plecarea celui decedat mulţimea a început să se împrăştie. M-am dus lângă Stéphane şi David. Stéphane mi-a spus că avusesem noroc că nu revăzusem cadavrul, nu arăta frumos. David nu voia să meargă la înmormântare în satul din munţii Morvan, de unde era familia lui Muzil, se temea că nu va avea forţa morală, eu aş fi vrut să vină dar nu l-am putut convinge şi a greşit, aceea îngropăciune a fost destul de veselă şi lipsită de gravitate faţă de suferinţa din ultimele săptămâni. Înainte ca maşinile să pornească, în jurul lui Stéphane a fost o mică agitaţie, o mare actriţă prietenă cu Muzil i-a încredinţat un trandafir din grădina ei pe care să-l arunce pentru ea în groapă, în acel moment secretara lui Muzil, pe care o întâlneam pentru prima dată, mi-a spus că acesta o pusese să răspundă afirmativ, cu ocazia ultimei lor şedinţe de lucru, tuturor invitaţiilor venite din lumea întreagă, şi ale căror date, uneori coincideau, atâta pagubă, spusese el, da, se bucura dinainte, frecându-şi mâinile, că va ţine acea conferinţă în Canada, că va participa la acel seminar din Georgia şi că va face acel curs la Düsseldorf. Pe drum, împreună cu asistentul lui Muzil şi Stéphane, ne-am oprit la un popas şi am savurat, a fost ideea lui Stéphane care ne-a amintit că lui Muzil îi plăceau la nebunie, cârnăciori prăjiţi. Mama lui ne-a primit ţeapănă, regală şi transparentă, fără o lacrimă, înfundată în fotoliul ei cu spătar înalt, având deasupra un tablou din secolul al XVIII-lea, era înconjurată de nevestele câtorva oameni de vază din

sat venite să-i prezinte condoleanțe, săptămânalul care publicase pe copertă fotografia lui Muzil era așezat la vedere pe măsuța din mijloc. Împreună cu fratele lui Muzil am vizitat proprietatea, era foarte întinsă, fără tăgadă că era o mare familie burgheză de provincie, familia cea mai respectată din sat, cu figura prestigioasă a tatălui chirurg în capitala departamentului. Nu mi-am închipuit niciodată că Muzil se trăgea dintr-o familie atât de înstărită și totuși, dacă mă gândesc bine, toate astea aveau o legătură : simțul ascuțit al economiei dublat de o adevărată iresponsabilitate în materie de bani, neîncrederea și vigilența lui în fața oricărui semn de lux, pe care le-aș fi considerat mai curând drept un reflex mic burghez. Fratele, care semăna aproape leit cu Muzil, în timp ce ne arăta grădina splendidă, la un moment dat, lăsând capul în jos, a spus : „Este o boală care nu poate fi tratată." Ne-am dus în biroul lui Muzil, acolo unde lucrase pe vremea studenției, era locul cel mai sobru din casă, niciodată încălzit, ca o magazie de grădinar, unde amenajase o bibliotecă, și unde de atunci mama sa adăpostise toate cărțile lui. Am scos una din raft, pe prima, și am citit dedicația : „Mamei mele, primul exemplar al acestei cărți care îi revine în mod legitim." Mama mi-a povestit a doua zi la telefon că auzise la radio un interviu al mamei lui Muzil, care, așezată pe un scaun pliant, îi primea pe ziariști în fața zidului cimitirului, ținea un fel de conferință de presă, declara : „Când era mic, voia să se facă un pește roșu. Eu îi spuneam : «Bine, puiule, dar nu se poate, ție nu-ți place apa rece». Asta îl nedumerea teribil, apoi răspundea : «Atunci, măcar o secundă mică de tot, tare mult mi-ar plăcea să știu la ce se gândește»." Mama sa insistând să fie comandată o placă mortuară pe care să apară numele prestigioasei instituții unde Muzil își ținea cursurile la sfârșitul vieții, Stéphane îi spusese: „Bine, dar toată lumea știe asta", iar ea îi răspunsese : „Bineînțeles că acum știe toată lumea, dar peste douăzeci-treizeci de ani nu poți fi sigur de nimic numai cu cărțile." Unul după altul am aruncat în groapă câte o floare tăiată pe care o primeam dintr-un coș, fiecare dintre noi era fotografiat de corespondenții de presă în

momentul când arunca acea floare în groapă. Seara, când m-am întors acasă, i-am telefonat lui Jules, nu putea să stea mult de vorbă cu mine, se destrăbăla cu doi băieți agățați într-un local, niște tipi complet drogați care îl speriau puțin. Berthe plecase la țară cu fetița lor de cinci luni.

40

Reacționasem prompt așa cum se face la doliul care se abate asupra unui prieten, nelăsându-l să se împotmolească în probleme de succesiune, împingându-l mai curând să facă o călătorie ca să-și alunge gândurile negre. Era prevăzut ca la această dată Muzil și Stéphane să vină și ei alături de noi în insula Elba și, în timpul semestrului care precedase moartea lui Muzil, evocasem deseori toți trei această vacanță, și Stéphane credea sincer în ea, ca și mine, și prin vorbele lui meșteșugite, lucide și amăgitoare totodată, Muzil ne făcea să credem că și el credea în iminența acestei vacanțe până în ziua în care, punându-se problema pregătirilor, a fost nevoit să-i mărturisească lui Stéphane, de la care am aflat și eu după moartea lui, că nu crezuse niciodată în posibilitatea acestei călătorii. Îngrijorat pentru propria lui sănătate și în eventualitatea aproape sigură a transmiterii agentului distrugător care îl omorâse pe Muzil, Stéphane l-a consultat pe specialistul de la clinica dermatologică, iar acesta, neștiind nici el ce să-i spună, dar vrând să-l liniștească, l-a anunțat că scăpase cu siguranță de acest pericol având in vedere că sida, după cât se pare, se transmitea prin prezența în interiorul unui corp, în același moment, a cel puțin două surse de infecție diferite, a două sperme contaminate ce acționează împreună ca o detonare. L-am invitat pe Stéphane să vină la noi în insula Elba, Gustave și-a cedat camera văduvioruluí, care nu scăpa nici un prilej să se lamenteze în public, sau, ceea ce era și mai spectaculos, să fugă de cei pre-

zenți chiar în toiul cinei și să se încuie în camera lui. Eu eram cel însărcinat să bat la ușă după trecerea unui sfert de oră, ca să stăvilesc torentul de lacrimi. Stéphane, care la început refuzase să-mi deschidă, mi-a reproșat printre suspine : „Niciodată n-aș fi putut să bănui că ești atât de rău, și nici Muzil n-ar fi putut bănui vreodată, pe toți ne-ai înșelat, ești perfidia întruchipată, bietul Muzil, cât s-a înșelat în privința ta !" I-am spus lui Stéphane că într-adevăr îmi era foarte greu să mă comport într-un grup, că nu reușeam să găsesc o cale de mijloc sociabil corectă între o stare de depresiune posacă și de euforie agresivă, dar că Muzil, căruia îi înfățișasem într-o zi această dilemă, mă sfătuise ca nu cumva să recurg la strădanii : strădaniile erau lucrul cel mai rău ce putea fi cerut prietenilor, eram așa cum eram și ceilalți se obișnuiseră cu ideea asta de vreme ce țineau la mine așa cum eram. La aceste cuvinte Stéphane a fost gata să-mi sărute mâinile, după aceea o ținea întruna că sunt adorabil și mă tot scuza față de ceilalți pentru dispoziția mea schimbătoare. Mi-a mărturisit că avea un sentiment de maximă culpabilitate pentru că moartea lui Muzil îi dădea posibilitatea să aibă acces la o casă atît de drăguță, plină de băieți așa de frumoși. În vara aceea, bineînțeles, i-am spus lui Gustave, întins gol alături de mine, pe stâncile lângă care ne scăldam : „O să crăpăm toți de boala asta, eu, tu, Jules, toți cei pe care îi iubim." Din insula Elba, Stéphane a plecat la Londra, unde a luat contact cu o asociație de întrajutorare a celor bolnavi de sida. La întoarcere a hotărât să constituie un organism similar în Franța.

41

Stéphane mi-a cerut, înainte de a intra în posesia lui, să fotografiez apartamentul așa cum îl lăsase Muzil. Voia să fiu martor la preluarea bunurilor și să fabric un document destinat cercetătorilor. Ajungând în curte,

am remărcat că fusese distrusă iedera de pe zidul despărțitor, ceea ce alungase de acolo vrăbiile, care făceau un scandal monstru când o traversam ca să merg la cină la Muzil. În dimineața stabilită, nu mai pusesem piciorul în apartament de la moartea lui, era o zi închisă, dar lumina a țâșnit miraculos imediat ce am scos aparatele de fotografiat. Luasem cu mine micul meu Rollei 35 pentru vederile de ansamblu, salonul cu măștile negre și desenul lui Picabia care semăna cu el, și împrumutasem Leica lui Jules pentru imaginile de detaliu ; în coșul de hârtii rămăsese un plic mototolit cu o adresă pe care Muzil începuse să o scrie. În patru luni, amărăciunea absenței avusese timp să se așeze peste lucruri precum un praf devenit imposibil de îndepărtat, erau deja intangibile, iată de ce trebuiau fotografiate, înainte de-a fi supuse unei alte dezordini. Stéphane mi-a arătat, îngrămădite într-un dulap, manuscrisele, toate schițele și ciornele cărții nesfârșite scăpate de la distrugere. Pe sofale erau adunate documentări despre socialism, Muzil pregătea un eseu despre socialiști și cultură, dar în perioada când fusese conceput acest proiect, îmi destăinuise asistentul lui Muzil în autobuz, începuse să nu mai fie întreg la minte. Stéphane a ținut să fotografieze patul lui Muzil, pe care acesta nu mi-l arătase niciodată, având grijă totdeauna să închidă ușa în rarele dăți când nu cinam la el și observa că uitase cheile sau carnetul de cecuri în buzunarul altei haine. Dormitorul lui Muzil era efectiv o cămăruță fără fereastră, cu o saltea de paie, aproape o nișă, căci, în afară de biroul lui unde se găsea și biblioteca, ținuse să-i cedeze lui Stéphane, care acum își reproșa acest lucru, partea cea mai confortabilă și cea mai independentă a apartamentului. Contrar voinței mele, împins de la spate de Stéphane, care considera asta un document inestimabil pentru cercetători, am îndreptat aparatul spre sărmana saltea așezată pe podea, e adevărat că nu aveam profunzime ca să fac fotografia și știam din experiență că nu va ieși nimic, dar aparatul nu a mai făcut clic, se terminase filmul. Cu această serie de fotografii, pe care nu le-am multiplicat niciodată, limitându-mă să-i dau lui

Stéphane o copie a cadrelor, m-am detaşat ca un vrăjitor de obsesia mea, izolând scena ratată cu prietenia mea : nu era un pact de uitare, ci un act de eternitate pecetluit de imagine. Asociaţia umanitară a lui Stéphane demarase în mare viteză, primii cotizanţi au fost David şi Jules, inclusiv eu, prin intermediul doctorului Nacier care se înscrisese şi el. Dar Stéphane mi-a spus că avea şi zile dificile, şi că trebuia să ai nervi tari : „În acest moment avem pe cap o familie de haitieni care au toţi sida, tatăl, mama şi copiii, îţi închipui cam cum e." Înainte de a părăsi apartamentul am vrut să văd în bibliotecă referinţele de la un volum de Gogol, pe care intenţionam să-l citesc, dar Stéphane, apropiindu-se pe la spatele meu ca să vadă ce pun la cale, mi-a spus : „Nu, nu Gogol, dar dacă vrei poţi lua toate cărţile lui Turgheniev, nu le voi citi niciodată."

42

Mi-am reluat slujba la ziar. Eugénie mi-a propus să plec în Japonia împreună cu ea şi sotul ei, Albert, la turnarea unui nou film de Kurosawa, era deci în iarna lui '84 deoarece cartea mea despre orbi nu ieşise încă, şi fuseserăm cuprinşi de uimire, eu şi Anna, pe un trotuar din Asakusa, pentru că amândoi ne gândisem la acelaşi subiect, orbii. Am reîntâlnit-o pe Anna din întâmplare în holul *Hotelului Imperial* din Tokyo, unde Albert îi dăduse întâlnire. Ne-am arătat rezervaţi unul faţă de celălalt. Aventuriera era destul de ameţită după o călătorie de trei săptămâni cu transsiberianul în care, străbătând Rusia şi China, nu făcuse altceva decât să consume caviarul şi vodca unui aparatcik din Vladivostok. Îi luasem un interviu înainte de plecare, pentru ilustrarea articolului îmi încredinţase o fotografie a ei la vârsta de şapte ani făcută de tatăl său, un exemplar unic la care ţinea, aşa îmi spusese, ca la lumina ochilor. Niciodată nu mi se întâmplase să pierd ceva la ziar în opt ani de

când lucram acolo, şi nimic nu fusese furat, dar avusesem grijă să atrag atenţia asupra ei machetistei, apoi secretarei care făcea legătura între redacţie şi machetă, şi în consecinţă, din cauza grijii excesive arătate faţă de ea, faimoasa fotografie se rătăcise. Anna mi-o ceruse într-un mod foarte dezagreabil, mergând până la ameninţări, în timp ce eu răsturnasem cu fundul în sus cele cinci etaje în care funcţiona ziarul, în speranţa că o voi găsi. Iar ea îmi spusese: „Mi se fâlfâie de speranţa ta, dar îţi cer să-mi dai înapoi fotografia." Venise chiar şi la mine acasă, în ajunul plecării, să mă ocărască. O lăsasem pe palier, închizându-i uşa în nas din cauza indiscreţiilor ei notorii. Între timp fotografia îmi fusese înapoiată, din remuşcare, de persoana care subtilizase albumul în care printr-un ghinion machetista strecurase fotografia ca s-o protejeze mai bine; hoţul sau hoaţa, după o lună de acuze publice, pusese pur şi simplu albumul împreună cu fotografia în căsuţa mea pentru corespondenţă. Anna a aflat această veste bună de la mine, imediat ce am revăzut-o în holul *Hotelului Imperial* din Tokyo, dar scorpia n-a găsit nimic mai bun să-mi spună decât: „Ai scăpat ca prin urechile acului." Am hotărât s-o ignor, dar a continuat să se lipească de micul nostru grup. Într-o seară, la Asakusa, pe străduţa centrală ce ducea la templu, între prăvăliile din tablă unde se vindeau dulciuri, evantaie, piepteni, ştampile şi sigilii din pietre preţioase sau false, în timp ce Eugénie şi Albert întârziau într-un magazin de papuci, mersesem înainte împreună cu Anna în direcţia pagodei, până la cazanul de cupru unde pelerinii veneau să-şi frece cu fumul de tămâie obrajii, fruntea, părul. De fiecare parte se întindeau tejghele cu sertăraşe pe care fidelii le trăgeau la întâmplare şi de unde scoteau un mic sul cu o prevestire ilizibilă, pe care o duceau unuia dintre cei doi bonzi care oficiau, aşezaţi simetric în faţa altarului unde se găsea statuia din aur a lui Buddha, protejată de o placă din sticlă, în poziţie verticală în spatele unor scânduri care te duceau cu gândul la un birou de bagaje, ca să descifreze în schimbul unei ofrande prevestirea codificată. Dacă era benefică, credinciosul o arunca printr-o fantă de sub

geam la picioarele statuii lui Buddha împreună cu yenii ce aveau să-i favorizeze împlinirea. Dacă era nefavorabilă, credinciosul o lăsa pradă intemperiilor agățând-o de o sârmă ghimpată, de o pubelă, de un copac, pentru ca supusă chinurilor să fie suprimată de puterile infernale. Așa am găsit la Kyoto în jurul templelor copaci goi fosnind din micile suluri albe, pe care de departe ii luasem drept tradiționalii cireși înfloriți. Tocmai intrasem cu Anna în templul de la Asakusa: deodată, postată in fața unui tabernacol translucid în formă de piramidă unde pâlpâiau luminițe, Anna mi-a întins o lumânare mică spunându-mi: „Nu vrei să-ți pui o dorință, Hervé?" Chiar în clipa aceea a răsunat un gong, mulțimea ieșea grăbită, statuia din aur se cufundă în întuneric în cușca ei luminiscentă, o bară de fier a blocat cu zgomot metalic cei doi batanți ai intrării monumentale, nu avusesem timp să ne dezmeticim că ne-am pomenit închiși în templu. Un bonz ne-a scos pe o ușiță din spate care dădea spre un bâlci. Fusesem întrerupt în formularea dorinței, dar nu era decât o amânare, iar ciudățenia întâmplării pecetluise prietenia cu Anna. Am plecat deci spre Kyoto, unde ni l-a prezentat pe Aki, un pictor întors în locul lui de baștină la împlinirea celor șaptezeci de ani ai tatălui său, care ne-a călăuzit prin oraș, ducându-ne să vizităm Pavilionul de Aur. Niște oameni din Tokio ne recomandaseră să vizităm Templul Mușchiului, dar pentru asta era nevoie de confirmarea unui autohton și reținerea locului pe o listă foarte limitată ce dădea dreptul la o vizită pe lună. Templul Mușchiului se afla mai departe de centru, în câmpia de la Kyoto. Într-o dimineață însorită și rece așteptam vreo zece inși în fața porților, bonzul care a venit să ne ia ne-a verificat mai întâi numele, unul câte unul, cu actele noastre de identitate, apoi ne-a dus la un ghișeu unde am fost grijuliu ușurați de banii noștri. După ce ne-am descălțat și am traversat în șosete o curte plină de pietriș rece ca gheața, am intrat într-o încăpere mare la fel de înghețată unde, în afară de o tobă imensă așezată în apropierea unui altar, locul era plin de vreo zece truse de scris aliniate pe jos în

fața unor permițe, cu pensulele, bastonașele de cerneală ce trebuiau diluate, păhărelele și, așezate pe un pupitru, pergamentele pe care se puteau vedea deslușit semne complexe în filigran ce formau, ne-a spus Aki, cuvinte pe care nici el nu le înțelegea, constituind, după numărul și aranjarea lor, o rugăciune, rugăciunea rituală și misterioasă a acestui templu, pe care călugării lui, ritmând-o cu lovituri monotone de tobă, ne obligau să o rostim în întregime și în tăcere, dacă voiam să avem acces la miraculoasa grădină a mușchiului și să ne bucurăm de această priveliște, caligrafiind unul după altul fiecare din semnele rugăciunii, reinventând-o fără a o înțelege prin umplerea cu cerneală, cât mai minuțios posibil, a spațiului scobit al filigranelor. Albert, soțul Eugéniei, și-a aruncat cât colo pergamentul tunând și fulgerând : acești bonzi erau niște tâlhari, ne jefuiseră de bani, era un frig de moarte, și era nevoie de cel puțin două ore, deoarece fiecare semn îți lua cinci minute, ca să-i dai de capăt acelei cârpe care, lucru foarte posibil, nu era decât o urzeală de porcării, în plus ți se puneau niște cârcei îngrozitori și îți amorțeau cumplit picioarele stând așa turcește, a părăsit sala și n-a mai avut acces la grădina mușchiului. Eu și Anna, unul lângă altul, am intrat în joc, luându-ne la întrecere care dintre noi redesena mai cu grijă semnele, mai delicat și mai exact posibil, fără să facem pete. Aki ne explicase că la urmă, după ce terminam, trebuia să ne scriem numele împreună cu o dorință deasupra rugăciunii, să o lăsăm pe o presă în fața altarului, căci treaba călugărilor din Templul Mușchiului, de fapt acestui lucru își hărăziseră viața, era să se roage pentru ca dorințele depuse acolo de puținii necunoscuți să se realizeze. După două ore de muncă, cu o concentrare extrem de mare ce făcuse să dispară treptat cârceii și anulase timpul, eram pe punctul de a-mi formula dorința, mea întârziată, care nu dispărea o dată cu lumânarea însoțitoare. Dar îmi era frică din pricina Annei, care era foarte curioasă, că îmi va citi dorința, m-am folosit de șiretlicul de a o codifica, și m-am aplecat peste umărul ei ca să aflu ce-și dorea ea. Tocmai scrisese : „Strada, primejdia, aventura", apoi

tăiase „primejdia", şi nu mai voiam să ştiu cu ce o înlocuise. Mi-am scris şi eu dorinţa codificată de supravieţuire pentru mine şi pentru Jules, şi Anna m-a întrebat imediat ce înseamnă. După aceea am putut intra în incredibila grădină a muşchiului.

43

O uram pe Marine. Îşi turnase filmul în Statele Unite, ziarele colportaseră zvonul căsătoriei, apoi al rupturii şi al întoarcerii. Într-o seară când Hector mă invitase să luăm cina la restaurantul *Quai Voltaire*, după ce ne-am lăsat hainele la vestiar, chelnerul şef îmi face semn să-l urmez, cobor trei trepte în spatele lui şi intru în sală unde, imediat, dau peste Marine, cu ochelarii ei negri, aşezată la masa separeului din fund, împreună cu un tânăr, chiar lângă masa unde chelnerul mă invită să iau loc, constatând când m-am aşezat că un perete mă separă de Marine, dar că o oglindă echidistant aşezată pe peretele opus ne permite să ne vedem unul pe altul, doar unul pe altul. Regăsind-o pe Marine, după doi ani de tăcere şi trădare, în acel restaurant, îmi vin deodată mai multe gânduri, ipoteze de comportare care mi se rotesc în minte precum capul de imprimare al unei maşini electronice de scris: să profit şi să mă duc să-i trag o scatoalcă, pentru care aveam o pornire teribilă, sau să o sărut cu tandreţe, gest pentru care aveam aceeaşi pornire, să fug imediat sau, dimpotrivă, să am forţa să-mi continui cu calm conversaţia cu Hector, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Înfruntarea cu Marine a durat mai multe minute. De la masa vecină au ajuns până la mine semnele capitulării. „Nu te simţi bine?" a întrebat tânărul care, cu siguranţă, ar putea fi copia mea, unul care visa să facă cinema, un ucenic regizor care se lăsa copios tras pe sfoară de marea vedetă. Marine nu răspunsese şi tânărul întrebase din nou: „Pleci în curând în vacanţă?" Brusc, cu o mişcare amplă, masa

de alături este deplasată și, părăsind o clipă privirea lui Hector care n-a băgat de seamă nimic, o văd pe Marine ieșind în mare viteză din restaurant, urmată de tânărul profund tulburat care se poticnește de o treaptă, strecoară scuzându-se o bancnotă de două sute de franci în mâna chelnerului șef și se luptă cu perdeaua care protejează ușa de curent. Întorc capul spre masa de lângă mine : șervețelele sunt șifonate și sticla de vin abia începută, erau la gustări, am câștigat partida. Câteva luni mai târziu, într-o noapte, vocea Marinei m-a smuls vag din toropeala somniferelor, mi-a spus : „Am înviat." În ciuda medicamentelor, am prezența de spirit și îi răspund : „Atunci trebuie să tragem clopotele ?". Mi-a replicat ceva afectuos, de genul : „Ba nu, Hervé." I-am spus : „M-ai făcut atât de mult să sufăr." Iar ea mi-a răspuns : „Asta nu-i nimic față de răul pe care am putut să i-l fac lui Richard." După aceste cuvinte halucinante închid. Când mă scol, amintindu-mi că mai înainte îi spusesem : „Te sărut, Marine", am impresia unei iertări de dincolo de mormânt. După-amiază un comisionar de la Dalloyau îmi aduce două clopote de ciocolată, unul foarte mare și unul mic de tot, fără nici un bilețel, fusese Paștele. Câteva luni mai târziu, iarăși, trebuind să prânzesc cu Henri la *Village Voice*, vin puțin mai devreme, singur în restaurant, m-am așezat la o masă și am început să citesc. Sosește Henri, încă nu s-a așezat pe scaun că în urma lui dă buzna, venind în trombă din spatele restaurantului unde nu o zărisem, Marine cu ochelarii ei negri, cu un păr imens, de păpușă Barbie revărsându-i-se până dincolo de mijloc, urmată ca de propria ei umbră de Richard, amândoi într-o stare de agitație extraordinară. Când îi văd, pe loc corpul mi se golește de sânge precum o eprubetă, de sus în jos, sunt rece ca gheața, livid la față, Henri, îngrijorat, mă întreabă ce e cu mine. Apariția Marinei a avut asupra mea un efect cumplit, de parcă aș fi văzut o fantomă, un strigoi. Întors acasă, îi scriu Marinei că, într-adevăr, văzusem fantoma afecțiunii avute pentru ea, și de asemenea fantoma prietenici noastre din tinerețe, pe care capriciile ei o masacraseră. Abia am ter-

minat scrisoarea că sună telefonul, e Jules, îmi spune: „Ai aflat ce-a pățit Marine? Se pare că a făcut o leucemie, că i-a căzut tot părul, că urmează o chimioterapie foarte puternică..." În scrisoarea mea apărea de mai multe ori cuvântul sânge. Aș putea considera telefonul lui Jules drept un semn al destinului care m-ar împiedica să trimit scrisoarea, dar resentimentul meu față de Marine este atât de puternic încât, din pură răutate, cobor imediat și îi trimit această scrisoare confirmată de zvonuri, apoi mi-ar fi fost foarte ușor să pretind că telefonul lui Jules a survenit după aceea. Dar a doua zi mă încearcă remușcarea, și am potolit-o trimițându-i Marinei o altă scrisoare ce avea aerul că șterge efectul celei dintâi.

44

Zvonurile care circulă despre Marine s-au înrăutățit, și vin din toate părțile: acum are sida, asta am aflat-o de la masorul meu, care știe de la șeful lui de clinică. Într-o zi cineva răspândește știrea că a luat boala injectându-și drog împreună cu fratele ei, care este un mic heroinoman, a doua zi o altă sursă de informație afirmă că a fost contaminată în urma unei transfuzii de sânge, a treia versiune spune că i-a fost transmisă de rahatul ei de american, care e un desfrânat bisexual notoriu, și așa mai departe. Sida Marinei, care, trebuie s-o mărturisesc acum, mi-a făcut plăcere, nu ca zvon ci ca realitate, și nu atât din sadism cât datorită acelei fantasme că eram definitiv legați, noi pe care cineva ne numise soră și frate, printr-o soartă comună, a pătruns până la urmă în ziare, radioul a anunțat că fusese spitalizată la Marsilia, o telegramă AFP a făcut ca moartea ei să apară pe teleimprimatoarele tuturor redacțiilor. O vedeam pe Marine la capătul puterilor, hărțuită, fugind până la Marsilia să ia un vapor cu destinația Al-

geria, acolo unde se născuse tatăl ei, şi cerând să fie îngropată ca şi el, după legile musulmane, direct în pământ înfăşurată în trei cearşafuri. Îi revedeam părul artificial de păpuşă Barbie. O revedeam la spitalul american bandajată la încheietura mâinilor, după ce i se făcuse o transfuzie. Şi niciodată n-o iubisem atât de mult pe Marine. Dar în curând, susţinută de avocatul ei, a apărut în cadrul jurnalului televizat de la orele 20 ca să pună capăt zvonurilor, susţinând cu dovezi medicale că nu e bolnavă, dar că în acelaşi timp era dezolată că trădează tabăra bolnavilor, şi că trebuie să se afişeze astfel în tabăra celor sănătoşi. N-am văzut-o pe Marine la televizor în seara aceea, apariţia ei pe post fusese anunţată de ziare, şi dinainte, prin faptul că dezmintea, mă dezamăgea profund. Bill, care o urmărise la televizor, mi-a spus că avea aerul unei demente, bună de internat pe loc. Sălbaticul Matou, nici pe departe genul de om care să umble cu elogii, mi-a spus dimpotrivă că această apariţie a Marinei la ştirile de la orele 20 fusese pentru el evenimentul televizat cel mai intens al vieţii lui. Treptat, eu, bolnav fără ca ea să ştie iar ea fără îndoială sănătoasă de-adevăratelea, de la distanţă, îmi reeducam sentimentele faţă de ea, deşi nu turna filmele pe care mi-ar fi plăcut să le facă, iar ea, la rândul ei, sunt sigur de asta, citea alte cărţi decât cele pe care i-ar fi plăcut să le scriu.

45

Stéphane s-a aruncat nebuneşte în activitatea asociaţiei pe care a fondat-o şi a găsit în asta, trebuie s-o spun, un sens complet vieţii sale după moartea lui Muzil, şi, datorită dispariţiei lui sau dincolo de ea, mijlocul de a-şi realiza deplin forţele morale, intelectuale şi politice care, până atunci, retras şi complexat cum fusese, vegetau şi se blocau într-o lipsă de ocupaţie nevrotică, plină de interminabile apeluri telefonice care îl

oripilau pe Muzil, de articole în lucru niciodată terminate, totul într-o harababură indescriptibilă. Sida a devenit raţiunea socială a numeroase persoane, speranţa lor de a-şi câştiga o poziţie sau recunoaşterea publică, în special pentru doctori care au încercat să depăşească rutina cabinetelor lor. Doctorul Nacier, care intrase şi el în asociaţia lui Stéphane, l-a înrolat în ea şi pe „camaradul" său Max, fost coleg de-al meu la ziar, şi despre care Muzil spunea că seamănă „cu miezul unei castane". Doctorul Nacier şi Max formau un afurisit de cuplu, ceea ce unii numeau o asociaţie de răufăcători. Cred că Stéphane s-a îndrăgostit de cuplu, în special de miezul de castană, Max şi doctorul Nacier au devenit oamenii lui de încredere. În acelaşi timp, Stéphane le repeta aceeaşi placă : „În curând vă las vouă conducerea, am pus lucrurile la punct şi acum am alte treburi, mă plictiseşte să vorbesc la televizor, vă rog să vă duceţi voi în locul meu..." În realitate Stéphane a inventat trădarea lui Max şi a doctorului Nacier, aşa cum unele persoane în vârstă simt o plăcere nesănătoasă inventând cupiditatea moştenitorilor lor, fluturându-le prin faţă lucruri fabuloase, cutare colier de diamante sau cutare dulap de vase, excepţionale, pentru ca în ultimul minut să le lase moştenire masorului sau gunoierului. Cam în acea perioadă îi frecventam atât pe Stéphane cât şi pe doctorul Nacier, şi m-a distrat să-l aud pe primul cum îmi spune : „Am impresia că sunt cam hrăpăreţi şi aviditatea lor iese la iveală", iar pe al doilea : „Avem de luptat împotriva a două flageluri, sida şi Stéphane." Împreună cu David, asta fiind singura ironie pe care ne-o permiteam pe socoteala lui Muzil, siguri fiind că s-ar fi veselit tare mult de machiavelismul nostru, aveam grijă să-i raportăm lui Stéphane toate tentativele de înlocuire şi de puci pe care le punea la cale doctorul Nacier împreună cu Max, în timp ce aceştia mi le mărturiseau mie cu toată inocenţa. În felul acesta Stéphane a putut să pregătească un scrutin destinat înlăturării cuplului ambiţios. Max i-a trimis o scrisoare fatală unde îi spunea lui Stéphane că dădea asociaţiei „o imagine prea homosexuală". La câteva luni după acest duş

rece, în același timp rănit de moarte din cauza miezului de castană, Stéphane, întâlnit pe stradă, mi-a trântit: „Să nu-mi spui că Nacier mai e încă doctorul tău, m-ar necăji prea tare!" Nu i-am mărturisit numele noului meu doctor, care era și el unul dintre acoliții lui. David mi-a spus că Stéphane s-ar spânzura fără îndoială de disperare în ziua când s-ar descoperi un leac împotriva sidei. Am revăzut un vechi prieten psihiatru, care lucra în asociația lui, și care găsise o chestie bună, mi-a explicat el, ca să le vorbească bolnavilor de sida, el le spunea: „Doar n-o să mă faci să cred că n-ai sperat la un moment dat să mori înainte de-a te îmbolnăvi! Factorii psihici sunt determinanți în declanșarea sidei. Ai dorit moartea, ei bine, iat-o."

46

Muzil, în ultima vreme dinaintea morții lui, ținuse, discret, fără să determine ruptura, să-și ia oarecare distanță față de ființa pe care o iubea, în așa măsură încât a avut formidabilul reflex, găselnița inconștientă de a o cruța pe această ființă atunci când aproape totul din corpul lui, sperma, saliva, lacrimile, sudoarea, la acea dată nu se știa prea bine, deveniseră puternic contaminante, asta am aflat-o recent de la Stéphane care a ținut să mă anunțe, poate în mod fals, că el nu e seropozitiv, că scăpase de pericol deși se lăudase, puțin după ce-mi dezvăluise natura bolii lui Muzil, pe care nu o cunoscuse până atunci, că se strecurase la spital în patul muribundului și îl încălzise cu gura în diferite puncte ale corpului, ceea ce însemna o adevărată otrăvire. Acest act de curaj din partea lui Muzil, eu nu am reușit să-l repet cu Jules, sau Jules nu a reușit cu mine, și nici amândoi concomitent cu Berthe, dar uneori încă trag speranță ca măcar unul din copii, dacă nu amândoi, să fi fost cruțat.

47

Conform agendei mele din 1987, voi considera data de 21 decembrie ziua când am descoperit sub limbă, în oglinda din baie, acolo unde în mod mecanic căpătasem obiceiul să o inspectez, copiind privirea cu care mă cerceta doctorul Chandi cu ocazia vizitelor pe care i le făceam, fără să cunosc forma şi conţinutul a ceea ce căuta, dar convins de acest examen repetat că pândea apariţia previzibilă a acelui lucru necunoscut mie, mici filamente albicioase, papiloame [1] fără grosime, striate ca nişte aluviuni, pe tegumentul limbii. Privirea mea s-a prăbuşit pe dată, aşa cum s-a prăbuşit, ca în faţa unui blitz, străpunsă şi fulgerată de a mea, asemenea unui vinovat hăituit de un detectiv, privirea doctorului Chandi când i-am arătat limba, chiar de a doua zi, la consultaţia lui de marţi dimineaţa. În faţa semnului catastrofal, doctorul Chandi este prea tânăr ca să ştie să mintă, aşa cum se pricep acei vulpoi bătrâni de Lévy, Nocourt sau Aron, privirea lui nu este exersată să se opacizeze la momentul potrivit, să nu clipească deloc, îşi păstrează faţă de adevăr o transparenţă fulgerătoare, aşa cum diafragma fotografică se întredeschide ca să absoarbă lumina, închizându-se la loc apoi, ca să-şi lase captura la dospit. În ziua aceea trebuia să iau masa cu Eugénie, am minţit-o prin omisiune, brusc absent faţă de orice prezenţă şi prietenie, acaparat în întregime de preocuparea mea. În ajun îmi petrecusem seara cu Grégoire, şi, înainte de confirmarea doctorului Chandi, mă minţisem pe mine însumi, aşteptând încă puţin înainte de a fi cuprins de o repulsie formidabilă faţă de singurul organ senzual căruia Grégoire îi permitea uneori un contact erotic. Şi pe Jules, care lipsea din Paris, l-am minţit la fel, la început, prin acel reflex al omisiunii. Doctorul Chandi nu rostea nici un verdict, cu atât mai mult cu cât era prevenit de realitatea bolii mele de acea Zonă Zoster care se

[1] Papilom — tumoare benignă care se dezvoltă sub piele sau mucoase. (N.T.)

declanşase în urmă cu opt luni, atunci când încă nu eram pacientul lui. El trebuia pur şi simplu să mă împingă, cu toate menajamentele posibile, lăsându-mă în acelaşi timp liber, cum spunea Muzil, să ştiu sau să mă amăgesc cu iluzii, către un nou palier de conştientizare a bolii. Prin mici palpări foarte subtile, sondând cu privirea ce trebuia brusc să se oprească sau să dea înapoi în faţa clipirilor celuilalt, mă examina în privinţa gradelor de conştientizare sau inconştienţă, făcând să varieze cu câteva miimi de milimetru oscilometrul angoasei mele. Spunea: „Nu, nu am spus că este un semn decisiv, dar te-aş minţi ascunzându-ţi că este un semn statistic." Dacă, după un sfert de oră, îl întrebam cuprins de panică: „Prin urmare e un semn cu totul decisiv?", îmi răspundea: „Nu, n-aş zice asta, dar este totuşi un semn destul de determinant." Mi-a prescris un lichid gras, de culoare galbenă, scârbos, Fongylone, în care trebuia să-mi las limba să se macereze seara şi dimineaţa vreme de douăzeci de zile. Am luat cu mine la Roma vreo zece asemenea flacoane pe care le disimulasem, mai întâi în bagajul meu, apoi în spatele altor produse, pe rafturile dulapului de toaletă din baie şi pe etajerele bucătăriei, unde mă ascundeam dimineaţa şi seara, umilit şi cu greaţa în gât, ca să înghit produsul fără ştirea lui Jules şi a Berthei, care veniseră la mine la Roma. Trăiam împreună, Jules şi Berthe se culcau în patul mare de la mezanin, eu în patul mic de jos. Îl prevenisem pe Jules la telefon, în ziua de Crăciun, despre ce mi se întâmplase, şi, fatalmente, despre ceea ce ni se întâmpla, şi hotărâsem să nu-i spunem Berthei ca să nu-i stricăm vacanţa. Jules, cu un aer degajat, clădea castele în Spania, făcând-o părtaşă şi pe Berthe, care ignora cauza, la aceste visări, afirmând că în următorii ani ar trebui să ne ducem să ne odihnim la ţară, că Berthe trebuia să ceară detaşarea din postul ei de la Educaţia naţională, cel puţin un an de concediu, subînţelegând că nu trebuia să risipim aceşti câţiva ani, de acum înainte număraţi, care ne mai rămâneau de trăit. Eu, la rândul meu, scriam cartea mea condamnată, unde relatam chiar despre vremea tinereţii noastre, atunci când ne întâlnisem, Jules, Berthe şi cu

mine, şi ne iubisem. Scrisesem elogiul Berthei în termenii în care Muzil, înainte de moarte, se gândise sincer sau în glumă să scrie elogiul meu, şi în fiecare zi tremuram de teamă ca nu cumva Berthe să-şi bage nasul în acest manuscris lăsat cu încredere pe birou.

48

Pe 31 decembrie '87, la miezul nopţii, Berthe, Jules şi cu mine, la barul *L'Alibi*, ne-am îmbrăţişat privindu-ne în ochi. E ciudat să sărbătoreşti anul nou urându-i la mulţi ani cuiva despre care ştii că s-ar putea să nu mai apuce anul următor, nu există o altă situaţie-limită comparabilă cu aceasta, ca să o accepţi e nevoie de o bravură redusă la natural, sinceritatea ambiguă a ceea ce nu este spus şi o complicitate în gândul ascuns, mascată sub un zâmbet, subînţeleasă într-un râset, în acel moment urarea vibrează cu o solemnitate crucială, dar potolită Revelionul trecut mi-l petrecusem în satul din insula Elba, în tovărăşia preotului despre care se ştia că are un cancer limfatic, un limfom [1] de care doctorul Nacier mi-a afirmat fără ocolişuri a fi fost sida incorect abordată, tratată cu raze X, fie pentru a salva onoarea unui preot făcând ca sida să treacă drept un cancer cu riscul unor prejudicii fizice, fie din neglijenţa sistemului spitalicesc din Italia. Preotul se întorsese de la un lung şi penibil tratament făcut la Florenţa ca să slujească pentru ultima oară în satul lui. Nu-l mai văzusem de luni de zile, eram însoţit de acel băiat tânăr numit Poetul, care ne căpia, pe mine şi pe Gustave, cu alternanţele lui isterice de tăcere şi râs în hohote. În seara de revelion Gustave ţinuse să asiste la această ultimă slujbă a preotului, îşi făcuse socoteala ca după aceea să-l ducă acasă cu maşina, prevăzând că nu va mai avea forţa să urce numeroasele trepte şi străduţele în pantă

[1] Limfom — tumoare malignă a ţesutului limfatic. (N.T.)

ce duceau la „buccino", fundătura satului, partea cea mai săracă a lui unde locuiam şi noi. Poetul stătea prăvălit pe canapeaua din salon, reproducând întâmplător sau inconştient poza puţin lascivă a modelului unui tablou din secolul al XIX-lea, aflat la Muzeul Artelor Frumoase din Bruxelles, iar doctorul Nacier ne adusese o reproducere alb-negru a acestuia, apărută într-o veche publicaţie ilustrată, pe care o aşezase în seara aceea pe un gheridon de lângă canapea, alături de o ediţie franceză a *Infernului* lui Dante. Această coincidenţă mi-a dat ideea să pun în scenă un simulacru, de un gust îndoielnic după părerea lui Gustave, dat fiind starea în care se găsea preotul : când ar fi intrat în casă, l-ar fi surprins pe Poet îmbrăcat sumar de tot, mimând întocmai poza modelului. Nimeni n-ar fi făcut nici cea mai mică aluzie la această stare de nuditate, Poetul trebuia să participe la seara noastră cât mai natural posibil, şi această idee prostească îl încânta. Intenţia mea secretă era ca, pe această cale ocolită, să-i aduc o ofrandă sublimă preotului, care nu ne ascunsese multă vreme atracţia lui pentru băieţii tineri. Din punct de vedere fizic, Poetul reprezenta un amestec ciudat, o grefă aproape diabolică a mai multor tipuri de fantasme : avea faţa unui băiet, torsul unui adolescent şi sexul masiv al unui ţăran. Gustave a luat maşina să coboare în sat şi să se ducă la biserică, unde a fost înspăimântat de ceea ce a văzut : preotul nu reuşea nici măcar să ridice anafornita, copiii de cor trebuiau să o poarte sprijinind-o pe sub mâinile lui. Gustave şi-a zis imediat că jocul nostru avea ceva scabros şi a ieşit din biserică în căutarea unei cabine telefonice pentru a ne porunci să-i punem capăt. În acest timp Poetul, întins gol pe canapea, avea tresăriri de râs isteric care îi electrizau corpul în convulsii, îi venea să facă pipi, eu l-am împiedicat, i-am luat sexul în gură ca să-l uşurez. Telefoanele de la cabine nu funcţionau sau nu erau libere, şi Gustave a băgat de seamă că nu avea fisă când s-a trezit la ultimul telefon în stare de funcţionare, băcănia de unde puteau fi procurate închisese, se făcuse timpul să se întoarcă grabnic

la biserică. Atunci când preotul a deschis uşa casei, i-a zărit în capătul de sus al scărilor, exact în câmpul vizual al primei lui priviri, înscris în cadrul uşii, pe Poet, aşezat gol pe canapea, ridicându-se să-i strângă mâna politicos, cu puţină răceală. Pândeam cu coada ochiului reacţiile preotului, căruia îi era dat, fără îndoială pentru prima dată în întreaga lui carieră ecleziastică, să aibă o adevărată viziune : era uluit, mortificat şi în acelaşi timp înfrigurat de uluirea lui, gata să se prosterneze. Ca să-şi ascundă emoţia, a luat de pe gheridon exemplarul *Infernului* lui Dante, pe coperta căruia era desenată o prăvălire în cădere liberă a îngerilor trădători şi decăzuţi, şi a rostit aceste cuvinte : „Diavolul nu există, este pur şi simplu o născocire a oamenilor." Ne-a propus să-l însoţim la casa parohială ca să bem şampanie şi să ne facem urări. Micuţa şi bătrâna lui mamă zbârcită toată, cea care îi slujea drept guvernantă şi pe care o numea crucea lui, ne-a servit cu „panetone", cozonacul ritual. Ne-am urat la mulţi ani, ochii preotului se îndreptau cu recunoştinţă spre mine, iar mie îmi era ruşine. Pregătise focuri de artificii pe care le-am pornit alergând de jur împrejurul bisericii, înecând piaţa într-un nor cenuşiu cu sclipiri purpurii, dens şi staţionar, de pulberărie.

49

Când m-am întors la Paris, a trebuit să constat că tratamentul cu Fongylone, urmat fără oprire vreme de douăzeci şi una de zile, spre umilirea mea, ascunzându-mă în cabinetul de toaletă ca să-mi murez limba fără ştirea celorlalţi în acel lichid gras şi gălbui care păta totul şi îmi provoca greaţă când îl luam pe stomacul gol, nu reuşise să-mi debaraseze limba de papiloamele ei albe, şi de aceea am început s-o urăsc ca instrument senzual, cu toate că doctorul Chandi îmi precizase că această ciupercă nu putea în nici un caz să se transmită

prin vreun contact erotic, şi mi-a prescris un alt medicament, Daktarin, alb de data aceasta, aproape grunjos, care încleia gura ca un lipici cu gust metalic, şi care nu a reuşit nici el, în ciuda altor douăzeci şi una de zile de tratament, să-mi scoată acea ciupercă de pe limbă, făcându-mă să renunţ la rolul ei senzual, limitând şi mai mult rarele relaţii fizice pe care continuam să le întreţin cu două persoane, dintre care una era prevenită iar cealaltă nu. Am hotărât împreună cu Jules să facem acel faimos test de seropozitivitate, pentru care doctorul Nacier îmi eliberase numeroase trimiteri în aceşti ultimi ani, iar eu le strânsesem fără să mă decid vreodată să le dau curs. În ianuarie 1988, Jules era convins, avea nevoie să se convingă că amândoi eram seronegativi, şi că acest doctor Chandi era un nebun furios care, din incompetenţă, îşi îngrijora pe nedrept pacienţii. De aceea dorea să facem, mai cu seamă eu cu caracterul meu, testul : să mă liniştesc. La fel David, care niciodată nu voise să creadă în suferinţele mele fizice, mi-a spus rânjind că voi fi foarte şucărit să accept realitatea, că eram seronegativ, dată fiind sărăcia experienţelor mele sexuale, şi că atunci voi fi constrâns să mă sinucid, din disperare că nu sunt seropozitiv. Doctorul Chandi, consultat de mine prin telefon în legătură cu această hotărâre, a ţinut să ne întâlnească pe amândoi înainte de a face testul. A fost o întrevedere decisivă, dacă nu determinantă ! Aceste două cuvinte au revenit în discuţie, doctorul Chandi a trebuit să le pună din nou la bătaie din pricina atitudinii lui Jules, care privea cu agresivitate iminenţa unui adevăr ce trebuia, totuşi, să ne proiecteze într-o altă lume şi, ca să spun aşa, într-o altă viaţă. Doctorul Chandi a înţeles că putea să facă economie de o expunere despre mijloacele de protecţie, care numai ele singure puteau să stăvilească epidemia, le foloseam între noi şi cu alţii de ani de zile. Mai curând a trecut în revistă toate eventualităţile : unul e seropozitiv dar celălalt e seronegativ, amândoi sunt seropozitivi, şi cum să se reacţioneze în faţa uneia sau alteia dintre aceste variante de scheme, despre care ar fi fost o minciună să ne facă să credem că nu erau chiar atât de li-

mitate. Am adus în discuție problema anonimatului, care ni se părea amândurora absolut necesară, atât pentru relațiile noastre profesionale, cât și pentru relațiile cu prietenii. În Bavaria sau în Uniunea Sovietică se vorbea de teste de control obligatorii, la frontiere și pentru loturi „cu riscuri" din cadrul populației, cu care era de acord și consilierul medical al lui Le Pen [1]. Îi spun doctorului Chandi că din cauza neîncetatelor mele deplasări între Italia și Franța trebuie să-mi păstrez libertatea de a trece această frontieră. Ne-a sfătuit să facem testul anonim și gratuit organizat de *Médecins du monde*, în fiecare sâmbătă dimineață, nu departe de statuia ce o înfățișa pe Ioana d'Arc, care se înălța pe bulevardul Saint-Marcel, colț cu rue du Jura, prin fața căreia, luni de zile după aceea, nu mai puteam să trec, pe traseul autobuzului 91 pe care îl luam când mă duceam să cinez cu David, fără să simt imediat un fior insuportabil. În acea dimineață din luna ianuarie, într-o sâmbătă deci, când ne-am dus acolo, eu și Jules, am stat la coadă alături de mulți africani și africane, o adevărată amestecătură, de toate vârstele, prostituate, homosexuali și atipici. Șirul se întindea de-a lungul trotuarului până la bulevardul Saint-Marcel, căci îi cuprindea și pe cei de săptămâna trecută veniți după rezultate. Printre ei se găsea și un băiat tânăr pe care l-am văzut ieșind, după ce ni se luase sânge, operațiune care, spre marea mea uimire, fusese făcută fără mănuși sau vreo precauție deosebită, total dezorientat, de parcă literalmente pământul s-ar fi deschis sub el pe acel trotuar de pe bulevardul Saint-Marcel și în jurul lui lumea s-ar fi răsturnat într-o clipită, nemaiștiind unde să se ducă, nici ce să facă cu existența lui, cu picioarele secerate de verdictul înscris pe fața brusc ridicată spre cer, de unde nu venea nici un răspuns. Pentru Jules și pentru mine asta constituia o viziune îngrozitoare, care ne proiecta cu o săptămână înainte, și ne ușura prin ceea ce avea mai insuportabil, de parcă am fi trăit în același moment, în

[1] Jean-Marie Le Pen, liderul Frontului National, extrema dreaptă franceză. (N.T.)

mod precipitat, prin procură, un exorcism comod a cărui victimă era amărâtul acela. Prevăzând că rezultatele noastre vor fi proaste, şi dorind să grăbească procesul din cauza apropiatei mele întoarceri la Roma, doctorul Chandi ne trimisese la institutul Alfred-Fournier să facem analize de sânge complementare testului, specifice stadiului avansat al virusului HIV în corp. În acest institut, renumit pe vremea sifilisului, recoltarea sângelui se făcea cu mănuşi de cauciuc, şi ţi se cerea să arunci chiar tu într-o pungă-pubelă vata pătată de sânge pe care o apăsaseşi la îndoitura braţului. Jules, care se angajase să facă aceleaşi analize o dată cu mine, pe asta a trebuit s-o amâne, furios, pentru că nu urmase recomandarea să fie pe stomacul gol. Mă aştepta pe mine să termin. Infirmiera, aruncându-şi ochii pe trimiterea mea, m-a întrebat: „De cât timp ştiţi că sunteţi seropozitiv?". Vorbele ei m-au surprins atât de tare încât n-am fost în stare să-i răspund. Rezultatele analizei trebuiau să ne parvină peste vreo zece zile, înainte de rezultatul testului, în acest interval precis de incertitudine sau de incertitudine simulată, şi neputând să le primesc la mine acasă, de unde corespondenţa îmi era cu regularitate reexpediată la Roma, dădusem adresa lui Jules ca fiind a mea, şi el mi-a păstrat analizele, pe care le deschisese şi le interpretase, până în dimineaţa rezultatului de la test. Abia în taxiul cu care mă dusesem să-l iau de la locuinţa lui, şi care ne transporta în rue du Jura unde îşi avea centrul *Médecins du monde*, m-a anunţat că analizele noastre erau proaste, că deja se decela semnul fatal fără să se cunoască rezultatul testului. În acel moment am înţeles că nenorocirea căzuse asupra noastră, că inauguram o eră activă a nenorocirii, din care nu vom ieşi prea curând. Eram ca amărâtul acela opărit de rezultatul lui, aparent în picioare, dar de fapt doborât pe acea bucată de trotuar care se fisura la nesfârşit în jurul lui. Am simţit o imensă milă pentru noi înşine. Ceea ce mă speria cel mai tare era faptul că ştiam, în ciuda a tot ce spunea ca să mă pregătească pentru condamnare, că Jules mai spera ca testele noastre, sau poate al lui,

să se dovedească negative. Fiecare aveam în buzunar un pătrățel de carton cu un număr, pe care, vreme de o săptămână, am refuzat să-l considerăm norocos sau cu ghinion. Un medic trebuia să deschidă plicul ce purta acest număr, unde se găsea verdictul, era sarcina lui să-l transmită folosindu-se de anumite rețete psihologice. O anchetă publicată de un cotidian ne-a adus la cunoștință că aproximativ 10% din persoanele care făceau testul la acest centru se dovedeau a fi seropozitive, dar că această cifră nu era simptomatică pentru ansamblul populației, având în vedere că centrul țintea tocmai loturile numite cu riscuri. Medicul care mi-a anunțat rezultatul îmi era antipatic, și bineînțeles că am primit cu răceală vestea, ca să termin cât mai repede cu acest om care își făcea treaba ca pe bandă, treizeci de secunde și un zâmbet și un prospect pentru seronegativi, de la cinci la cincisprezece minute de convorbire „individualizată" pentru seropozitivi, se interesa de singurătatea mea, mă îndopa cu publicitate la noua asociație a doctorului Nacier și mă sfătuia, ca să amortizeze șocul, să revin peste o săptămână, pentru un contra-test care poate, exista o șansă la o sută, zicea el, îl va contrazice pe primul. Însă nu știu ce s-a întâmplat în cabina unde intrase Jules, și de fapt nici n-am vrut să știu, dar ieșisem și am văzut că prezența lui Jules în acea cabină, a cărei ușă o fixam și care s-a deschis și s-a închis de mai multe ori din cauza unei circulații precipitate, provoca o mare agitație în centru, că se solicita prezența unui al doilea medic, apoi a unei asistente sociale. Cred că Jules, aparent atât de puternic, a leșinat auzind un străin spunându-i ceea ce știa deja, că acea certitudine devenind oficială, chiar dacă rămânea anonimă, devenise intolerabilă. Fără îndoială că ăsta era lucrul cel mai greu de suportat în noua eră de nefericire care își întindea brațele spre noi, să-ți simți prietenul, fratele, atât de neajutorat față de ceea ce i se întâmpla, era dezgustător din punct de vedere fizic. L-am însoțit pe Jules în prăvălia de artificii Ruggieri, de pe bulevardul Montparnasse, de unde trebuia să cumpere în vederea carnavalului serpentine și petarde pentru copiii lui.

50

Timp de o săptămână, lucrurile avuseseră timp să se schimbe profund, căci ieşind prima dată din centrul de pe rue du Jura, unde venisem împreună cu Jules să facem testul, fusesem constrâns la onestitatea unui gând cu neputinţă de mărturisit : că suferinţa şi duritatea experienţei noastre îmi provoca un soi de jubilare, dar asta nu-i puteam mărturisi lui Jules, şi ar fi fost obscen să vreau să-l torturez cu această complicitate. De la doisprezece ani, de când a devenit o teroare, moartea e o idee fixă pentru mine. Îi ignoram existenţa până când un coleg de clasă, micul Bonnecarère, m-a trimis la cinematograful Styxul, unde pe vremea aceea te aşezai în sicrie, să văd *Îngropat de viu*, un film de Roger Corman făcut după o povestire de Edgar Allan Poe. Descoperirea morţii prin intermediul acelei imagini oribile a unui om care urlă de neputinţă în interiorul sicriului a devenit o sursă ameţitoare de coşmaruri. După aceea, căutam întruna atributele cele mai spectaculoase ale morţii, implorându-l pe tatăl meu să-mi dea mie craniul folosit pe când studia medicina, urmărind obsesiv filme de groază şi începând să scriu, sub pseudonimul Hector Lenoir, o povestire ce istorisea chinurile unei fantome înlănţuite în temniţa subterană a castelului familiei Hohenzollern, ameţindu-mă cu lecturi macabre până la istorioarele selecţionate de Hitchcock, rătăcind prin cimitire şi fotografiind cu primul meu aparat morminte de copii, ducându-mă până la Palermo doar ca să contemplu mumiile capucinilor, colecţionând păsări de pradă împăiate precum Anthony Perkins în *Psyho*, moartea mi se părea oribil de frumoasă, feeric de cumplită, şi apoi mi-au devenit antipatice vechiturile ei, am pus la loc craniul studentului la medicină, am fugit de cimitire ca de ciumă, trecusem la un alt stadiu al dragostei de moarte, de parcă aş fi fost impregnat de ea până în străfunduri, nu mai aveam nevoie de ceremoni-

alul ei, ci de o mai mare intimitate cu ea, continuam să-i caut fără răgaz senzaţia, cea mai preţioasă şi cea mai demnă de urât dintre toate, teama şi atracţia faţă de ea.

51

În săptămâna ce a urmat confirmării seropozitivităţii mele şi interpretării de către doctorul Chandi a analizelor sanguine, care nu erau chiar alarmante, dar scoteau la iveală o deteriorare provocată de virusul HIV în numărul globulelor şi în special al limfocitelor, am făcut totul cât mai repede, şi în modul cel mai ordonat, am terminat punerea la punct a unui manuscris la care lucram de luni de zile şi l-am dus la editor după ce i l-am dat lui David să-l citească, am telefonat câtorva cunoştinţe mai mult sau mai puţin pierdute din vedere împins de o dorinţă violentă de a le reîntâlni, am pus cele cinci caiete ale jurnalului pe care îl ţin din 1978 în seiful lui Jules, am făcut cadou o lampă şi un manuscris direct persoanelor cărora mă gândisem să li le las prin testament, am lichidat la bancă pe 27 ianuarie un plan de depuneri pentru locuinţă care devenea aberant şi m-am informat despre posibilitatea unui cont comun fie cu Jules, fie cu Berthe, pe 28 ianuarie l-am consultat pe consilierul juridic al editurii mele în legătură cu drepturile de succesiune şi exercitarea dreptului moral pe care intenţionam să i-l încredinţez lui David, m-am întâlnit pe 29 ianuarie cu un agent fiscal pentru a-mi clarifica situaţia impozitelor, am cinat din nou pentru prima oară după foarte multă vreme, în ziua de 31, cu Stéphane, devenit specialist în materie, care mi-a furnizat noutăţi alarmante şi patetice despre bolnavii de sida, iar a doua zi l-am revăzut, tot pentru prima oară după foarte multă vreme, pe doctorul Nacier, celălalt specialist în materie de sida, opusul lui Stéphane, am profitat de un dejun în cursul căruia m-am străduit să mănânc cu gura cât mai închisă, de teamă să nu

descopere acea leucoplazie, care bineînțeles că nu se putea vedea deoarece se găsea sub limbă, având poate prin asta dorința inconștientă de a-l avertiza, pentru a-i sustrage picătură cu picătură informațiile cele mai josnice despre condițiile în care mureau bolnavii de sida. Între timp îl consultasem din nou pe doctorul Chandi, căruia îi mărturisisem voința mea expresă de a muri „la adăpost de privirile părinților mei", și în fața căruia, evocând coma în care căzuse Fichart, prietenul lui Bill, am reluat cuvintele din singurul testament olograf al lui Muzil : „moartea, nu invaliditatea". Nu comă prelungită, nu demență, nu cecitate, ci pur și simplu suprimarea la momentul potrivit. Dar doctorul Chandi a refuzat să ia notă de ceva definitiv, limitându-se să precizeze că raporturile dintre individ și boală se transformă neîncetat, la fiecare, în cursul bolii, și nu se puteau prevedea mutațiile vitale ale voinței lui.

52

Jules, la rândul lui, a suportat cum nu se poate mai prost tranziția de la zona vagă și alinătoare de semi-inconștiență la perioada conștientizării depline care îi succeda cu brutalitate celei dintâi. Se revolta, nu împotriva soartei, ci împotriva factorului care, credea el, îl constrânsese să se proiecteze în această luciditate inutilă, adică împotriva doctorului Chandi, refuzând să-l reîntâlnească pentru ca acesta să-i interpreteze analizele, și, cu toate că eu nu aveam decât vorbe de laudă la adresa lui, nu scăpa niciodată ocazia, ironizându-le, să-l facă cum îi venea la gură. Când plecam reconfortat, după vreo vizită făcută doctorului Chandi, Jules simțea o plăcere răutăcioasă să-mi spună : „Evident, după ce te-a băgat în sperieți, nu putea să facă altceva decât să te liniștească." Iar când doctorul Chandi, dimpotrivă, mă îngrijora cu vreun simptom pe care eu îl asociam imediat cu virusul mortal, Jules persifla : „Oricum, nebuna

asta mustăcioasă e complet sărită de pe fix!" Doctorul Chandi simţise acest dispreţ veninos, atunci când insistasem să-l revadă pe Jules mi-a spus: „Ştii, mai sunt destui medici specialişti în această maladie, nu sunt singurul din Paris." I-am spus doctorului Chandi că nu trebuia să ia în seamă pornirea uşor acidulată a lui Jules, ci să-l vadă aşa cum era, un băiat încântător; aprecierea de uşor acidulată, pe care o preferasem celei de spinoasă, l-a făcut pe doctorul Chandi să zâmbească. O anumită împrejurare m-a ajutat în tentativele mele de a reînnoda legătura dintre Jules şi Chandi. Vorbeam de mai multe ori pe zi cu Jules la telefon, într-o seară de disperare ezitasem să-l mai sun ca să nu-i masacrez moralul, dar m-a sunat el ca să-mi spună că verdictul îl obseda, când am închis mi-a venit să plâng, dar lacrimile nu veneau, mi-am înghiţit somniferul. Jules luase o hotărâre categorică în privinţa activităţilor lui profesionale, ca să-şi păstreze timpul pe care îl putea consacra copiilor lui, şi recitea pentru a zecea oară fiecare din paragrafele poliţei de asigurare pe viaţă contractate în urmă cu exact şase ani, în perioada de incubaţie a virusului. A doua zi după acea seară de disperare când lacrimile îmi refuzaseră mângâierea lor, Jules mi-a spus la telefon că se gândise bine, şi că a o pune pe Berthe să facă testul ar însemna o sinucidere, că amândoi, prin toate mijloacele, trebuia să o împiedicăm să facă acest test; evocând destinul celor doi copii ai lui, destin ce se arătase brusc îngrozitor de strâns unit de al Berthei şi al nostru, ne-a poreclit Clubul celor 5. A treia zi m-am dus la el la cină; bolnavă, Berthe era în pat cu o carte în mână, avea puţină febră, am urcat să o văd, mi-a zâmbit cu multă blândeţe: fiecare ştia că celălalt ştie, dar n-am vorbit despre asta. Berthe, deja de multă vreme, era persoana pe care o admiram cel mai mult pe lume. Duminică dimineaţă febra crescuse, şi era imposibil să găseşti un medic, Jules a făcut apel la mine cuprins de panică, am căutat în cartea de telefon numărul personal al doctorului Chandi, făcând legătura, în vederea alegerii cartierului, cu un element dintr-o conversaţie

de-a noastră particulară. Asupra mea, care mă simţise atât de descurajat şi atât de neajutorat în aceste ultime zile, suferinţa aproapelui acţiona ca o cravaşă, e chestie clasică: mi-am recăpătat îndrăzneala capabilă să aducă un ajutor celorlalţi. Doctorul Chandi s-a deplasat imediat la domiciliul familiei, ceea ce a alungat ranchiuna lui Jules faţă de el. În realitate, Berthe, a cărei spaimă era îndreptăţită de împrejurări, nu avea decât o simplă gripă. Orice relaţie sexuală dintre mine şi Jules devenise penibilă, bineînţeles că nu mai puteam risca decât o recontaminare reciprocă, dar virusul se ridica între corpurile noastre ca un spectru care le făcea să se respingă. Totdeauna găsisem splendid şi puternic corpul lui Jules în momentele când se dezbrăca, dar acum remarcam în sinea mea că slăbise şi că nu era departe de a-mi stârni mila. De partea cealaltă, virusul, care căpătase o consistenţă aproape corporală de când devenise un lucru atestat, nu doar ca până acum, ceva de care să ne fie frică, întărise la Berthe, împotriva oricărei voinţe, un proces de dezgust faţă de corpul lui Jules. Şi amândoi ştiam că Jules, prin structura lui mentală, nu putea să trăiască şi n-ar putea să supravieţuiască fără ca trupul lui să nu stârnească dorinţa. O neglijare erotică provocată de virus ca un fel de efect secundar ar fi fost pentru el, cel puţin la început, mai fatală decât virusul însuşi, şi l-ar fi slăbit moral mai grav decât fizic. Aparent solid din toate punctele de vedere, la cinematograf, Jules îşi acoperea ochii ca un copil prea sensibil sau ca o femeie la apropierea scenelor pline de cruzime. În ziua aceea, trebuia să treacă pe la oftalmologul lui, în apropierea locuinţei mele, venise puţin mai devreme, iar eu începusem să dezmorţesc mecanismul nostru sexual lipindu-mă din nou de spatele lui şi ridicându-i puloverul, căutându-i sfârcul ţâţelor, ca să le rănesc, să-l doară, să-l doară cât mai rău, strivindu-l între unghii până la sânge, până când se va întoarce şi se va ghemui la picioarele mele gemând. Dar sosise ora fixată pentru întâlnirea cu oftalmologul. Când s-a întors de la oftalmolog, Jules m-a anunţat că nu avea conjunctivită ci o pojghiţă albă pe cornee, şi că asta trebuie să fie o manifestare a sidei,

îi era teamă să nu-şi piardă vederea, iar eu, în faţa panicii care îl cuprinsese, fără să-i opun nici o stavilă, eram gata să mă suprim pe loc. Am reluat atacul asupra sfârcurilor, iar el imediat, mecanic, a îngenuncheat în faţa mea, prefăcându-se că are mâinile legate la spate, ca să-şi frece buzele de şliţul meu, implorându-mă cu gemete şi mormăieli să-i dau carnea mea, cruţându-l în schimb de violenţa pe care i-o impuneam. Astăzi când scriu toate astea, departe de el, simt cum mi se întăreşte din nou sexul, dezactivat şi inert de săptămâni întregi. Această tentativă de act sexual mi se părea atunci de o tristeţe insuportabilă, aveam impresia că eu şi Jules ne rătăcisem între vieţile şi moartea noastră, că starea care ne situa împreună în acest interval, de obicei şi prin necesitate destul de vagă, devenise cumplit de clară, şi că, prin această înlănţuire fizică, determinam punctul la care ajunsesem în tabloul macabru a două schelete sodomite. Înfipt în adâncul meu, în carnea care învelea osul bazinului, Jules m-a dus până la orgasm privindu-mă în ochi. Era o privire insuportabilă, prea sublimă, prea sfâşietoare, eternă şi în acelaşi timp ameninţată de eternitate. Mi-am înăbuşit un nod în gât dându-i aparenţa unui suspin de relaxare.

53

Doctorul Chandi, ca să pregătească scadenţa pe care o programase cu testul şi analiza aprofundată a sângelui, avansase o posibilitate legată de descoperirea unei molecule care ar fi frânat decimarea progresivă, de către virusul HIV, a limfocitelor, garanţie sistemului imunitar. După ce adevărul a fost clar stabilit şi divergenţele reduse pe cât posibil, doctorul Chandi mi-a propus să intru într-un grup de experimentare a acestei molecule, botezată Défenthiol, care în Statele Unite fusese testată în mod defectuos, iar în Franţa bazele ei statistice fuseseră puse incorect, întârziind din această cauză cu şase

luni până la un an momentul când s-ar fi putut stabili categoric eficacitatea sau inutilitatea ei. Doctorul Chandi, prefăcându-se că îmi controlează fișa de pacient, mi-a spus : „O Zona Zoster, iar acum ciuperca și procentul de T4 ți-ar da dreptul să intri în acest grup de cercetare." Atunci mi-a explicat doctorul Chandi principiul probei oarbe, pe care nu-l cunoșteam, și care evident că m-a captivat: pentru a duce la bun sfârșit o experiență de acest gen, trebuia administrat unora medicamentul adevărat, iar celorlalți un medicament fals, proba oarbă, într-o proporție egală la bolnavi cu același profil, astfel încât și unii și ceilalți, neștiind din ce grup fac parte, admit regula tragerii la sorți, până când se deconspiră, în cazul când în vreuna din tabere apar evenimente negative, care a fost proba oarbă. Pe moment, procedeul mi s-a părut îngrozitor, o adevărată tortură, atât pentru unii cât și pentru ceilalți. Azi, când lumina morții s-a apropiat atât de mult de mine, chiar dacă rămân un sinucigaș potențial, de altfel poate că din acest motiv, cred că aș sări cu amândouă picioarele în mlaștina probei oarbe și m-aș bălăci în prăpastia ei. L-am întrebat pe doctorul Chandi : „De fapt mă sfătuiești să intru în acest grup de cercetare ?" A răspuns : „Nu te sfătuiesc nimic, dar te pot asigura de cvasicertitudinea mea personală, și asta nu mă angajează decât pe mine, că efectele acestui medicament sunt în orice caz inofensive." Am refuzat să-l iau, pe el sau replica lui falsă. Ne-am fi oprit aici în privința acestui Défenthiol dacă, luni de zile mai târziu, în cursul unui dejun, doctorul nu mi-ar fi mărturisit că atunci când mi-l propusese avea deja certitudinea că acest medicament era la fel de nul ca și replica lui. Dar laboratoarele care îl produceau, în luptă cu altele și neavând pus la punct nimic eficace, întârziau verdictul experimentării și bacșișuiau oameni de știință ca să publice comunicări mai curând favorabile care împiedicau retragerea produsului de pe piață. În ceea ce mă privea pe mine, când ezitam dacă să iau sau nu acest medicament sau surogatul lui inutil, în fața lui Stéphane pe care îl consultam în această privință fără să mă dau în vileag, prefăcându-mă că confund din indiferență

Défenthiolul cu AZT-ul, m-am trezit spunând că principiul probei oarbe îi făcea să-şi piardă capul pe cei care se supuneau : rareori rezistau mai mult de o săptămână şi, la capătul puterilor, alergau la un laborator să li se facă analiza medicamentului ce le fusese furnizat, având nevoie să ştie cu orice preţ dacă era adevărat sau fals.

54

Prin ziare începuseră să apară tot feluri de cazuri de indivizi care, prin intermediul tribunalelor, încercau să smulgă bani, fie de la prostituatele, fie de la partenerii întâmplători, care i-ar fi contaminat în totală cunoştinţă de cauză. Autorităţile bavareze recomandau tatuarea unei sigle albastre pe fesele persoanelor infectate. Eu mă neliniştisem din pricină că mama Poetului îi ceruse fiului ei, presupunând că avusesem împreună relaţii fizice, să facă testul sida, cu mult înainte ca eu să-l fac pe al meu. Totdeauna luasem măsuri de precauţie cu Poetul, chiar şi atunci când mă rugase să-l tratez ca pe o căţea, şi îl dădusem pe mâna lui Jules, servindu-mă de Jules ca de un falus artificial, ceea ce eu nu voiam să fiu. Exact înainte de a juisa, am simţit o sudoare foarte ciudată emanând din corpurile noastre împerecheate, era mireasma cea mai voluptoasă şi de asemenea cea mai ameţitoare : m-am întrebat dacă nu cumva devenisem, eu şi Jules, un cuplu de asasini sălbatici, fără nici un Dumnezeu. Dar nu, avusesem grijă să-i pun un nou prezervativ lui Jules la fiecare pătrundere în tânărul pe care-l deflora, şi mă reţineam să nu juisez în gura Poetului, căci să sugă o dudă părea să fie lucrul care îl excita cel mai mult pe micul hetero care se smiorcăia pentru că fetele nu sugeau, prin substituire sau prin proiecţie inversată voia să fie posedat ca o curvă. Ceea ce mă îngrijora în această pretenţie a mamei lui era că ştiam, din spusele lui, că Poetul obişnuia să şi-l administreze pe primul ve-

nit, lăsându-se călărit de bătrâni scârboşi care îl adunau de pe drum pe când făcea autostopul între Marsilia şi Avignon. Mă temeam de o mare nedreptate prin faptul că pentru mama lui eu eram singurul amant identificabil, deci asasinul presupus. În cele din urmă Poetul mi-a scris : „Conform analizelor, nu am sida". O spunea parcă cu regret acest tânăr care nu se gândea decât la sinucidere sau la glorie.

55

Acum când scriu aceste rânduri, fiind încă bursierul acestei academii [1], a acestei citadele a nenorocirii unde copiii se tot nasc anormali şi bibliotecarii neurastenici se spânzură mereu de scara din fund, unde pictorii sunt foşti nebuni reciclaţi care îi învăţau să picteze pe nebunii din ospicii, şi unde scriitorii, brusc lipsiţi de orice personalitate, se apucă să-şi parodieze înaintaşii, scrie Thomas Bernhard din pură diversiune, ca să-şi uşureze puţin discursul de propria-i progresie, la fel de ineluctabilă precum progresul distrugător al virusului HIV în sânge şi celule, o nevastă de bursier pe care bărbatul ei o abandonase împreună cu doi copii şi-a pierdut mintea, încredinţându-ne mai întâi cu viclenie îngrijirea sugarului ei, nouă, colegilor soţului ei cărora refuza să ne dea bună ziua, apoi mergând mereu mai departe, persecutându-ne cu nesfârşite telefoane şi sunând la uşa noastră la cele mai nepotrivite ore, până când o noapte întreagă a urlat de groază la apropierea monştrilor, adică a noastră, care îi răpisem bărbatul ca să-i brutalizăm copiii, această sărmană Josiane este complet sonată, dar cu criza asta de demenţă a reuşit în sfârşit să atragă atenţia asupra ei, care totdeauna fusese considerată o urâţenie antipatică bună doar să fete şi să alăpteze, şi iată că se dovedea

[1] Este vorba de bursele pe care le acordă Academia franceză la Roma tinerelor talente : pictori, scriitori, oameni de film, de teatru etc. (N.T.)

incapabilă să țină corect biberonul mânjind cu lapte fața noului născut care și el urlă de groază de îndată ce mai-că-sa se apropie de el, dar ne zâmbește nouă, brutalizatorii de sugari, și ne temeam să nu-l vedem zburând pe fereastră, iar eu, care nu mă aventurez niciodată în acea parte a grădinilor, mi-am prelungit plimbarea de dimineață până sub ferestrele ei, pașii m-au purtat parcă fără vrerea mea sub cea mai mare concentrare prezentă de nefericire, și m-am uitat cu coada ochiului la balconul deschis soarelui unde plapuma fusese scoasă la aerisit, temându-mă să nu apară nebuna și să mă trezesc cu copilașul în cap, sperând totuși acest lucru deoarece mi-l închipuiam, ca să cred și eu cu naivitate ca toți ceilalți în suferința mamei ce se dovedise a fi pictoriță și își mâzgălește acum pereții cu ruj de buze scriind numele unuia dintre colegii noștri asupra căruia a făcut o fixație pentru că era singurul prieten al bărbatului ei. Noi bursierii, care nu vorbeam niciodată între noi, fugind unii de alții când ne întâlneam pe alei, iată că ne trezim uniți de nefericirea acestei femei, cu preocuparea ipocrită de a o proteja, dar în realitate cu sălbatica dorință colectivă de a o împinge până la capătul nenorocirii, pentru ca academia noastră învechită să-și găsească în sfârșit o rațiune de a exista, un motiv de existență și de circulație, o vocație în nenorocirea acestei femei, iată că academia noastră muribundă a devenit o uzină activă a nenorocirii.

56

Mă întorsesem la Roma lăsând la Paris secretul bolii mele. Am făcut totuși o excepție pentru Matou, fiindcă mă tot bătea la cap să afle cauza întristării mele. Nu era zi să nu insiste : „Dar ce ai, Hervelino ? Ai devenit foarte ciudat... Te-ai schimbat... Te preocupă ceva ? Țin mult la tine, e normal să-mi fac griji pentru tine..." La înce-

put m-am prefăcut că nu înțeleg sensul somațiilor lui, apoi l-am trimis la plimbare, dar n-a vrut să renunțe. În sfârșit, când eram numai noi doi, i-am destăinuit adevărul, i-am spus textual că eram îngrijorat în privința sănătății mele, și, fără să ceară nici o precizare suplimentară, nu mi-a mai pus nici o întrebare. Dar mărturisirea avea în ea ceva cumplit : a spune că ești bolnav nu înseamnă doar să acreditezi boala, ea devenea brusc reală, fără drept de apel, și părea a-și extrage puterea și forțele distrugătoare din creditul pe care i-l acorzi. În plus era un prim pas pe terenul separării ce trebuia să ducă la doliu. Chiar în aceeași seară, Matou suna la ușa mea să-mi ofere obiectul pe care îl căutam de săptămâni în șir, o lampă în formă de stea, el făcuse rost de ea cât ai bate din palme, ca un magician, ăsta era felul lui de a-mi spune că lampa în formă de stea, în ciuda îngrijorării mele, mă va lumina încă multă vreme. Și ne-am dus împreună să dansăm, până când ne-au lăsat puterile, ca să ne demonstrăm că încă mai aveam forță și că eram într-adevăr niște oameni vii. Dar eram îngrijorat și pentru Matou, căci, înainte de a deveni bunul meu prieten, fusese amantul meu, cu cinci ani în urmă, într-o vreme ce trebuie să fi coincis cu perioada retroactivă a contaminării, să fi fost după ea sau să o fi precedat cu puțin. Prietena lui tușea într-una, era continuu bolnavă, și în plus aștepta și un copil. Cu precauții, i-am declarat lui Matou că din cauza acestei situații, anume gestația copilului care dura de trei luni, îl sfătuiam să facă testul, fără să-și neliniștească totuși prietena vorbindu-i despre acest lucru. L-am cufundat pe Matou într-o stare de angoasă îngrozitoare, pe care a fost constrâns să o închidă în adâncul lui, întorcându-se în ținutul natal și întrebându-se neîncetat în nopțile de insomnie, cu ochii țintă pe fereastră la frasinul ce foșnea în întuneric, asupra temeiului acestui demers, torturat de ezitare, decizându-se să accepte testul, apoi renunțând să-l mai facă. În dimineața plecării, la capătul rezistenței, s-a dus să-și întindă brațul gol acului așa cum, încurcându-te în mărăcinișul unui drum anevoios, te hotărăști să sari de pe un zid prea înalt, și a

plecat în schimb cu un număr de loterie, pe care l-a încredințat unei persoane în care avea deplină încredere. Matou se întorsese la Roma, ne plimbam împreună prin grădină, prietena lui ceva mai departe cu o altă cunoștință, în seara aceea purta pardesiul lui de gabardină albastră și pălărie, de zile întregi de când venise era abătut, mohorât și agresiv, mi-a șoptit : „Gata, am făcut testul..." L-am întrebat cu aviditate : „Și ?" Era un moment delicat, când puteai să crezi că celălalt avea îndoieli, în acea clipă, asupra adevăratei transparențe a inimii tale. Matou tocmai primise un telefon de la acel prieten care i se substituise prezentându-se cu numărul lui. „Și e bine..." mi-a spus Matou fără intonație. Am zâmbit, eram — nu e suspectă această precizare ? — sincer și profund ușurat.

57

De când eram sigur de prezența virusului HIV, care se pitea undeva în interiorul corpului meu, în sistemul limfocitar, sau sistemul nervos, sau în creier, nu se știe unde, pregătindu-și armele, încordat din toate puterile asupra bombei lui cu ceas fixată să explodeze după șase ani, fără a mai vorbi de ciuperca mea de sub limbă care devenise staționară și pe care renunțasem să o mai tratez, avusesem tot felul de suferințe secundare, tratate de doctorul Chandi, adesea prin telefon, unele după altele : eczemele de pe umeri cu o cremă pe bază de cortizon și Locoid 0,1 %, diareele cu Ercéfuryl 200, o capsulă la patru ore vreme de trei zile, un urcior suspect cu colir Dacrine și o cremă cu aureomicină. Doctorul Chandi îmi spusese inițial : „Actualmente nu există un adevărat tratament împotriva sidei, se tratează succesiv simptomele pe măsura declanșării lor, iar în ultima fază, de acum înainte există AZT-ul, dar din moment ce începi să-l iei, trebuie să-l iei până la capăt." Nu zicea până

la moarte, zicea până la intoleranță. Când m-am întors la Roma, am băgat de seamă că un ganglion nu prea dureros se umfla la stânga mărului lui Adam, însoțit de un mic acces de febră. Alarmat de acest semn, cu care toate ziarele ne pisau de un an de zile ca fiind decisiv pentru începutul sidei, l-am sunat la Paris pe doctorul Chandi, care mi-a prescris un anti-inflamator, Nifluril, omițând să-mi furnizeze în același timp și compoziția produsului, ceea ce mi-ar fi permis să găsesc medicamentul similar fabricat în Italia. În lipsa lui alergam înnebunit, pipăindu-mi întruna ganglionul, la farmacia din piața Spaniei, care m-a trimis la farmacia internațională din piața Berberini, care m-a trimis la farmacia Vaticanului, obligându-mă să descopăr acea lume incredibilă unde, pentru obținerea unui medicament, trebuie, după ce ai răspuns la întrebările unui elvețian din gardă, să stai la coadă în fața unui ghișeu, să prezinți un act de identitate, să aștepți ca permisul de intrare și copiile lui să fie din belșug ștampilate, să întinzi permisul unui paznic înainte de a putea să pătrunzi în orașul sfânt, care seamănă cu împrejurimile imediate ale unui supermagazin la periferia unui oraș de provincie, cu consumatori ce-și împing cărucior plin ochi cu chiloți impermeabili pentru bebeluși și lăzi cu apă minerală sfințită, căci totul este mai ieftin în orașul sfânt, un oraș complet în interiorul orașului căruia îi face concurență, cu poșta, tribunalul, închisoarea, cinematograful lui, cu bisericuțele în care intri să te rogi între două cumpărături, și, după ce m-am rătăcit, am intrat în sfîrșit în farmacia albă și futuristă, desenată de decoratorul lui Kubrick pentru filmul *Portocala mecanică*, cu tejgheaua ei unde într-o parte bunele călugărițe, cu veșmânt cenușiu abia acoperit de o bluză albă, vindeau cosmetice și parfum „Opium" marca Yves Saint Laurent scutit de taxe vamale, în timp ce în cealaltă parte preoții cu guler cenușiu vizibil sub bluză vindeau pachetele de aspirină și prezervative, făcându-mă să-mi zic până la urmă că nu putea fi vorba să dau peste Nifluril în nici o farmacie din acest oraș, nici chiar în cea a Va-

ticanului. Jules a venit să petreacă o săptămînă la Roma, iar prezenţa lui nu a făcut decât să-mi sporească panica. Două sida erau prea multe pentru un singur om, fiindcă de acum înainte aveam senzaţia că formam o singură fiinţă, fără oglindă între noi, că vocea pe care o acopeream era tot a mea când îi vorbeam la telefon, şi că îmi recuceream propriul meu corp de fiecare dată când îl cuprindeam în braţe pe al lui, aceste două focare de infecţie latentă deveniseră insuportabile în interiorul unui singur corp. Dacă numai unul dintre noi ar fi fost bolnav, iar celălalt nu, lucrul acesta ar fi creat fără îndoială un echilibru de protecţie ce ar fi sustras o jumătate răului. Împreună eram distruşi de această dublă maladie, ne prăbuşeam fără putere, şi nici unul nu reuşea să-l oprească pe celălalt de la această tragere comună spre hăul prăpastiei, spre străfundul străfundurilor. Jules se zbătea ca un nefericit, refuza să fie infirmierul meu, era sătul, mă trimitea la plimbare, iar eu îl insultam, îi ziceam că nu eram nemulţumit că îmi oferea motive să-l urăsc. Tocmai îmi mărturisese că în urmă cu o lună tot corpul lui, de la gât până în partea de jos a bazinului, inclusiv subsuorile, se umflase din pricina unui puseu al ganglionilor, ce se menţinuse vreme de o săptămână înainte să dispară de la sine, dar el, ca totdeauna, avusese forţa morală să ia totul asupra lui şi numai asupra lui, să dizolve în el îngrijorarea în loc să o propage spre ceilalţi, aşa cum aveam tendinţa să fac eu : eram neîntrecut în a-mi arunca îngrijorarea în capul prietenilor mei, David zicea că e o chestie dezgustătoare. Un week-end petrecut cu Jules la Assisi şi Arezzo, două oraşe moarte, ne-a terminat, a plouat fără întrerupere, eu clănţăneam din dinţi, moţăiam într-o cameră de hotel prost încălzită al cărei balcon dădea spre o priveliştе de o semptuozitate absurdă, şi cât era ziulica de mare şi insomniile de lungi îmi striveam ganglionul între două degete, Jules fugea, se ducea să se plimbe în ploaie, îmi prefera acea burniţă mizerabilă rece ca gheaţa. Reîntorşi la Roma, i-am grăbit plecarea, nu ne mai puteam suporta unul pe celălalt. Jules m-a părăsit văzând cum mă

răsucesc în pat de spaimă și plângând, implorându-l să mă ducă la spital. Cum a plecat, m-am simțit mai bine, eram cel mai bun infirmier al meu, nimeni în afară de mine nu era la înălțimea suferinței mele. Ganglionul s-a dezumflat singur ; așa cum era Muzil pentru Stéphane, tot așa Jules era boala mea, o personifica, și fără îndoială că eu eram boala lui. Majoritatea timpului mă odihneam, singur și calmat, așteptând venirea unui înger să mă elibereze.

58

Jules mi-a atras atenția că puseseră o mochetă nouă la institutul Alfred-Fournier, puțin cam în declin de la înfrângerea sifilisului, și devenit dintr-o dată prosper ca o uzină de prezervative, îngrășat de sângele seropozitivilor nevoiți să facă un control la fiecare trei luni, analiza sanguină specifică virusului HIV costă 512.50 franci, de acum înainte se poate achita cu cartea de credit. Infirmierele sunt foarte elegante, cu ciorapi de diferite nuanțe și pantofi fără toc, fuste de taior și coliere sobre care ies din bluză, ai zice că sunt niște profesoare de pian sau neveste de bancher. Își pun mănușile de cauciuc ca pe niște mănuși catifelate pentru o gală la Operă. Infirmiera la care am nimerit, atentă cu discreție la coeficientul palorii apărute brusc pe fața mea, este de o delicatețe extraordinară. Vede curgând cât e ziulica de mare acest sânge otrăvit și, în ciuda mănușilor translucide, trece foarte aproape de sursa otrăvirii, își scoate mănușile cu un pocnet ca să-ți apese cu mîinile goale plasturele pe rană și vorbește despre cu totul altceva, spune : „«Habit rouge» este parfumul dumneavoastră ? Imediat l-am recunoscut. Desigur, nu e mare lucru, dar îmi place acest parfum, iar mireasma lui în această dimineață cenușie este totuși pentru mine o întâmplare fericită."

59

Pe 18 martie 1988, la Paris, cinez la Robin în compania lui Gustave, în ajunul plecării lor spre Thailanda. Mai sunt prezenți, îmi aduc aminte cu precizie până și felul cum erau așezați la masă: Paul, Diego și Jean-Jacques, precum și Bill revenit chiar în acea dimineață din Statele Unite. Vom fi deci în seara aceea șase martori ai spuselor lui. Bill e într-o stare de surescitare indescriptibilă, va pune stăpânire pe cina noastră și va monopoliza conversația: ne anunță direct că în America tocmai s-a pus la punct un vaccin eficace contra sidei, de fapt nu chiar un vaccin, pentru că în principiu un vaccin este preventiv, așa că să zicem un vaccin curativ, obținut pornindu-se de la virusul HIV și administrat unor seropozitivi nesimptomatici, numiți inițial „purtători sănătoși", repunându-se în discuție partea sănătoasă a unui om contaminat de sida, astfel încât să i se blocheze virulența, să fie împiedicat virusul să-și pună în mișcare procesul de distrugere, dar este un secret absolut. Bill contează pe totala noastră discreție pentru a nu da speranțe false bieților bolnavi care, pe lângă asta, prin agitația lor, ar putea să pună bețe în roate experimentării ce în curând urma să se organizeze și în Franța, bineînțeles că noi toți cei de față cunoaștem bolnavi de sida, dar se înțelege de la sine că printre noi nu este nici unul bolnav. Eu, printre primii dintre cei de față, dar nu am de unde să știu dacă sunt cu adevărat primul căci nimeni nu spune vreodată adevărul când e vorba de această boală, sunt profund tulburat de spusele lui Bill, care sunt pe cale să contrazică, dacă nu să repună în discuție, familiarizarea mea cu o moarte apropiată. Mi-e teamă să nu fi pălit la față, sau să nu mă fi înroșit brusc, mi-e frică să nu mă trădez, și ca să mă descotorosesc odată de această frică îi spun cu ironie lui Bill: „Prin urmare vei putea să ne salvezi, pe toți câți sântem aici? — Nu vorbi prostii, îmi răspunse Bill întrerupt din expunerea lui, tu nu ești seropozitiv." Apoi, întorcându-se

către cei de față : „Dar vom putea recupera pe unii ca Eric și ca fratele tău", îi zice el în fața altor cinci persoane lui Robin. Habar nu aveam că Eric, mort vara trecută, și fratele mai mic al lui Robin, un hetero, plecat acum să facă turul lumii într-o ambarcațiune cu vele, erau ca și mine seropozitivi. Bill continua : de curând s-au obținut în Statele Unite primele rezultate, după trei luni de urmărire atentă, de la un prim lot al unui experiment făcut pe seropozitivi asimptomatici, cărora li s-a administrat acest vaccin la 1 decembrie trecut. Orice prezență a virusului în interiorul corpului și în fiecare din factorii lui transmisibili, sânge, spermă, lacrimi și sudoare, ar părea total înlăturată prin vaccin. Aceste rezultate sunt atât de fabuloase încât de la 1 aprilie se va lansa un al doilea lot de experimentare, de fapt al treilea, căci primul lot anterior cuprinsese bolnavi într-un stadiu prea avansat al maladiei, care astăzi sunt toți morți sau pe moarte, de data aceasta pe șaizeci de seropozitivi asimptomatici, grupați sub denumirea de 2B, cărora li se va injecta, la jumătate din ei vaccinul, iar celeilalte jumătăți proba oarbă. Rezultatele aproape definitive ar trebui să fie obținute după șase luni, adică la începutul toamnei, după care, dacă sunt la fel de favorabile, așa cum lasă să se prevadă cele provenite de la lotul 2A, ar trebui să se organizeze și în Franța un experiment de acest gen, care ar trebui să permită, zicea Bill, recuperarea unora ca Eric, sau ca fratele lui Robin. Bill era foarte implicat în punerea la punct a acestui vaccin și a eventualei lui comercializări ca director al acelui mare laborator francez producător de vaccinuri, și prieten intim de mai multă vreme cu inventatorul acestui nou vaccin, Melvil Mockney. Descoperirea lui Mockney consta în faptul că își fabrica vaccinul pornind de la nucleul virusului HIV, în timp ce confrații săi, de când schema virusului fusese net delimitată, se străduiseră să-l utilizeze membrana, acumulând eșecuri care din zi în zi deveneau mai usturătoare și care vor izbucni la lumină după părerea lui Bill cu ocazia congresului mondial de la Stockholm, unde de pe 11 pe 18 se vor întruni

cercetătorii din lumea întreagă. Bill era excitat nevoie mare de acest vaccin, și acum îi consulta pe prietenii lui cei mai apropiați, căci risca să-și transforme complet viața. Bill se plictisise, în cele din urmă, și asta îi accentuase în mod indiscutabil singurătatea, de rutină epuizantă a drumurilor făcute între Franța și Africa, unde conducea niște activități medicale paraguvernamentale. Fusese asociat politicii medicale duse de guvern, guvern ce era pe punctul să cadă în ajunul noilor alegeri prezidențiale din Franța, se gândise să se lanseze pe cont propriu în politică, dar se poticnise mereu de ideea că oamenii politici sunt incompetenți și îndobitociți. Nimic nu era astăzi cu adevărat mai interesant de întreprins decât lupta împotriva sidei, din cauza dezvoltării catastrofale a acestei epidemii. Dar trebuia acționat foarte repede. Probabil că va trebui să se instaleze în Statele Unite, la Miami, unde se va produce vaccin cu hectolitrul în niște cuve imense, veghindu-se ca virusul, corect dezactivat, criogenizat, apoi decongelat și neutralizat cu raze laser, să nu poată contamina laboranții. Bill putea, ca prieten de douăzeci de ani cu Melvil Mockney și director al acestui mare laborator producător de vaccinuri, să fie amestecat în descoperirea ce avea să salveze omenirea de la cel mai mare pericol contemporan. Vaccinul mai era pentru el, nu ascundea asta, deși niciodată n-a știut ce să facă cu banii, și mijlocul de a face cu adevărat avere. Bill m-a condus acasă cu Jaguarul lui, cât a durat traseul n-am scos o vorbă, seara următoare trebuia să o petrecem numai noi doi înainte ca fiecare să plece în direcția lui, el la Miami, eu la Roma. În timpul nopții n-am putut să dorm, starea mea de efervescență nelăsând loc odihnei. Luasem hotărârea să-i vorbesc lui Jules despre ce aflasem și mă hotărâsem să-l înștiințez pe Bill despre boala mea. Număram din nou zilele pe agendă : de la 23 ianuarie de când, la centrul de pe rue de Jura, mi s-a adus la cunoștință verdictul categoric al bolii mele, și până la acest 18 martie, când o altă veste se putea dovedi decisivă în contrazicerea a ceea ce prima consacrase ireversibil în mine, trecuseră cincizeci și șase de zile. Trăisem cincizeci și șase de zile obișnuindu-mă, când

vesel, când disperat, când uitând, când cuprins de o obsesie cumplită, cu certitudinea condamnării mele. Intram într-o nouă fază, de suspendare, de speranță și incertitudine, care era poate mai cumplită de suportat decât precedenta.

60

Mi-am confirmat în noaptea aceea mie însumi că eram un fenomen al destinului : de ce tocmai eu mă îmbolnăvisem de sida și de ce Bill, prietenul meu Bill, urma să fie printre primii din lume care să dețină cheia capabilă să-mi înlăture coșmarul, sau bucuria de a fi ajuns în sfârșit la țintă ? De ce venise acest tip să se așeze în fața mea la drugstore-ul de pe bulevardul Saint-Germaine, unde cinam singur, în acea seară de august a anului 1973, sunt mai mult de cincisprezece ani de atunci, când aveam optsprezece ani ? Iar el, ce vârstă să fi avut pe vremea aceea ? Treizeci-treizeci și cinci, vârsta pe care o am eu astăzi ? Mă simțeam teribil de singur, iar el cu siguranță la fel ca mine dacă nu mai mult : fără îndoială la fel de singur și neajutorat în fața unui tânăr cum sunt și eu azi. Îmi propusese, brusc, să-l însoțesc în Africa cu avionul de serviciu pe care îl pilota. Rostise în seara aceea, cuvintele care mai târziu au fost repetate și interpretate de un actor ce juca rolul lui într-un film al cărui scenariu fusese scris de mine : „Știi, nu e deloc complicat să mergi în Africa, e suficient să-ți faci vaccinurile, tifos, friguri galbene, și să începi să-ți iei de mâine pastilele de Nivaquine ca să te ferească de malarie, un comprimat dimineața și altul seara, cu cincisprezece zile înainte de plecare, părăsim Parisul exact peste cincisprezece zile." De ce renunțasem în ultimul moment să plec cu acest tip pe care nu-l mai revăzusem, dar cu care rămăsesem vreme de cincisprezece zile în relații telefonice pentru a ne pregăti plecarea, care era atunci dincolo de orice îndoială pentru mine,

de vreme ce făcusem vaccinurile și începusem să iau Nivaquine? De ce ne pierdusem din vedere și ne reîntâlnisem cinci ani mai târziu, în 1978, într-o seară de iulie la Arles, unde asistam amândoi la o manifestare dedicată fotografiei? Dar oare acest Bill nu era, și chiar mai mult decât mine, unul din acele fenomene stupefiante ale destinului, unul din acei monștri absoluți ai soartei, pe care par a o schimba și a o dăltui după dorința lor? Nu existau între el și acel cercetător care avea să-i asigure reușita în afaceri, niște relații atât de strânse, aproape supranaturale, în ciudă diferenței de vârstă, probabil aceeași ca între mine și el? Melvil Mockney devenise celebru descoperind, în 1951, vaccinul împotriva poliomielitei. Copil fiind, după război Bill a fost brusc atacat, ca și sora lui, de acel virus al poliomielitei care paraliza unul după altul centrii mobilității, ai fizionomiei, crispând pentru totdeauna o parte a feței până la răsuflarea vitală, distrugând reflexul respirației, forțându-și victimele, adesea copii, să fie închiși de vii în faimoșii „plămâni de oțel", care respirau în locul lor, până la sufocarea completă. Sida ajunsă în ultima fază, prin pneumocistoză sau ciuperca Kaposi care atacă plămânii, duce și ea la sufocarea completă. Dar Bill, cu o jumătate de față deja paralizată, care împiedica închiderea unui ochi și reflexele motorii ale părții drepte a buzelor, pentru că această zonă moartă a feței lui se găsește la stânga privirii mele când iau cina în fața lui, copilul Bill, amenințat de progresul virusului, nu s-a vindecat în mod miraculos datorită invenției celui care avea să-i devină confrate și prieten. Din 1948, cu trei ani înainte ca Mockney să pună la punct vaccinul antipoliomielitic, micul Bill reușea să înfrângze în el, numai prin efortul propriei voințe sau printr-un miracol al hazardului, puterea distrugătoare a virusului poliomielitic, să-i oprească evoluția, ca un copil care se așează pe un tigru furios, și să-l alunge pentru totdeauna afară din corpul lui fără intervenția vaccinului. Melvil Mockney, am aflat de la Bill, nu a primit Premiul Nobel în urma acestei descoperiri, refuzând să se supună regulilor care duc la onoruri și detestând combi-

naţiile lor suspecte, se retrăsese într-un centru la Rochester, ca să ducă la bun sfârşit nişte cercetări asupra creierului, stabilind curând că acesta nu transmite numai influxuri nervoase în tot corpul, ci şi fluide a căror acţiune este la fel de decisivă.

61

Am cinat deci cu Bill sâmbătă 19 martie. Jules, cu care vorbisem dimineaţă la telefon, îmi ceruse să-l pun la curent cu situaţia noastră, iar Edwige, pe care o consultasem cu ocazia dejunului nostru ritual de sâmbătă, mă sfătuise şi ea la fel, cu insistenţă, totuşi eram foarte nehotărât în privinţa acestui demers, nu pentru că nu aveam o încredere absolută în Bill, dar mă temeam că un nou pact cu soarta îmi va da peste cap această stare progresivă, mai curând liniştitoare în fond, de moarte ineluctabilă. Jules, într-un moment când nu credea că suntem infectaţi, mi-a spus că sida e o boală minunată. Şi e adevărat că descoperearn ceva suav şi uluitor în atrocitatea ei, cu certitudinea că e o boală inexorabilă dar nu fulgerătoare, o maladie în trepte, o scară foarte lungă ce duce cu siguranţă la moarte, dar fiecare treaptă a ei prezintă o ucenicie fără pereche, o boală care îţi dă timp să mori şi care-i dă morţii timp să trăiască, timp să descoperi timpul şi să descoperi în sfârşit viaţa, într-un fel era o invenţie modernă genială pe care ne-o transmiseseră maimuţele verzi din Africa. Iar nenorocirea, o dată ce te-ai cufundat în ea, era mult mai suportabilă decât presentimentul ei, mult mai puţin crudă în definitiv decât s-ar fi crezut. Dacă viaţa n-ar fi decât presentimentul morţii, torturându-ne fără răgaz cu incertitudinea scadenţei, sida, fixând un termen sigur vieţii noastre, şase ani de seropozitivitate, plus doi ani, în cel mai fericit caz, cu AZT sau câteva luni fără, făcea din noi nişte oameni pe deplin conştienţi de viaţa lor, ne elibera de ignoranţa noastră. Dacă Bill, cu vac-

cinul lui, repunea în discuție condamnarea mea, mă cufunda din nou în starea de ignoranță de dinainte. Sida îmi permisese să fac un salt formidabil în viața mea. Am hotărât împreună cu Bill să mergem la cinematograf să vedem *Imperiul soarelui*, un spanac palpitant care povestește, folosind droaia de clișee americănești, lupta pentru existență a unui copil aruncat de soartă în lumea cea mai dură cu putință : războiul fără ajutorul părinților, o tabără de reeducare unde domnește legea celui mai tare, bombele și brutalitățile, foamea și piața neagră, și așa mai departe. Am simțit în întunericul sălii, după cum înghițea în gol la unison cu patetismul imaginilor sau cu dispariția acestuia, întorcându-mi uneori discret privirea spre acea strălucire prea accentuată a ochilor, a acelui resort al lacrimilor reținute reflectat de ecran, că Bill trăia cele văzute, și că se identifica, poate că nu cu personajul copilului, ci cu mesajul simbolic al filmului : că nefericirea este soarta tuturor oamenilor, dar că având voință te descurci totdeauna. Știam că Bill, în ciuda inteligenței lui, este un spectator teribil de naiv, pe care îl poți face să înghită orice, dar acum această naivitate mă dezgusta, și mai ales mă dezgusta că trebuie să pun față în față incredibila, un dușman ar spune nesperata, perspectivă de înțelegere pe care o deschidea sida în viața mea brusc limitată cu această naivitate de midinetă Am luat hotărârea, ieșind de la cinematograf, să nu-i suflu un cuvânt lui Bill din tot ce era prevăzut sau se impunea prin simplu reflex de supraviețuire. Era deja târziu, restaurantele se închideau pe măsură ce ne apropiam de ele și parcarea Jaguarului era complicată pe străduțele înguste din cartierul Marais. Am aterizat din întâmplare într-un halucinant restaurant evreiesc, conduși cu o autoritate încăpățânată de un chelner zăpăcit deghizat în cazac, prinși între perechile care își făceau ochi dulci pe deasupra bucatelor luminate de lumânări, împiedicându-ne bineînțeles să abordăm subiectul. Dar Bill nu se gândea decât la el și, după ce am schimbat două-trei cuvinte banale despre film, am hotărât, în ciuda renunțării mele, care poate se datora neglijenței lui, să-l hărțuiesc pe Bill în privința subiectului ce ne

preocupa pe amândoi din motive diferite, şi l-am abordat imediat codificat, bombardându-l cu întrebări : cum se fabrica Ringeding-ul, şi începând de când puteau ringedingii să ia Ringeding, probabil că vecinii noştri au crezut că suntem nişte magnaţi ai drogului. În timp ce mă conducea acasă cu Jaguarul care se năpustea fără zgomot pe străzile pustii ale Parisului, aproape zburând de deasupra lor în acordurile muzicii, l-am întrebat pe Bill dacă e capabil să ţină un secret. I-am spus totul, parcă fără voia mea, contrar a ceea ce hotărâsem, teleghidat de prietenii mei şi de bunul simţ, şi vedeam bine după strălucirea privirii sale care fixa cu încăpăţânare drumul, drumul de dincolo de parbriz, precum drumul interminabil presărat cu capcane din acel Vietnam văzut mai adineauri la cinematograf, că Bill era profund tulburat de patetismul mărturisirii mele, care, deşi de un alt gen, era pe măsura aceluia din filmul care ne năucise. Bill s-a stăpânit, mi-a spus : „Oricum, ştiam. Stiam de când cu Zona Zoster, şi de aceea te-am îndrumat spre Chandi, ca să fii în mâini bune... Ceea ce-mi spui mă face să cred mai mult ca niciodată că trebuie să ne mişcăm repede, foarte repede." Bill se întorcea a doua zi la Miami. Mai înainte mă întrebase : „Câte T4 ai ?" Mai puţin de 500, dar încă mai mult de 400, pragul fatal se situa la 200.

62

Începând din ziua aceea, Bill nu a mai dat nici un semn de viaţă şi nu mi-a mai telefonat, deşi în ultima vreme aproape că mă deranjase la Roma, în timpul nopţii, cu telefoane interminabile, el care de obicei era atât de concis, atât de expeditiv, mă suna neavând altă ocupaţie de la biroul lui din Miami, după una din acele zile de lucru începute la ora şapte şi care nu fusese întreruptă decât un sfert de oră pentru o gustare, la că-

derea nopții absurditatea agitației calmate devenea intolerabilă și sporea singurătatea, secretarele și colegii plecau la casele lor, iar Bill rămânea singur la biroul lui lăsându-și privirea să rătăcească pe carnetul de adrese care dintr-o dată i se părea gol și transparent, eram la urma urmelor unul dintre puținii lui prieteni pe această planetă, nu avea nimic special să-mi spună în afară de epuizarea și îndoielile lui, de neputința de a trăi aventuri, și totodată, puțin cam deșucheat, îmi propunea să devin pe timpul conversației emisarul acestor aventuri pe care el nu era în stare să le aibă, și inventa pe cineva în patul meu când îmi vorbea deși eu eram singur, și retransmitea gâfâiala unor înlănțuiri neadevărate în timp ce eu pur și simplu bombăneam nemulțumit că fusesem trezit din somn ca să fac exces de zel amical, în acele momente îmi era milă de el. Bill nu suporta nici un fel de obligații amicale, deși era paralizat de obligații profesionale, asta era boala lui, obsesia lui, cangrena relațiilor lui. Voia să rămână liber până în ultimul moment, ca să fie stăpân pe serile sale, și să se autoînvite în ultima clipă, ca pentru a face dovada fidelității și disponibilității față de cei câțiva prieteni pe care îi avea, nu accepta niciodată să blocheze o anume dată pentru o cină al cărei organizator nu era el, întâlnirea trebuia să se stabilească cu un sfert de oră înainte, între șapte și opt, chiar dacă luase hotărârea să participe cu mai multe zile înainte. Și își făcea apariția, regește, năpustindu-se cu Jaguarul lui pentru a-l răpi pe unul dintre noi ca să-l invite la cină într-un mare restaurant, sau așezând cu o mișcare naturală, în pragul ușii unde voia să-și impună prezența, ca ofrandă o ladă de Mouton-Rothschild pe care plătise câteva milioane de centime la licitația de la Hôtel Drouot. Obligația de a conduce acasă la sfârșitul serii pe unul din convivi îl îmbolnăvea, în sugruma, îl sufoca, l-ar fi făcut în stare să distrugă cu lovituri de ciocan Jaguarul care era luat drept taxi, sau capul prietenului care i-ar fi ofensat în acest fel mașina argintie atotputernică în care asculta muzică de Wagner. Când conducea Jaguarul nimic nu trebuia să-i reziste, își punea mă-

nușile de piele cu degete decupate și atunci tot ce era în jurul sau în câmpul lui vizual, fără excepție, trebuia să se supună, doborât de mișcarea curgătoare a conducerii sale perfecte, dacă apăreau trecători care voiau să circule în afara pasajelor marcate, sau dacă alte mașini aveau cutezanța stupidă să nu cedeze, ei bine, în acel moment Bill devenea justițiarul autoritar al circulației pariziene, iar eu tremuram de frică la gândul că am putea să călcăm vreun imprudent. Totuși de-a lungul anilor ne strunisem cumva unul pe altul. Aproape că eram singura persoană pe care accepta să o conducă acasă după vreo cină de-a noastră, cu riscul de a mă bucura cu grosolănie de acest privilegiu față de alții, cel puțin îl câștigasem cu greu. Cu atât mai mult îmi plăcea să fiu condus acasă de Bill, ceea ce putea foarte bine s-o facă orice șofer de taxi, desigur fără Jaguar, cu cât asta îl costa enorm pe Bill, din cauza fobiei pe care o avea față de obligațiile amicale, de a face acel mic ocol ce înfrunta intransigența orgoliului său, și îl cobora, nu în rândul șoferilor așa cum se prefăcea că gândește bombănind, ci pur și simplu la rangul de prieten fidel, ceea ce pentru mine însemna un triumf. Deci, de luni de zile, după ce-i mărturisisem boala mea, Bill nu mai dădea nici un semn de viață, uneori sufeream din pricina asta, alteori lucrul acesta îmi sporea anxietatea sau regretul de a-i fi vorbit, dar, ca să spun drept, tăcerea lui nu mă mira peste măsură, și chiar aș putea adăuga că îmi părea bine, căci prin această tăcere bruscă, ce i s-ar fi putut părea oricui drept o abandonare monstruoasă, Bill se înălța de astă dată la rangul de personaj ambiguu. Îmi închipuiam zăpăceala lui : el, care se simțea persecutat de obligația de a conduce acasă un prieten cu mașina, acum când era în situația de a dispune de mijloace, în orice caz așa credea el sau prietenul lui, cât de îngrozitor trebuie să se fi simțit hărțuit de obligația insuportabilă de a salva viața unui prieten ? Erau motive suficiente să-ți iei picioarele la spinare, să-ți schimbi numărul de telefon și să faci pe mortul.

63

Cu câțiva ani în urmă, aș plasa acest eveniment în 1983 sau 1984, Bill ne trimisese din Portugalia, el atât de sobru în privința efuziunilor amicale, o scrisoare lungă și sfâșietoare. Se știa atins de o boală gravă de ficat, provocată de un microb african, care poate că îi punea zilele în pericol, imediat ce se întorcea trebuia să se interneze în spital pentru o ablație a ficatului, de aceea hotărâse mai înainte să facă această călătorie la care visa de multă vreme, și își petrecea timpul, spunea el în acea epistolă scrisă pe o hârtie ce purta antetul acelui mare hotel de lux din Lisabona, vizitând casele de vacanță de pe coasta Atlanticului, în împrejurimile localității Sintra, niște locuințe de vis unde brusc, în acea veritabilă declarație de prietenie care era lunga lui scrisoare, ne vedea pe noi, prietenii lui cam secundari până atunci, deveniți deodată, din cauza bolii și a amenințării unui sfârșit fatal, niște prieteni principali. Scrisoarea lui Bill mă tulburase profund, îi trimisesem câteva cuvinte de răspuns foarte călduroase. Bill a suferit acea ablație a unei părți din ficat, s-a restabilit repede, și nu a mai fost niciodată vorba de vreo vacanță de vară într-o casă de vis de pe coasta atlantică a Portugaliei.

64

Nu l-am mai revăzut pe Bill decât în seara de 14 iulie, la La Coste, la prietenul nostru comun Robin, sosise dimineața cu avionul de la Miami, avusese timp doar cât să-și întâlnească anestezistul la spitalul Val-de-Grâce, apoi luase TGV-ul [1] până la Avignon, de unde închiriase o mașină. Trebuia să plece peste două zile, seara,

[1] TGV — tren de mare viteză. (N.T.)

pentru a se interna şi a fi operat a treia zi de o ruptură a centurii abdominale, frecventă la bărbaţii ajunşi pe la vârsta de patruzeci de ani. La rândul meu plecasem din Paris la capătul puterilor, în starea de fragilitate morală care îmi însoţea singurătatea, căci toţi prietenii mei părăsiseră capitala şi rămăsesem pe mâna bătrânelor mele mătuşi, care devin nişte vampire nemiloase şi îmi sorb forţele până la ultima picătură de sânge de cum descoperă o rană prin care să pătrundă. Bill era epuizat şi defazat din cauza călătoriilor, aproape somnambul, se clătina pe picioare, poate că şi abrutizat de calmantele care îi erau deja administrate în vederea operaţiei. A-l vedea şi a-i vorbi nu prea avea mare importanţă pentru mine, dar în faţa celorlalţi nu am lăsat să se vadă nimic. Nu era nevoie să-mi dirijez interogatoriul, deja ceilalţi prieteni îl bombardau pe Bill cu întrebări. Experimentul continua, rezultatele erau tot favorabile. Congresul de la Stockholm, a cărui desfăşurare o urmărisem zilnic în ziare fără să găsesc nimic privitor la faimosul vaccin, nu fusese decisiv aşa cum se crezuse, prezenţa lui Mockney fusese discretă, comunicarea lui înăbuşită de un comitet de înţelepţi care o considerase prematură, deci primejdioasă, confraţii lui Mockney îl atacaseră cu violenţă căci primele rezultate bune ale experimentării vaccinului său, obţinut pornindu-se de la nucleul virusului, nu făceau decât să întărească eşecul masiv al multor altor experimentări având la bază membrana virusului. Cea mai mare problemă de acum înainte, zicea Bill, era să se reziste presiunii acelor „capitalist adventurers", acei aventurieri, acei pionieri capitalişti care aveau flerul să mizeze foarte repede pe un produs nou şi să facă să-i crească preţul. „Dacă pun mâna pe vaccinul lui Mockney, explica Bill, dozele vor costa o mie de dolari, deşi ar trebui să coste zece, şi asta va însemna un masacru pentru omenire." Cinam, în tovărăşia câtorva adolescenţi rămaşi cu gura căscată, sub bolta cătănuţei, mâncând ca de obicei cruditâţi, amestecuri delicioase propuse de Robin, fructe roşii şi acele iaurturi

Alpa în vase mici de parafină, bătându-ne în special pe zmeură, vanilie și ciocolată, cu linguriţele pentru degustat, lungi și ușoare în mica lor stacană de cositor. Ca și mine, Bill trebuia să se întoarcă la hotel, cabana fusese colonizată de o ceată de tineri thailandezi care cu siguranţă că fuseseră plasaţi acolo de părinţii lor, după cum a remarcat birtașul de pe muntele Ventoux, pentru călătoria lor de studii în Franţa. Bill abia dacă se mai ţinea pe picioare când m-a însoţit la hotel, dar a ţinut să iasă din nou, după ce și-a dus bagajul în cameră, cu toată ora târzie, ca să bem un păhărel pe terasa de la *Café du commerce*, sau în faţă unde cânta o mică orchestră, ca să vorbim puţin numai noi doi. Brusc, fără să-i fi pus vreo întrebare, clipind din ochii încercănaţi de oboseală, Bill mi-a cerut veşti despre Jules, despre Berthe și despre copii, apoi cum mă mai simţeam eu și ce mai ziceau analizele mele, și mi-a spus: „Dacă totul va continua să meargă bine, experimentul pentru Franţa ar trebui să se organizeze în septembrie, sau cel mai târziu la începutul lui decembrie, atunci vom dispune de rezultate cu adevărat semnificative pentru grupa 2B." I-am întrebat pe Bill dacă mai puţea, după cum propusese, să ne includă, pe Jules, pe Berthe și pe mine, în acel grup de cercetare și dacă trebuia să ne supunem principiului probei oarbe. „Nu, bineînţeles că voi nu, a răspuns Bill, dar asta nu trebuie deloc să se știe, voin trece negru pe alb această condiţie prealabilă în protocolul care ne leagă, pe producătorii de vaccin cu spitalul armatei unde va avea loc experimentul." I-am spus lui Bill: „Vei face asta cu complicitatea lui Chandi? — Nu, fără ea, el va fi într-adevăr medicul desemnat să controleze starea subiecţilor vaccinaţi în cursul experimentului, dar nu va ști că înainte aţi fost scutiţi de loteria statistică a probei oarbe. Cu toate astea el va avea sarcina să vă explice această necesitate de a accepta să vă supuneţi principiului probei oarbe, iar voi trebuie să intraţi în joc." Bill a făcut o pauză apoi a adăugat: „Oricum, dacă va fi cea mai mică problemă în organi-

zarea experimentului în Franța, am să vă iau pe toți trei la Miami, pe tine, pe Jules și pe Berthe, și veți fi vaccinați de Mockney în persoană."

65

M-am întors cu Bill și Diego, toate locurile la avioane fiind ocupate pentru week-end-ul din 14 iulie, într-un TGV arhiplin unde am organizat alternanțe de confort între bar și niște unghere ale compartimentului în care puteam rămâne așezați pe podea. Bill râdea citindu-mi cartea pe care tocmai o primisem de la editorul meu și pe care i-o dăruisem cu cea mai cugetată, cea mai gravă și cea mai afectuoasă dintre dedicații pe care i-o făcusem până atunci, era fără îndoială un risc din partea mea. Simțeam încă în buricele degetelor plăcerea pe care o avusesem seara trecută mângâind spatele acelui tânăr minunat, Laurent, și furnicătura mi se ducea până la inimă, acest exemplu perfect de „saver-sex" involuntar învăluind-o în senzualitate. Bill intra a doua zi la spitalul Val-de-Grâce unde trebuia să i se facă intervenția chirurgicală la centura musculară, iar eu eram nevoit să aștept, să cobor înfrigurat în fiecare dimineață și să caut în cutia mea de scrisori acel plic mare de la institutul Alfred-Fournier, trecut de mine pe numele lui Gustave, care purta ștampila „Secret medical", ștampila maladiilor mortale, cu rezultatul ultimelor analize făcute înaintea plecării mele la La Coste. Când mă dusesem la institut, pe stomacul gol, și după ce ieșisem de acolo, repezindu-mă spre cel mai apropiat bistrou să beau la cafele și să mă îndop isteric cu cornuri și brioșe, mă simțisem foarte slăbit și atacat de boală, eram sigur că rezultatele vor fi proaste și mă vor face să trec în alt stadiu de cunoaștere a maladiei mele și a atitudinii doctorului Chandi și a instituției medicale față de ea. Or, se întâmpla ca acest plic gros îndoit în patru pe care l-am desfăcut în mare grabă sau cu o încetineală

suspectă în fața cutiei mele de scrisori, repezindu-mă la foaia ce purta înscris pe ea nivelul limfocitelor T4, să-mi dezvăluie că în acel moment când mă simțeam atât de slăbit de boală, mă găseam de fapt într-o fază de răgaz și chiar de repliere a acestei maladii, căci nivelul limfocitelor T4 urcase la peste 550, într-un interval apropiat de cel normal, și la un grad pe care nu-l atinsese niciodată de când se întreprindeau aceste analize specifice acțiunii virusului HIV asupra diminuării limfocitelor, corpul meu săvârșise ceea ce doctorul Chandi numea o redresare spontană, fără ajutorul vreunui medicament, nici Défenthiol, nici altceva. Am simțit, stând acolo în picioare în fața cutiei mele de scrisori, un impuls de aer vital, un sentiment de evadare, o lărgire a perspectivei generale ; lucrul cel mai dureros în fazele de conștientizare a maladiei mortale este fără îndoială privarea de perspectivă, de toate perspectivele posibile, precum o orbire ineluctabil exprimată simultan prin restrângerea și îngustarea timpului. Rezultatele mele au stârnit bucuria doctorului Chandi în cabinetul lui, râdea, mi-a spus că insula Elba, băile de mare și soarele, odihna, acest tip de vacanță îmi făcuse bine, dar că în același timp nu trebuia să abuzez de odihnă, după cum avea el o presimțire, că o odihnă exagerată putea fi fatală activităților vitale, i-am dus rezultatele mele lui Bill la Val-de-Grâce, abia se trezea din anestezie, era însetat, nu avea voie să bea nimic, mi-a cerut să-i vorbesc, să-i mai vorbesc încă, să-l împiedic să readoarmă, apoi lupta a devenit atât de dificilă încât mi-a cerut să tac ca să se cufunde în somn, zâmbise auzind rezultatul ultimelor analize. Mergeam să-l văd în fiecare zi, după dejun, ducându-i *Le Monde* și *Libération*, de cele mai multe ori găseam pe câte cineva în cameră, nu vreun prieten sau vreun membru al familiei, ci un colaborator, un partener de lucru, specialiștii se succedau pentru o angajare prin fața acestui om țintuit la pat, care continua să telefoneze la Miami și la Atlanta pentru a da directive Chirurgul îl avertizase, centura abdominală se va fisura din nou, trebuia să fie mai prudent. Bill a angajat un

tânăr să-l ajute să iasă din spital, să-i transporte bagajele, să-i conducă Jaguarul și să se sprijine de brațul lui, un metis frumos care l-a însoțit până la Miami.

66

La sfârșitul lui septembrie, Bill mi-a telefonat de la Paris în insula Elba ca să mă anunțe că dispunea de un mic avion al societății sale și că avea de gând să vină pe insulă să ne vadă, după o escală la Barcelona, unde trebuia să-l aștepte tânărul campion la alergări Tony, care era în perioada aceea băiatul visurilor sale. Bill mi-a spus : „În principiu plec mâine dimineață la Barcelona, dacă nu se strică vremea ; voiam doar să mă asigur că veți fi acolo următoarele trei-patru zile ; oricum te sun de la Barcelona." Dar Bill, în cele din urmă, nu a venit în insula Elba, și nici măcar nu și-a mai dat osteneala să ne telefoneze, doborât, ca să spunem așa, după cum am aflat mai târziu, de faptul că tânărul Tony nu venise la întâlnire. Am considerat atitudinea lui Bill, dacă nu criminală față de mine, și dacă era realmente criminală se înțelege de la sine că, așa cum sunt, cu atât mai mult mă voi umfla în pene, atunci cât se poate de neamicală și pur și simplu grosolană. Am obținut, prin intermediul lui Robin, care i l-a furnizat lui Gustave, un supliment de informație despre atitudinea de părăsire arătată de Bill față de noi : rezultatele experimentării vaccinului se dovedeau mai puțin probante decât sperase el.

67

Bill și-a făcut din nou apariția abia pe 26 noiembrie, între mai multe drumuri, la Miami, Paris și Marsilia, unde se găsea sediul din Franța al afacerilor lui, am luat

împreună cina la *Grill Drouant*, tocmai intrasem în posesia ultimelor rezultate, şi erau proaste, pe care mă dusesem să le iau de la institutul Alfred-Fournier din cauza grevei generale ce paraliza poşta şi transporturile, am desfăcut plicul pe bulevard şi am citit că limfocitele mele T4 scăzuseră la 368, că mă apropiam de limita sub care nu-mi mai putea fi aplicat vaccinul lui Mockney, Bill îmi spusese asta de mai multe ori: „Experimentul se va face cu seropozitivi asimptomatici care au peste 300 limfocite T4", şi în acelaşi timp mă apropiam de pragul atacurilor ireversibile, pneumocistoza şi toxoplasmoza, care se declanşează sub 200 T4, şi a căror scadenţă este întârziată de acum înainte prin administrarea AZT-ului. Aşa cum mă simţisem extrem de vlăguit, slăbit fizic şi psihic de boala mea, în luna iulie, ducându-mă pe stomacul gol în plin soare să mi se ia sângele care a arătat că sunt în formă bună, tot aşa mă simţisem puternic şi etern ducându-mă pe stomacul gol prin zăpadă să mi se ia sângele care a arătat că sănătatea mea se degradase vertiginos în interval de patru luni. Aceste noi rezultate l-au îngrijorat şi pe doctorul Chandi, care a cerut o analiză complementară, o antigenemie, şi anume căutarea în sânge a antigenului P24, anticorpul asociat unei prezenţe active, după faza pasivă, a virusului HIV în interiorul corpului. În aceeaşi zi am alergat pe jos prin Parisul paralizat de grevă ca să mă duc după aceste rezultate proaste la institutul Alfred-Fournier şi, după ce le-am transmis prin telefon doctorului Chandi, să iau apoi de la cabinetul lui trimiterea pentru analiza de determinare a antigenului P24, continuându-mi apoi traseul spre a mă întoarce imediat la institutul Alfred-Fournier, pentru altă recoltare de sânge, care urma la mai puţin de o săptămână după precedenta, la îndoitura mâinii încă se mai vedea hematomul în care infirmiera grasă şi dezagreabilă a reintrodus vârful acului retezat oblic. În ziua aceea ar fi putut să mi se facă o trepanaţie, să mi se înfigă seringi în pântece şi în ochi, n-aş fi făcut decât să strâng din dinţi, îmi angajasem corpul într-un mecanism care aparent îl deposeda de o voinţă

autonomă. Doctorul Chandi, văzând rezultatele mele proaste, încercase să-mi explice urmarea procesului : dacă antigenemia se dovedea pozitivă, peste o lună va trebui repetat acelaşi tip de analize pentru a urmări evoluţia, şi dacă procentul antigenului P24 continua să crească concomitent cu scăderea proporţiei de limfocite T4, atunci va trebui să se recurgă la un tratament. Ştiam că singurul tratament posibil era AZT-ul, îmi spusese asta în urmă cu un an, şi mă prevenise că nu era administrat decât în ultima fază, până la intoleranţă, ca să nu spun moarte. Dar nici unul dintre noi nu a fost în stare atunci să pronunţe numele acestui medicament, doctorul Chandi sesizase, după felul în care evitam cuvântul, că nu voia nici să-l aud, nici să-l pronunţ. Am cinat cu Bill în intervalul dintre anunţarea rezultatelor proaste şi rezultatul antigenemiei. Din calcul, am încercat să fiu vesel, vioi, să nu cad în patosul condamnării. Uitându-se la chipul meu luminat de lumânarea aşezată pe faţa de masă, Bill zicea : „Lucrul cel mai incredibil este că nu se vede, nimeni, îţi jur, n-ar putea să-şi dea seama văzându-ţi faţa, pari într-o formă grozavă, de ofensiva care se urzeşte în spate." Înţelegeam că lucrul acesta îi procura un soi de ameţeală : proximitatea în sfârşit delimitată a morţii, cât şi ameninţarea transmiterii ei, ascunsă în dosul acestei feţe plăcute, deocamdată nealterate, asta îl fascina şi îi provoca teamă. Bill mi-a mărturisit cu gura lui, în seara aceea, ceea ce deja retransmisese Robin prin intermediul lui Gustave : că rezultatele vaccinului nu erau aşa de bune pe cât se sperase, că la subiecţii lui, virusul HIV, după ce-şi retrăsese prezenţa din interiorul fiecărei citadele sau vehicul al corpului lor, creier, sistem nervos, sânge, spermă, lacrimi, reapărea în mod malign după nouă luni. Vaccinul fusese imediat repetat, dar rezultatul era nesigur. Bill mi-a povestit că Mockney era descumpănit de acest rezultat pe care îl considera un eşec provizoriu : că acum avea de gând să-şi perfecţioneze vaccinul adăugându-i anticorpi produşi de seronegativi, voluntari, prieteni sau rude apropiate ai seropozitivilor, intraţi în experimentările lui,

care vor accepta să li se inoculeze virusul HIV dezafectat. Am încercat în sinea mea să găsesc ruda sau prietenul căruia să-i fac, în folosul meu, dacă ar fi fost cazul, dar atunci nu mai credeam în asta, o cerere atât de extravagantă, şi nu-mi venea în minte nici un nume, nici un chip fără să nu simt cum mă cuprinde imediat un dezgust invincibil şi un fel de respingere de către întreg corpul meu a corpului străin ce nu fusese contaminat. Adică a oricărui alt corp în afară de cel al lui Jules, al Berthei şi eventual al copiilor, cu care constituiam în chip fantasmatic un corp unic cu desăvârşire solidar.

68

Antigenemia s-a dovedit pozitivă, am aflat după zece zile de aşteptare, în cabinetul doctorului Chandi, din propria lui gură, în acelaşi moment în care afla şi el la telefon de la laboratorul institutului Fournier, care preciza proporţia : 0,010 ; prezenţa ofensivă a virusului HIV, pe care o lăsa să se deducă, demara la 0,009. Ştirea la care mă aşteptam, deşi pregătită cu precauţii de doctorul Chandi de săptămâni şi luni de zile, m-a doborât. Din nou totul se clătina. Asta însemna AZT, şi poate că intoleranţa la el, nesfârşite luări de sânge prin care se controla ca nu cumva chimioterapia să ducă la anemie, ca hemoragia globulelor roşii să nu fie răul necesar pentru diminuarea limfopeniei, şi asta însemna până la urmă apropierea de moarte, cu mai multe trepte deodată, moartea în interval de doi ani, dacă nu survenea un miracol, dacă vaccinul lui Mockney continua să înregistreze eşecuri, sau dacă accelerarea bolii mele mă plasa în afara posibilităţilor experimentului. I-am spus doctorului Chandi că înainte de-a începe să iau acest medicament doresc să reflectez. Subînţelegând : alegerea între tratament şi sinucidere, o carte nouă sau două cărţi noi scrise sub tratament datorită răgazului pe care mi-l

acorda, sau sinuciderea, tot ca să mă împiedice să scriu aceste cărți cumplite. Înduioșat pentru mine însumi în fața doctorului Chandi, era gata să izbucnesc în lacrimi deși lucrul acesta îmi provoca repulsie. Mic, fragil și neputincios, înspăimântat de acest simulacru de hotărâre, doctorul Chandi mi-a spus că ținea neapărat să mă revadă cel puțin încă o dată înainte de întoarcerea mea la Roma. Căutasem cu câteva zile mai devreme, în lexiconul mătușilor mele foste farmaciste, numărul de picături de digitalină, după cum mă sfătuise doctorul Nacier, care mi-ar fi permis să mă suprim chipurile cu blândețe.

69

Am luat până la urmă dejunul pe 2 decembrie cu doctorul Chandi la restaurantul *Le Palanquin*. Alesesem o masă mai retrasă, cu toate că devenise o obișnuință să abordăm aceste probleme pe ocolite, și că mă durea în cot de acum înainte de ideea secretului, ducându-i deja editorului meu manuscrisul în care nu-mi ascundeam boala, un astfel de element strecurat într-un manuscris dus la un astfel de editor, în mare taină, n-ar fi putut să nu răsufle. Așteptam zvonul cu calm și un soi de indiferență, căci era în firea lucrurilor, eu care totdeauna procedasem așa în toate cărțile mele, să-mi trădez secretele, chiar dacă acesta era ireversibil, excluzându-mă definitiv din comunitatea oamenilor. Ca și dățile trecute, din politețe și pentru a ușura puțin dejunul nostru de scopul lui patetic, am vorbit mai întâi cu doctorul Chandi de tot felul de alte lucruri, despre muzică, era pasiunea lui, despre cărțile mele, despre viețile noastre. Mi-a mărturisit că se găsea în situația neplăcută de a se muta în alt apartament, scop în care vizita în fiecare zi unul nou, și a nu putea dispune de cărțile lui îngrămădite în lăzi, își părăsise prietenul cu care trăise mai mult de zece ani, și, a adăugat el roșind, „noul meu prieten se

numeşte la fel ca dumneata", şi mi-a spus pe nume. Doctorul Chandi a negat ceea ce-mi spusese Stéphane, şi care mă îngrijora atât de mult, aproape împingându-mă să iau hotărârea, chiar dacă anticipată, că sinuciderea era un reflex de om sănătos, temându-mă de momentul în care boala mi-ar fi anulat libertatea sinuciderii. „Chiar ultima dată când ai venit la mine la cabinet, am avut dovada, puţin după ce plecaseşi am aflat că unul din pacienţii mei, care de un an de zile făcea tratament cu AZT, tocmai îşi pusese capăt zilelor, prietenul lui m-a sunat să mă anunţe." Am întrebat cum procedase. Spânzurare. „Dar mai am pacienţi care se tratează cu AZT, a continuat doctorul Chandi, şi sunt în plină formă fizică şi morală. Unul dintre ei, în vârstă de vreo cincizeci de ani, se simte cum nu se poate mai bine, doar că i-au dispărut erecţiile, iar lucrul acesta e pus pe seama medicamentului, ceea ce m-ar mira, sau a unei tulburări psihologice legate de boala lui spre care eu unul aş înclina, acest mic domn foarte vioi refuză să se resemneze, spune că de curând şi-a făcut un nou prieten, că doreşte să-l onoreze, şi în fiecare săptămână, pe lângă recoltarea de control, pune să i se facă injecţii în penis ca să-l reîntărească." După aceea doctorul Chandi mi-a spus povestea unui băiat epileptic şi seropozitiv care, în timpul unei crize, îşi muşcase fratele care încercase să-i strecoare o bucată de lemn între dinţi pentru a-l împiedica să-şi înghită limba. Se luaseră probe de sânge şi ser sangvin de la fratele băiatului pentru a se vedea dacă nu cumva fusese contaminat prin muşcătură, caz în care medicii ar fi avut de gând să-i prescrie AZT cu caracter preventiv.

70

Penultima dată înaintea acelei zile în care l-am revăzut pe Bill, pe 23 decembrie, a doua zi după prima vizită la spitalul Claude-Bernard, am cinat amândoi la res-

taurantul italian de la Grange-Batelière, unul din rarele noastre obiceiuri. Restaurantul era practic gol, continua să bântuie acolo chelnerul agresiv pe care prezența noastră repetată sfârșise prin a-l face blajin, și-l închipuia pe Bill un miliardar diletant, care se deplasa pe acest pământ pe măsură ce soarele îi încălzea plajele, în vreme ce Bill era tras la față, stresat de ritmurile business-ului american, îngrijorat în privința reușitei vaccinului pe care mizase. Mi-a povestit că vizitase, în Atlanta, niște tineri din grupa B cărora li se administrase vaccinul lui Mockney, și că întâlnise, mi-a spus asta cu o oarecare descurajare, niște ființe strălucitoare, perfect sănătoase, care practicau culturismul. Se obținuse tăcerea absolută a acestor cobai, punându-i să semneze nu numai contracte conform cărora firma producătoare a vaccinului își declina orice răspundere în caz de deces sau de agravare a bolii, ci și angajamente prin care promiteau solemn un mutism total și care îi împiedicau, prin amenințarea cu urmărirea în justiție, să comunice cuiva experiența la care fuseseră supuși. Bill mi-a vorbit de unul dintre ei, un tânăr de douăzeci și cinci de ani, deosebit de frumos, deosebit de bine făcut, dar, din păcate, seropozitiv. Bill mi-a spus că experimentarea în Franța ar trebui să înceapă în ianuarie și că Mockney avea de gând să adauge vaccinului său intravenoase cu gamaglobulină ce se va obține pornindu-se de la placenta mamelor zaireze contaminate de virus. Bill a adăugat că laboratorul condus de el era cel mai mare cumpărător de placentă din lume, cea care furniza materia primă pentru gamaglobulină. Dar era obosit, și eu la fel, și, pe un fond de melancolie, parcă nu mai credeam nici unul nici celălalt în ipoteza acestui vaccin și a acțiunii lui pentru oprirea cursului maladiei, ca și cum, până la urmă, ne durea în cot, dar așa, definitiv.

71

Între timp am plecat cu Jules la Lisabona să serbăm tradiţionala noastră aniversare. A fost un masacru reciproc, l-am tras pe Jules în străfundurile prăpastiei pe care o producea în fiinţa mea prezenţa lui alături de mine, l-am tras cu încăpăţânare, fără răgaz, până la sufocarea finală. Se ferise, avusese această forţă sau această slăbiciune de caracter, de suferinţa morală, o ignorase, exceptând cazurile când îşi însoţea prietenii, atinşi şi ei de aceeaşi boală, căci s-ar fi zis că intenţionat nu-şi alegea prieteni decât fiinţe înclinate spre aceste excese de suferinţă, într-o noapte din vara trecută chiar a trebuit să-i consolez amantul care plângea în camera alăturată, şi iată că îl împingeam să descopere pe pielea lui efectul devastator al suferinţei morale, pe care s-ar fi zis că o exercit ca un călău, deşi acţiunea ei vizibilă asupra lui mă tortura cu atât mai mult şi o sporea pe a mea prostrându-mă cât era ziua de lungă ca un bolnav care zace, devenisem cvasimuribund, devenisem anticipat muribundul pe care îl voi descoperi în curând, nu mai eram în stare să urc nici o costişă, nici scara hotelului, nu mai puteam să mă culc mai târziu de nouă seara, după ce totuşi siesta mea durase toată după-amiaza. Jules şi cu mine nu mai eram în stare de căldură fizică. I-am spus : „Suferi pentru că îţi lipseşte dragostea?" A răspuns : „Nu, sufăr pur şi simplu." Pronunţate de el, aceste vorbe erau cele mai obscene pe care le auzisem vreodată. Suferinţa lui a culminat într-o zi senină şi însorită, în trenul ce ne ducea de la Lisabona la Sintra, mă aşezasem de partea cealaltă a culoarului, banchetele aveau aproximativ şase locuri, fiecare se ghemuise lângă geamul opus, la plecare trenul era aproape gol dar s-a umplut rapid de-a lungul acelei căi periferice unde oamenii mergeau pe linia ferată, însă bancheta mea rămânea mereu goală, nimeni nu voia să se aşeze lângă mine sau în faţa mea, nici măcar în apropierea mea, evitam să mă uit la vreunul atunci când oprea trenul, căci înţele-

sesem, cu o spaimă ironică, că oamenii ar fi preferat mai degrabă să se îngrămădească unii peste alţii decât să se aşeze comod alături de acel tip special, a cărui imagine îmi era transmisă de distanţa lor, deveniseră toţi ca nişte pisici care fugeau de mine, pisici alergice la diavol. Evident că Jules remarcase toate astea, persoanele care părăseau bancheta mea, de parcă aş fi puţit, se duceau să ia loc în partea lui, dar nu îndrăzneam să-mi întorc capul spre el ca să-i arăt că le înţelesesem manevra şi să-l acuz de complicitate, prea era paralizat de suferinţă. În pasajul acoperit al curţii unui imobil ce se învecina cu vitrina unei băcănii, în cartierul Graça din Lisabona, am observat, aşezate cu spatele la fereastră, nişte figurine translucide ce păreau suflate în zahăr, m-am întors acolo să le cumpăr, erau capete de băieţi din ceară pe care părinţii, pe vremuri, se duceau să le depună ca ex-voto la biserică când copilul lor se îmbolnăvea de meningită. Dar de multă vreme nu mai fuseseră semnalate în cartier cazuri de meningită, şi băcanul s-a mirat că scăpa de toate cinci capetele deodată. După ce le-am aşezat pe marginea balconului să le fotografiez în faţa panoramei care cuprindea citadela cu stindardele ei, fluviul aurit, podul suspendat, marea statuie a lui Hristos de pe celălalt mal şi avioanele prinse între zgârie-nori, Jules mi-a atras atenţia că aceste ex-voto, pe care le alesesem unul câte unul, fără să mai stau pe gânduri, printre multe altele, erau în număr de cinci, amintindu-i de Clubul celor 5 care pentru el simboliza familia noastră angajată şi unită în aventura nenorocirii. Nu-mi scăpase faptul că Jules, în timpul acestei şederi la Lisabona, contrar obiceiului din celelalte călătorii tradiţionale de aniversare, parcă evitase cu orice preţ să o sune pe Berthe şi să afle ce mai face ea şi copiii. Jules fugise de la Paris de un soi de dezastru: epuizată de primul trimestru şcolar, Berthe, atinsă şi de o otită acută, se hotărâse să accepte de la doctorul Chandi un concediu de boală de o săptămână, în timp ce copiii îşi transmiteau unul altuia virusul acelei gripe chinezeşti care ţintuise deja la pat două milioane şi jumătate de francezi, iar micul Titi, tot translucid, aproape albăstrui,

tușea de-și rupea plămânii, făcându-i-se în mod regulat radiografii și masaje, aplicate de un kineziterapeut care încerca să-i evacueze mucozitățile. În dimineața plecării noastre, reambalând figurinele mele de ceară, îngrijorat de faptul că Gustave, care nu mai răspundea la telefon, nu ne-a sunat să ne ureze la mulți ani, m-am hotărât să-i telefonez Berthei. Am dat peste mama ei care, în doi peri ca totdeauna, mi-a râs în nas când m-am străduit să fiu puțin politicos : „Eu o duc foarte bine, dragul meu Hervé, fără îndoială că acolo unde sunteți e un timp splendid, dar închipuie-ți că aici e panică, Berthe tocmai a plecat în mare viteză la spital cu Titi, care are o erupție de pete roșii pe tot corpul, pleoapele umflate, nu i se mai văd ochii, un edem la genunchi și picioarele sucite ; de fapt, ai petrecut o vacanță plăcută cu Jules?" Am închis, Jules stătea în picioare lângă mine, la pândă. I-am spus că veștile nu erau chiar excelente, nu puteam să-i ascund ce-mi spusese mama Berthei. Voiam să-mi expun cele cinci ex-voto într-o biserică, pentru că așa se obișnuia in caz de boală, fuseseră modelate în acest scop, și cum toți cinci eram cu siguranță bolnavi... Jules mi-a spus că el nu crede în prostiile astea, am ridicat amândoi tonul, ne mai rămăsese foarte puțin timp înainte de plecare, și m-am grăbit să ies cu punga mea de plastic în care îmi pusesem figurinele ca să le duc la cea mai apropiată biserică, noi o vedeam pe stânga când ne aplecam de la balcon, și care este, descopăr astăzi cercetând planul Lisabonei cumpărat de mine, bazilica Sfântul-Vincențiu. Aproape în fiecare seară, când ne întorceam la hotel, treceam prin fața unei aripi laterale a bazilicii Sfântul-Vincențiu, de-a lungul căreia se înșiruiau tăblițe ce indicau sacristia și capela mortuară, a cărei ușă rămânea deseori deschisă, protejată doar de o perdea mov, și când am dat-o puțin la o parte am văzut un mort întins pe un catafalc alb, înconjurat de femei bătrâne care se rugau. Dar nu în capela mortuară aveam să-mi duc mica mea familie, trebuia s-o las în seama rugăciunilor unor necunoscuți, precum dorințele mele lăsate în Japonia la Templul Mușchiului, pe un altar, și

am intrat prin fața bazilicii Sfântul-Vincențiu, înghețată, goală, împânzită de schele pe care doi-trei muncitori trebăluiau glumind între ei. Am făcut de mai multe ori turul bazilicii, în timp ce Jules mă aștepta afară. Nu exista nici un loc, la vedere, unde puteam să-mi depun figurinele, cu excepția unei mese pentru lumânări aprinse, printre care și-ar fi plâns imediat toate lacrimile sufletului lor de ceară. O paracliseră bănuitoare avea grijă să pună lumânări noi și să curețe ceara din șănțulețele sfeșnicului, uitându-se cercetătoare la plasa mea de plastic, care îi trezea bănuieli văzând-o pentru a treia oară ; am ieșit din biserică. M-am îndreptat, însoțit de Jules, în căutare de jucările pentru copiii lui, spre a doua biserică și care este, conform indicațiilor planului desfăcut azi pe biroul meu, biserica Saint-Roc, unde am trecut pe rând pe la toate altarele, până când paracliserul, care stingea în urma mea lumânările, m-a alungat din biserică. I-am spus lui Jules : „Nimeni nu vrea ofrandele mele." Am ezitat să le las în primul coș de gunoi.

72

Îi iubeam pe acești copii mai mult decât pe mine, de parcă ar fi fost carne din carnea mea deși nu sunt, și fără îndoială mai mult decât dacă ar fi fost cu adevărat, poate în mod sinistru pentru că virusul HIV îmi permisese să ocup un loc în sângele lor, să împart cu ei acest destin comun al sângelui, cu toate că în fiecare zi mă rog să nu fie așa cu nici un preț, cu toate că implorările mele se străduiesc continuu să separe sângele meu de al lor, ca să nu fi fost vreodată, prin nici un intermediar, nici un punct de contact între ele, dragostea mea pentru ei era totuși o baie de sânge virtuală în care îi cufundam cu spaimă. Infirmierul de la psihiatrie, venit să-i facă injecția nevestei bursierului care înnebunise, după ce în-

tr-o alternanță de apatie și de agresivitate a avut energia să-și ia elan să se arunce pe fereastră, elan frânt in extremis de o lovitură de pumn în stomac, după ce înainte a încercat să se debaraseze de copil și de toate obiectele din apartament o dată cu cărțile mele pe care le colecționa, s-a aflat după aceea, și să mâzgălească pereții cu sângele menstruației, acel străin pe care ea l-a pălmuit de cum a intrat pe ușă le-a spus celor apropiați nebunei : „Acum n-a mai rămas decât să ne rugăm." Există un stadiu al nenorocirii, chiar dacă ești ateu, când nu mai poți decât să te rogi sau să-ți pui capăt zilelor. Nu cred în Dumnezeu, dar mă rog pentru copii, să rămână în viață multă vreme după mine, și-i cerșesc rugăciuni mătușii mele Louise care se duce în fiecare seară la slujbă. Actualmente nu e nimic în stare să mă mobilizeze atât de mult ca descoperirea unor cadouri vrednice să-i mulțumească pe acești copii : rochii de zână, cum le spunea ea, din batist și mătase, pentru Loulou, halate de baie și mașinuțe cu lumini pentru Titi. Nimic nu mă tulbură mai mult ca atunci când îi strâng în brațe de fiecare dată când mă întorc de la Roma, când o iau pe Loulou pe genunchi ca să-i citesc o poveste, ascultând secretul răutăcios la adresa fratelui ei pe care mi-l șoptește la ureche, sau când Titi își lasă pe umărul meu căpșorul blond, după ce și l-a sprijinit, cu coatele pe masă, între pumnii lipiți de tâmple, semnul unei oboseli, tare mi-e teamă, descinzând dintr-a mea. Nimic nu mă încântă mai mult decât să-i aud vocea subțire și melodioasă când răspunde la telefon, adresându-mi-se, după ce m-a recunoscut că sunt eu : „Alo, băi dudă ? Căcărează ! Curule !" Cred că plăcerea pe care o am de la acești copii depășește plăcerile ce mi le-ar oferi trupul, alte trupuri atrăgătoare și capabile să satisfacă, la care renunț deocamdată din descurajare, preferând să strâng în jurul meu obiecte noi și desene asemenea faraonului care își pregătește mormântul cu propria lui imagine demultiplicată ce va indica accesul sau dimpotrivă îl va complica cu ocolișuri, viclenii și iluzii.

73

Jules era traumatizat de călătoria la Lisabona şi de ce găsise la întoarcere, copilul cu corpul plin de pete roşii, ochii umflaţi şi aproape lipiţi, un edem la genunchi, zicea el, şi picioarele strâmbe, pediatrul a declarat că copilul de trei ani făcuse o bronho-pneumonie complicată cu o alergie la antibiotice, am telefonat în fiecare zi de la Roma, acolo unde mă întorsesem, ca să aflu veşti, eram obsedat, paralizat de acea imagine a lui Titi, incapabil să facă ceva, nici măcar să urmărească ce i se citea din *Dezordinea* de Thomas Bernhard. Îl uram pe Thomas Bernhard, nu se putea tăgădui că era un scriitor mult mai bun decât mine, şi totuşi nu era decât un patinator, un împletitor, un gânditor prea subtil care trăgea de text, făcător de gogoşi silogistice neghioabe, un virgin ofticos, un aiuritor priceput în tărăgănare, un pamfletar guraliv futător de muşte salzbourgheze, un lăudăros neîntrecut la ciclism, cărţi, bătutul cuielor, vioară, cânt, filozofie şi arţag improvizat, un ţopârlan răvăşit de ticuri din cauza aceloraşi lovituri repetate, aplicate cu lăboiul lui mare, greu şi încăpăţânat de ţărănoi neerlandez aceloraşi himere, ţinutul natal şi patrioţii lui, naziştii şi socialiştii, călugăriţele, actoraşii, toţi ceilalţi scriitori şi în special cei mai buni, precum şi criticii literari care îi tămâiau sau nu-i luau în seamă cărţile, da, un sărman Don Quijote plin de el, acest mizerabil vienez care trăida totul proclamându-şi întruna geniul în toate cărţile scrise de el, care erau nişte chestii mici, nişte idei mici, nişte ranchiune mici, nişte imagini mici de tot, nişte neputinţe mici de tot pe care acest lăutar le folosea ca să împletească şi să patineze pe două sute de pagini, menţinându-se cu străşnicie pe fragmentul pe care începuse să-l lustruiască, cu inegalabilul lui ton alto, până la explozia totală sau la estompare sau la neclaritate, enervând cititorul prin repetarea fixaţiei lui obsedante, chinuindu-i nervii cu mici mişcări de arcuş la fel de exasperante ca şănţuleţul unui disc zgâriat, până când

micile. lui tablouri (un copil în timpul războiului care exersa la vioară în dulapul de pantofi al orfelinatului), micile lui găselniţe (falsul muzicolog care adună un întreg volum de date ca să admită că este definitiv incapabil să scrie un eseu despre Mendelssohn-Bartholdy) devin, exagerate de frumuseţea acestei scrieturi, la un moment dat trebuie să te înclini în faţa acestei satire, nişte lumi cu totul în sine, nişte cosmogonii perfecte. Făcusem imprudenţa să angajez un joc de şah aspru cu Thomas Bernhard. Metastaza bernhardiană, asemenea progresului făcut de virusul HIV care îmi devastează limfocitele din sânge provocând prăbuşirea sistemului meu imunitar, limfocitele mele T4, în treacăt fie zis, azi 22 ianuarie 1989, pentru că mi-au trebuit zece zile ca să mă hotărăsc să mărturisesc, să mă hotărăsc să pun capăt astfel suspansului creat de mine, căci la 12 ianuarie doctorul Chandi mi-a dezvăluit la telefon căderea procentului lor sub 291, într-o lună de la 368 la 291, de unde s-ar putea crede că după încă o lună de ofensivă a virusului HIV în interiorul sângelui meu proporţia de limfocite T4 nu va mai fi decât de (fac scăderea în josul acestei pagini) 213, plasându-mă astfel, cu excepţia unor improbabile transfuzii, în afara posibilităţii de experimentare a vaccinului descoperit de Mockney şi a eventualului său miracol, la un deget de pragul catastrofal ce va trebui dat înapoi prin tratament cu AZT, dacă îl prefer digitalinei, produs din care am hotărât să cumpăr un flacon aici în Italia unde aproape totul se eliberează fără reţetă, şi dacă în plus corpul meu va tolera această chimioterapie, paralel deci cu virusul HIV, metastaza bernhardiană s-a propagat cu iuţeală în ţesuturile şi reflexele vitale ale scrisului meu, îl fagocitează, îl absoarbe, îl face captiv, îi distruge tot naturalul şi toată personalitatea ca să-şi întindă asupra lui dominaţia devastatoare. Aşa cum, trag încă speranţă, fără să-mi pese nici cât negru sub unghie în fond, să mi se inoculeze vaccinul lui Mockney ce mă va elibera de virusul HIV sau măcar simulacrul lui, replica sa inofensivă, după cum aspir să fiu înţepat oriunde şi oricând şi de oricine, ca

în visele mele, pentru a mi se injecta apă chioară sau rahat de urs, pe care le-aș primi cu fermitate sau cu scepticism ca fiind vaccinul salvator al lui 'Mockney, chiar dacă în același timp niște mâini scârboase mi-ar inocula turbarea, ciuma și lepra, tot așa aștept cu nerăbdare vaccinul literar ce mă va elibera de vraja pe care mi-am administrat-o intenționat prin intermediul lui Thomas Bernhard, transformând cercetarea și admirația față de scrisul lui, cu toate că nu am citit până azi decât trei sau patru cărți de-ale lui, și cu tot numărul lor impresionant care se întinde pe pagina cu titlul „De același autor", în motiv parodic de scriitură și în amenințare patogenă, în sida, scriind astfel o carte esențialmente bernhardiană ca principiu, realizând prin intermediul unei ficțiuni imitative un fel de eseu despre Thomas Bernhard, cu care de fapt am vrut să rivalizez, pe care am vrut să-l iau din scurt și să-l depășesc în propria lui monstruozitate, așa cum el însuși a făcut niște false eseuri deghizate despre Glenn Gould, Mendelssohn-Bartholdy și, așa mi se pare, Tintoretto, și parcă contrar personajului său Wertheimer, care a renunțat să devină un virtuoz al pianului în ziua când l-a auzit pe Glenn Gould cântând *Variațiunile Goldberg*, nu am lăsat brațele în jos în fața geniului, dimpotrivă, m-am răzvrătit în fața virtuozității lui Thomas Bernhard, și eu, bietul Guibert, îi trăgeam și mai tare, îmi pregăteam armele pentru a-l egala pe maestrul contemporan, eu, micul și sărmanul Guibert, fost stăpân al lumii care își găsise nașul și cu sida și cu Thomas Bernhard.

74

Ezitam să mă duc la farmacie cu acea rețetă falsă, notată de urgență pe o foaie de hârtie obișnuită, cu abrevierile ei și, cât se poate de veridic, cu corecturile și posologia dictate de cardiologul pe care, chipurile, l-aș fi sunat la Paris cuprins de panică din pricina crizei de

tahicardice a mătușii mele Suzanne, ca să-mi procur otrava, digitalina care ar fi antidotul radical al virusului HIV, anulându-i acțiunile răufăcătoare în același timp cu bătăile inimii mele, deoarece mi-e teamă că va fi suficient să dețin flaconul, să-l am la îndemână, ca să trec imediat la fapte, fără să mai reflectez, fără ca gestul meu să constituie urmarea vreunei decizii decurgând din descurajare sau disperare, mi-aș turna într-un pahar cu apă cele șaptezeci de picături, l-aș bea, și după aceea ce-aș face? M-aș întinde pe pat? Aș întrerupe telefonul? Mi-aș pune muzică? Ce muzică? După cât timp inima ar înceta să mai bată? La ce m-aș gândi? La cine? Nu m-ar cuprinde brusc dorința să aud vocea cuiva? Dar a cui? N-ar fi cumva o voce despre care nu mi-aș fi închipuit vreodată că voi dori s-o aud în acel moment? Mi-ar plăcea oare să mă masturbez până când mi-ar înțepeni sângele, până când mâna mi-ar cădea? Oare nu făcusem o mare prostie? N-ar fi fost mai bine să mă spânzur? Matou zice că un calorifer este de ajuns dacă îndoi genunchii. Oare n-aș fi făcut mai bine dacă așteptam? Dacă aștertam acea falsă moarte naturală eliberată de virus? Și să continui să scriu cărți, și să desenez, și tot așa câte și mai câte, până la pierderea rațiunii?

75

Cartea mea condamnată, cea pe care am început s-o scriu în toamna lui '87, ignorând totul sau prefăcându-mă că ignor totul sau aproape totul despre ce urma să mi se întâmple, această carte terminată pe care am declarat-o neterminată și l-am rugat pe Jules să o distrugă, neavând curaj s-o fac eu cu mâna mea, cerându-i să accepte ceea ce eu îi refuzasem lui Muzil, această carte groasă, nesfârșită și plictisitoare, insipidă ca o cronologie, care povestea viața mea de la optsprezece la treizeci de ani, se numea „Adulți!". Prevăzusem să-i adaug un motto luat dintr-o conversație inedită cu Orson Welles, care data din

1982, notată prin grija mea cu ocazia dejunului nostru cu Eugénie la restaurantul *Lucas-Carton*: „Când eram mic, mă uitam la cer, îmi întindeam pumnul spre el și spuneam: «Sunt împotrivă». Acum mă uit la cer și îmi spun: «Cât e de frumos!». Când aveam cincisprezece ani voiam să am douăzeci, să scap de toate atitudinile adolescenței. Adolescența este o boală. Când nu lucrez redevin un adolescent, și aș putea la fel de bine să devin un criminal. Ador tinerețea. Acel moment când ești pe cale să devii bărbat sau femeie, dar când transformarea completă nu s-a făcut încă. Acel moment primejdios. Este o adevărată tragedie să vrei să rămâi în copilărie. Să suferi de pierderea copilăriei. Asta se numește «bleading childhood», o tinerețe care continuă să sângereze." Aveam la îndemână această carte searbădă și obositoare și, chiar înainte de a fi început-o, știam că oricum va fi incompletă și bastardă, căci nu aveam curajul să înfrunt prima frază, cea adevărată, care îmi venea pe buze, respingând-o de fiecare dată cât mai departe posibil de mine, ca pe un adevărat blestem, încercând s-o uit, căci era cea mai nedreaptă premoniție din lume, și-mi era teamă că o voi valida prin scris: „Trebuia ca nenorocirea să cadă peste noi." Trebuia — ce oroare! — pentru ca această carte a mea să se nască.

76

Am făcut eu în așa fel încât să fiu acolo la adevărata închidere a spitalului Claude-Bernard, în dimineața zilei de 1 februarie 1989, nu voiau nici măcar să-mi mai primească analizele, ar fi complicat mutatul. Pescărușii zburau în ceață, am examinat una câte una, de parcă le-aș fi fotografiat, grămezile de rămășițe: o balanță veche din lemn, niște papuci într-o ladă cu niște fiole de clorură de potasiu, scaune, saltele, noptiere, un bac de reanimare în care se așternuse un strat de zăpadă, găurit de tuburile pentru perfuzie. În sfârșit, în acest

pustiu, în fața pavilionului bolii mortale a sosit o ambulanță, doi brancardieri descărcau o targă cu un om, am schimbat drumul ca să-l evit, nu voiam să-l văd, mi-era frică să nu fie cineva cunoscut. Dar cadavrul cu ochii vii m-a ajuns din urmă pe culoar, nu putea să aștepte până a doua zi ocuparea noilor spații de la spitalul Rothschild, simțea nevoia să moară în mijlocul acelei mutări. Nu voiam să-l văd dar el m-a văzut, și privirea cadavrului viu este singura privire din lume care nu se poate uita. Peste pernele pătate se întindeau afișele asociației lui Stéphane cu reclamele pentru gustările și ședințele de relaxare oferite. Doctorul Chandi l-a chemat pentru mine pe doctorul Gulken ca să existe și al doilea aviz. Doctorul Gülken a spus cu o voce gravă : „Nu pot să-ți ascund că AZT-ul este un produs cu o foarte mare toxicitate, care atacă măduva osoasă, și care, ca să blocheze reproducerea virusului, îngheață în același timp reproducerea vitală a globulelor roșii, a globulelor albe și a trombocitelor care joacă un rol fundamental în coagulare." AZT-ul, fabricat azi pe scară industrială, a fost obținut în 1964 pornind de la laptii de hering și de somon, în cadrul cercetărilor împotriva cancerului, experiment repede abandonat din motiv de ineficacitate. În decembrie doctorul Chandi zicea : „De acum înainte nu mai e o chestiune de ani, ci de luni." În februarie făcuse un salt, zicea : „Acum, dacă nu se face nimic, e o chestiune de multe săptămâni sau de câteva luni." Și fixa cu precizie răgazul acordat de AZT : „între douăsprezece și cincisprezece luni". La 1 februarie, Thomas Bernhard nu mai avea de trăit decât unsprezece zile. La 10 februarie am luat de la farmacia spitalului Rothschild cartușele de AZT, ascunzându-le sub haină la plecare, pentru că niște comercianți de droguri de pe trotuar se uitau la mine de parcă ar fi vrut să mi le fure pentru amici africani, dar până în ziua aceea, 20 martie, când am sfârșit punerea pe curat a acestei cărți, tot nu am luat vreo capsulă de AZT. Pe prospectul medicamentului, fiecare bolnav poate citi lista efectelor secundare „mai mult sau mai puțin jenante" pe care le provoacă : „greață, vomă, pierderea poftei de mâncare, dureri de cap, erupții cutanate, dureri

de stomac, dureri musculare, furnicături ale mîinilor şi picioarelor, insomnii, senzaţie de mare oboseală, indispoziţie, somnolenţă, diaree, ameţeli, transpiraţie, sufocări, digestie dificilă, tulburări ale gustului, dureri toracice, tuse, scăderea vioiciunii intelectuale, anxietate, nevoia de a urina frecvent, depresie, dureri generalizate, urticarie, mâncărimi, sindrom pseudo-gripal." Dezactivarea aparatului genital, distrugerea facultăţilor senzuale, impotenţă.

77

Pe 28 ianuarie, acasă la Jules şi Berthe, unde se invitase la cină pentru a-şi serba a cincizecea aniversare, Bill spunea că nu există loc pentru imprevizibil în America, în business-ul acelor „capitalist adventurers", nu există loc pentru mine, prietenul condamnat, în acea ţară unde diferenţele sociale devin mereu tot mai mari, zicea Bill, unde bogaţii, aşa cum era el, pot să scadă totul de la impozite, maşina, iahtul, apartamentul, şi apoi sistemele lor de protecţie împotriva sărmanilor negri, uitaţi-vă la aceşti nenorociţi, spun partenerii de coşmar ai lui Bill, după cinelor lor de coşmar, acţionând la semafor închiderea automată a portierelor, ca să nu fie nevoiţi să dea un cent vagabondului negru spălător de parbrize, toţi sunt negri şi dorm direct pe trotuar înfofoliţi în cartoane, cum vrei să-i mai ajutăm după asta cu apucăturile lor animalice ? Într-o ţară care spune asta, nu există timp şi nici loc pentru a prezenta un prieten condamnat colegului tău, marele cercetător, cerându-i să-l vaccineze fără să dereglezi tot sistemul şi să te depreciezi tu însuţi în faţa marelui cercetător. Pentru Bill sunt deja un om mort. Un om ajuns în situaţia de a lua AZT este deja un om mort, ce nu mai poate fi recuperat. Viaţa,

totdeauna prea fragilă, nu are de ce să se încurce cu o agonie. Părerea lui Bill este că trebuie să o iei tu înainte dacă nu vrei să te scufunzi de la sine. Renunţase să-l ţină de mână pe celălalt prieten al lui care căzuse în comă şi să-i trimită semnale ale prezenţei lui prin presiunea degetelor, fusese prea mult pentru el, cu siguranţă că şi eu aş fi făcut la fel. Conducându-mă acasă cu Jaguarul lui în seara de 28 ianuarie, Bill mi-a spus două fraze edificatoare : „Americanii au nevoie de probe, aşa că tot fac la experimente pe aici, pe colo, şi în acest timp oamenii cad ca muştele în jurul nostru." Şi : „Oricum n-ai fi suportat să îmbătrâneşti." Dar mie mi-ar fi plăcut ca Bill să-l doboare pe Mockney ca să-i fure vaccinul şi să mi-l aducă în congelatorul micului său avion de serviciu, acela cu care făcea naveta între Ouagadougou şi Bobodioulasso, şi să se prăbuşească cu avionul şi vaccinul care m-ar fi salvat în Oceanul Atlantic.

78

Am terminat cartea în dimineaţa zilei de 20. M-am cufundat în după-amiază înghiţind cele două capsule albastre pe care refuzam să le iau de trei luni. Pe capsulă se vedea un centaur cu o coadă despicată aruncând trăsnetul, medicamentul era rebotezat Retrovir, *vade retro Satanas*. Pe 21 dimineaţa am început o altă carte, abandonată în aceeaşi zi, ascultând de sfatul lui Matou, care îmi spusese : „Altfel îţi vei pierde minţile, şi încetează imediat să mai iei acel produs, am impresia că e o mare porcărie." Pe 22 m-am simţit perfect, dar pe 23 m-a durut rău capul, şi în curând şi-a făcut apariţia greaţa, mi-era silă de mâncare şi mai ales de vin, care până atunci fusese principala consolare a serilor mele.

79

De când deţineam aceste muniţii, ascunse într-o pungă de hârtie albă în spatele unor haine în fundul unui sertar, problema care se pusese era cu ce posologie trebuia să încep tratamentul. Doctorul Gulken mă îndrumase spre unul din omologii lui de la Roma, doctorul Otto, care funcţiona la spitalul Spallanzani, unde la fiecare cincisprezece zile trebuia să-mi fac analiza sângelui şi să-mi iau raţia de medicamente. Doctorul Chandi afirma că trebuia să încep cu douăsprezece capsule pe zi, dar doctorul Otto nu era de acord decât cu şase; zicea: „Cu douăsprezece miligrame vei face imediat o anemie, va trebui să se recurgă la transfuzie de sânge, e complet inutil." La care doctorul Chandi replica: „Ar fi o prostie să te privezi de eficacitatea maximă a produsului." Aceste tergiversări mă ajutau să dau înapoi în faţa tratamentului, mai aveam şi pretextul că trebuia să-mi termin cartea. Am lăsat un mesaj telefonic pentru Bill şi m-a sunat în cursul serii. M-am prefăcut că îl consult în privinţa posologiei, ceea ce era bineînţeles un mod de a-l implora: scoate-mă de aici, fă ceva pentru mine, acordă-mi cel puţin cele nouă luni de amânare oferite de vaccin. Dar s-a făcut că nu aude, a avut grijă să nu se abată de la problema dozajului: „Nu ştiu mare lucru despre AZT, a zis el, dar am impresia că Chandi merge cam tare, în locul tău eu aş urma mai curând sfatul italianului." De la spitalul Spallanzani mi s-a eliberat fişa care îmi programa controalele sanguine pe mai multe luni, dar tot nu începusem să iau produsul. M-am dus din nou la doctorul Otto să-i mărturisesc că nu reuşeam să iau taurul de coarne. „Că începi acum sau mai târziu, mi-a răspuns el, că te opreşti mâine şi reiei poimâine nu are nici un fel de importanţă pentru că nu ştim nimic în privinţa asta. Nici când trebuie început tratamentul, nici cu ce doze. Cel care îţi va spune altfel te va minţi. Medicul dumitale din Franţa îţi prescrie douăsprezece capsule, eu

şasc, hai să facem un compromis, să zicm opt pe zi." Doctorul Chandi a calificat după aceea vorbele doctorului Otto drept periculoase.

80

La ora şapte m-am întâlnit cu femeia de la care cumpăram ziare în piaţa San Silvestro. Mirată că mă vede aşa devreme, îmi adresează un : „Spor la treabă!" Mă duceam să mi se ia sânge, deci femeia nu greşise prea mult. Dosarul meu de la spital încă nu era pus la punct, lipseau numeroase adeverinţe pentru care trebuia să mă milogesc la administraţia franceză şi cea italiană. Doctorul Otto îmi spusese totuşi să mă prezint la ora opt, că va anunţa o infirmieră, dar uitase, a trebuit să aştept până după ora zece sosirea lui. Mi-am făcut de lucru între treptele pavilionului unde bătea soarele şi cele două bănci din material plastic de la primul etaj care constituiau sala de aşteptare. O tânără îmbrăcată toată în negru, cu o pălărie neagră, îşi apăsa o eşarfă neagră pe obraz gemând şi lamentându-se mai tare în momentele când trecea doctorul. La intrarea sau ieşirea lui din cabinet, în faţa uşii era ca un stol de vrăbii agitate. Un homosexual bătrân şi crispat citeşte, dintr-un dicţionar de muzicieni, viaţa lui Prokofiev. Un tânăr heroinoman, posac, cu trăsături frumoase şi cearcăne la ochi, şi-a pus geaca căptuşită cu blană de oaie pe rampa scării, uitându-se după picioarele infirmierelor. Majoritatea bolnavilor sunt heroinomani îmbătrâniţi înainte de vreme, au în jur de treizeci de ani dar par de cincizeci, sosesc gâfâind la primul etaj, au pielea ridată, albăstrie, dar privirea le e limpede şi strălucitoare. O fraternitate incredibilă domneşte între aceşti heroinomani care se cunosc şi se întâlnesc din întâmplare la analiza sângelui de două ori pe lună, după care pleacă cu doze de AZT, sunt veseli, glumesc cu infirmierele. Tânăra în negru a ieşit fâşneaţă de la consultaţie, şi-a lăsat jos eşarfa, nu mai e

nevoie să joace teatru pentru că a păcălit deja pe toată lumea. Tânărul heroinoman a fost strigat pe nume : Ranieri. Infirmiera vine să mă ia și mă duce într-o sală comună goală, se așează lângă mine pe pat ca să-mi pună garoul. Îmi vorbește în timp ce sângele cade picătură cu picătură în eprubetă : „Ce fel de cărți scrii ? Romane polițiste ? — Nu, romane de dragoste." Ea izbucnește în râs : „Nu te cred, ești prea tânăr ca să scrii romane de dragoste." Trebuie să merg să-mi duc singur eprubetele la laborator. Când mă întorc pe alee, infirmiera trece pe lângă mine într-o mașină mică și rablagită, mă claxonează zâmbind. Mai departe, îndreptându-mă spre stația autobuzului, mi-am dat seama că mergeam în spatele lui Ranieri. Cu geaca pe umăr, cu brațul ieșit din mâneca suflecată a cămășii, l-am văzut aruncându-și pansamentul în clipa când a trecut pe lângă un coș de gunoi. În gestul lui era o energie extraordinară, am ezitat să-l abordez și l-am lăsat să dispară.

81

De fiecare dată când mă duceam la Spallanzani, și o făceam mai mult decât ar fi trebuit, cu un oarecare antren, ca la o întâlnire plăcută, plecând dis-de-dimineață în aerul încă răcoros ca să iau din Piața Veneția autobuzul 319 care traversează Tibrul până la via Portuense, de fapt ca să observ din interior scene pe care le voi surprinde lăsând acolo cota mea de sânge, așteptând blândețea ce apare totdeauna chiar și acolo unde e cea mai mare cruzime, rătăcind printre pavilioanele pustii, baricadate ca la Claude-Bernard, dar având ceva estival conceput pentru siestă, cu palmierii și storurile lor venețiene pe fațadele colorate în roz și ocru, trecând prin fața laboratorului Fleming ca să ajung la Day Hospital, totdeauna eram depășit de o mașină mortuară goală care se ducea să ridice un cadavru. Îmi plăcea să reîntâlnesc personalul de la Spallanzani : călugărița enormă acope-

rită cu un veşmânt alb, curat, cu faţa ei de buldog atinsă de cuperoză, un zâmbet calm desenat pe buze, alunecând pe sandalele albe cu talpă groasă, totdeauna cu ceva în mână, o trimitere, noua notă internă catastrofală sau coşul pătrat din lemn însoţit de zgomotul eprubetelor pline de sânge care alunecă în lăcaşurile lor; fosta patroană a unei case de toleranţă, pudrată şi fardată, complet deziluzionată, bombănind ca nimeni alta dar cu sufletul în palmă, cu părul blond prea fin abia desfăcut de pe bigudiuri, foarte necăjită că toţi copiii ei erau bolnavi; oacheşa cu părul creţ care nu era deloc rea în fond dar categoric regulamentară, cu mâna cea mai uşoară dintre toate infirmierele; infirmierul mătăhălos, cu smocurile de păr ieşindu-i din gulerul descheiat şi labele lui mari cu mănuşi de cauciuc, care se uita ţintă la pacient fără să-i apară nici cea mai mică expresie de dezgust sau de simpatie pe faţa împietrită o dată pentru totdeauna; napolitanul cumsecade şi înţelegător care găseşte totdeauna o vorbă bună în franceză. Doctorul Otto a prins în ace deasupra computerului său vorbele sfântului Francisc din Assisi: „Ajută-mă să suport ceea ce nu pot înţelege. Ajută-mă să schimb ceea ce nu pot suporta." Bolnavii, oricare ar fi vârsta lor, optsprezece sau treizeci şi cinci de ani, vin majoritatea însoţiţi de un părinte, fetele cu tatăl, băieţii cu mama. Nu-şi vorbesc, rabdă unul lângă altul pe banca lor, uniţi în nenorocire, şi deodată sunt cuprinşi de un elan de tandreţe extraordinară, se prind de mână, fiul îşi lasă capul pe umărul mamei. Unui cadavru viu, care nu are pe nimeni să-l însoţească, nemaitrăind decât în spitalizări şi întoarceri la un domiciliu improbabil, cu o valiză mare pe care nu o mai poate duce el însuşi, i s-a atribuit o călugăriţă bătrână îmbrăcată toată în negru, resemnată, placidă, cu bărbia ascuţită, cu un zâmbet încremenit şi gura trasă din lipsa protezei, care molfăie citind un roman-foto. Sunt două lumi total opuse, dar se înţeleg, şi, în această situaţie, s-ar putea zice că ţin unii la alţii. Cadavrul viu cu capul chelbos, cu părul ca nişte smocuri de vată ce-

nuşie lipite pe o calotă din plastic, se întoarce de la bucătărie, unde nevasta sau sora altui cadavru viu a cerut într-un mic sufertaş o rămăşiţă de piure, cu o jumătate de portocală din care un sfert îi dă călugăriţei, foarte mulţumită să simtă în gură puţină prospeţime şi aciditate.

82

Vineri 21 aprilie, cină numai cu Bill la *Vaudeville*. Bill : „Dar nu ai deloc ochii galbeni aşa cum mă aşteptam, şi nici pielea ta n-a avut cine ştie ce de suferit, aşa cum aş fi crezut, aparent suporţi foarte bine produsul..." Apoi : „Se va putea spune că sida a fost un genocid american. Americanii şi-au determinat cu precizie victimele : drogaţii, homosexualii, deţinuţii. Trebuie să i se lase sidei timpul să-şi facă jocul ei perfid, pe tăcute şi temeinic. Cercetătorii habar n-au ce înseamnă boala, lucrează la microscoape, la scheme, la abastractizări. Taţi de familie cumsecade, nu sunt niciodată în contact cu bolnavii, nu-şi pot închipui spaima şi suferinţa lor, nu au sentimentul urgenţei. Aşa că ne pierdem în protocoale, care niciodată nu funcţionează bine, şi în autorizări ce au nevoie de ani de zile spre a fi date, în timp ce alături oamenii mor, şi ar fi putut fi salvaţi... Când mă gândesc iar la Olaf, firește că s-a purtat cu mine ca un ticălos părăsindu-mă după şase ani de viaţă comună, dar până la urmă îi datorez recunoştinţă. Fără el aş fi dus-o tot într-o petrecere, şi mai mult ca sigur că aş fi luat porcăria asta, iar azi m-ai fi văzut cu buclucul pe cap." Bill îmi anunţă în seara aceea că el şi Mockney au luat hotărârea să-şi inoculeze lor înşişi virusul dezactivat pentru a le arăta scepticilor că nu există nici un risc.

83

L-am revăzut pe Ranieri, heroinomanul de la Spallanzani, agăţa turistele germane pe treptele din piaţa Spaniei. Privirile noastre s-au încrucişat, m-a recunoscut şi el, dar am un avantaj asupra lui, nu-mi cunoaşte numele. De acum îl întâlnesc în mod regulat, în general seara, când o iau cu David pe via Frattina să mergem la cină, Ranieri e cu doi amici. Imediat ce detectăm prezenţa celuilalt se prăbuşeşte ceva în noi, suntem virtual demascaţi şi denunţaţi, suntem otrava care se ascunde în mulţime, pe frunţile noastre se imprimă în plus un mic semn. Care dintre noi îl va şantaja primul pe celălalt, pentru a obţine fie corpul, fie banii necesari pentru drog ? Mai adineauri mergeam pe strada părăsită de trecători din cauza canicule când, la un colţ, m-am lovit de Ranieri, amândoi ascunzându-ne în spatele unor ochelari negri, nu am întors nici unul capul, nici unul nu ne-am schimbat direcţia sau viteza, şi nici unul nu a vrut să-l lase pe celălalt să o ia înainte. În consecinţă mergeam unul lângă altul, fiecare precum umbra celuilalt, cu un pas egal şi în aceeaşi direcţie, nu ne puteam dezlipi fără să cotim brusc sau să o luăm la fugă. Mi-am spus că destinul mă propulsa spre acest băiat şi că nu trebuia să-l evit. Continuând să merg în ritmul său, m-am întors spre el să-i vorbesc. Faţa îi era plină de sudoare şi în spatele ochelarilor i-am observat fixitatea sticloasă a ochilor. Ranieri a opus vocii mele, ca pe o lance sau ca pe un scut, un mic gest cu degetul, agitându-l sub nasul meu fără să mişte mâna, pentru a-mi spune nu, gest care constituia ceva cu mult mai violent decât dacă m-ar fi lovit cu pumnul sau m-ar fi scuipat în faţă. Atunci mi-am zis că destinul, în ciuda aparenţelor, veghea în continuare asupra mea.

84

Bill m-a sunat la Roma, de la Paris, unde tocmai sosise în cursul lunii mai. I-am spus direct că începusem să am un resentiment față de el și că preferam să i-l mărturisesc pentru a încerca să scap de senzația lui și a reface prietenia pe care el era pe cale s-o mineze. La început i-am reproșat lipsa de delicatețe : „Nu ai pielea prea galbenă", sau : „Noroc că l-am avut pe Olaf, altfel aș fi fost azi în mare bucluc." După aceea, lucrul fundamental, promisiunile lui, care datau de un an și jumătate, neonorate nici până acum. I-am amintit că mă asigurase, dacă nu-i vârâsem sula în coastă, nu-i cerea nimic, cerându-i în același timp totul, prin forța lucrurilor, că va cere în prealabil, la stabilirea unui protocol francez, acceptarea prietenilor lui, și că, dacă asta ar fi pus cea mai mică problemă, ne va duce în Statele Unite să ne vaccineze chiar Mockney. Până acum nu făcuse nimic ; în schimb mă lăsase să mă prăbușesc în nenorocire, pe terenul tuturor amenințărilor. Am vorbit vreme de o oră. A fost o ușurare formidabilă și de o parte și de alta. Bill mi-a spus că simțise toate astea și că era conștient de legitimitatea reproșurilor mele, că nu socotise bine timpul. Dar a doua zi, m-a sunat din mașină, aflându-se în drum spre Fontainebleau, pentru a repune în discuție subiectul, dar întorcând împotriva mea capetele de acuzare : „Nu înțeleg cum poți regreta că Olaf m-a împiedicat să contractez virusul". Am răspuns : „Bineînțeles că niciodată nu am spus asta, dar așa cum ai spus-o tu, era de parcă un prieten i-ar fi spus celuilalt : tu ești atins de nenorocire, eu nu sunt, slavă Domnului... Dar ceea ce-ți reproșez eu este mult mai grav..." Bill a scurtat imediat convorbirea : „Te sun din nou mâine, a zis el, mă înfior la gândul că ar putea să ne audă cineva..." I-am spus : „Cine vrei să ne audă ? Dintr-un anumit punct de vedere, știi, ăsta e genul de lucruri de care altora prea puțin le pasă." M-am gândit că probabil Bill nu era

singur în mașină, și că branșase pentru vecinul lui difuzorul telefonului. N-a mai sunat, nici a doua zi, nici toată vara.

85

Într-o dimineață, ducându-mă la spitalul Spallanzani pentru analiza sangvină, numele meu a creat o confuzie, infirmiera întorcându-mi spatele pentru a-mi ascunde ceva: că cele zece eprubete pregătite pentru mine, cu etichete, erau deja umplute cu sânge și așteptau în coșul lor de lemn să fie coborâte la laborator. A trebuit să caut împreună cu infirmiera, printre eprubetele goale rămase, un nume ce putea să corespundă cu sângele care le umplea pe ale mele. Ne-am oprit la o anume Margherita care umpluse eprubetele lui Hervé Guibert. Numele meu a fost acoperit cu al ei pe primele eprubete, și infirmiera a făcut etichete noi pentru a acoperi eprubetele ce aveau pe ele numele Margherita. Nu e greu de imaginat la ce încurcătură ar fi putut să ducă această inversare. Sertarul măsuței pe care strângeai pumnul rămânea deschis în permanență, cu pernița lui din gază verde-cenușie din cauza prafului, vechiul garou de cauciuc și seringa cu tubul ei de plastic flexibil prin care se scurgea sângele, trasă de un sistem de presiune sub vid. Deseori mă gândeam, găsind tot acest material gata pregătit, că trebuie să fi servit și predecesorului meu, cu atât mai mult cu cât infirmiera nu părea prea grăbită să-l arunce la plecarea mea.

86

Într-o altă dimineață, la spitalul Spallanzani, a trebuit să mă lupt ca să mi se ia sânge, pentru că depășisem cu zece minute un program care nu era în vigoare

ultima dată când fusesem acolo. După un sfert de oră de tergiversări cu infirmierele, practic a trebuit să-mi iau singur sânge, alegând eprubetele goale cu numele meu din grămada de eprubete nefolosite, strângându-mi banda de cauciuc în jurul brațului și întinzându-l infirmierei până când s-a hotărât să înfigă acul. În momentul acela m-am zărit din întâmplare într-o oglindă, și m-am găsit extraordinar de frumos, deși luni de zile nu mai vedeam în oglindă decât un schelet. În clipa aceea descoperisem ceva: ar fi trebuit să mă obișnuiesc cu acea față slabă, pe care mi-o arăta de fiecare dată oglinda, ca nemaifiind a mea, ci deja a cadavrului meu, și ar fi trebuit, culme sau întrerupere a narcisismului, să o pot îndrăgi.

87

Tot nu reușisem să obțin produsul farmaceutic pentru sinucidere, căci de fiecare dată când scosesem într-o farmacie rețeta mea falsă, notată la telefon de urgență din cauza unei crize de tahicardie a mătușii mele, cu care făceam o așa zisă călătorie în Italia, în ciuda autenticității aparente a numărului de telefon aparținând medicului ei de la Paris, care de fapt era al meu și nu putea să răspundă, și a falselor tăieturi și corecturi făcute numelui produsului și modului de administrare, și deși mă aflam în fața unei persoane binevoitoare care își cerceta lexicoanele, telefona la depozitul central sau se apleca asupra ecranului ordinatorului ca să constate că produsul nu mai era disponibil, demersul meu eșua, mă împotmoleam, și îmi ziceam că destinul se opunea intenției mele. Dar, o dată, într-o zi însorită, când fără nici o intenție ascunsă intrasem într-o farmacie vrând să cumpăr pastă de dinți și săpun, am adăugat deodată pe listă, după Fluocaryl-ul meu, și digitalină picături, farmacista mi-a spus mai întâi că produsul nu se mai fabrica. M-a întrebat pentru cine era și pentru ce. Am răs-

puns, în chipul cel mai detaşat (de fapt renunţasem la această încercare şi în fond voiam să eşueze o dată pentru totdeauna): „E pentru mine, am probleme de ritm cardiac." Farmacista, aşa cum procedaseră şi ceilalţi confraţi ai ei, şi-a răsfoit lexiconul, a căutat pe ordinator, şi mi-a adus două produse similare tot sub formă de picături. Faptul că am ezitat să iau aceşti înlocuitori a fost în favoarea mea : era o atitudine contrară nerăbdării determinate de dependenţă. Farmacista mi-a spus să trec din nou a doua zi, urmând ca ea să facă cele necesare pentru a-mi găsi produsul original. A doua zi, când am intrat la noroc în farmacie, imediat ce am intrat pe uşă, în ciuda numărului mare de clienţi ce aşteptau să fie serviţi şi a ochelarilor negri care îmi ascundeau faţa, farmacista mi-a detectat imediat prezenţa şi mi s-a adresat de la celălalt capăt al magazinului, cu un aer triumfător : „A sosit digitalina !" Niciodată în viaţa mea vreun comerciant nu mi-a vândut ceva cu atâta jubilaţie. Farmacista a împachetat doctoria într-o bucată mică de hârtie kraft, moartea mea costa mai puţin de zece franci. Mi-a urat o zi plăcută cu un aer radios şi solemn, de parcă ar fi fost o funcţionară de la o agenţie de voiaj ce tocmai îmi vânduse un bilet cu care puteam să fac turul lumii şi îmi ura călătorie plăcută.

88

Joi 14 septembrie : sunt nerăbdător, ducându-mă la cină la Robin, să-l cunosc pe Eduardo, tânărul spaniol pe care Bill l-a luat sub ocrotirea lui de când a aflat că e seropozitiv. Eduardo a sosit chiar în acea dimineaţă de la Madrid şi pleacă a doua zi la Bill în Statele Unite. Robin m-a aşezat lângă el, îl observ pe furiş, cu coada ochiului. E un tânăr firav, ca un pui de căprioară nesigur pe picioare, roşeşte uşor, e îmbrăcat fără graţie, dar fiecare din gesturile lui e de o eleganţă melancolică. Nu vorbeşte. Vrea să scrie. Privirea lui are deja

acea panică pe care eu o surprind în ochii mei de doi ani de zile. Abia am început să mâncăm că sună telefonul, e Bill, demiurgul nostru ne spionează de la distanță, Robin se ridică de la masă ca să converseze liniștit pe scară. Se întoarce și îmi spune că Bill vrea să vorbească cu mine. Nu m-a mai sunat din luna mai, de la acel faimos telefon dat din mașină. Sunt tentat să cer să i se transmită că am o pierdere momentană de voce, ar fi totuși prea spectaculos în ochii asistenței. Robin îmi spune, întinzându-mi telefonul fără fir: „Ia-l pe scară, ca să vorbești nestingherit." Glasul lui Bill venea de departe însoțit de pârâituri, cu ecoul care ne întrerupe: „Tot mai ești furios pe mine?" În tonul lui e atâta aroganță încât mă prefac că nu înțeleg și răspund: „Ești la Miami? La Montréal?" „Nu, la New York, la colțul străzii 42 cu strada 121, etajul șaptezeci și șase. Dar te-am întrebat dacă tot mai ești furios pe mine?" Am continuat să mă fac că nu aud: „Veți câștiga sau veți pierde?" (În ziare se vorbea de lupta pe viață și pe moarte dintre firma Dumontel, pentru care lucrează Bill, și firma engleză Milland pentru adjudecarea unui producător de vaccinuri canadian, care ar putea să distribuie pe scară mare serul lui Mockney). „Prima manșă am pierdut-o, răspunde Bill, dar încă nu ne-am spus ultimul cuvânt. Te mai sun și mâine, ai putea să mi-l dai pe Eduardo?" Întorcându-mă la masă cu telefonul portativ, am fost gata să le trântesc celor de față: „Este chemat următorul seropozitiv." În seara aceea am avut o bănuială, dar era prea teribilă chiar și pentru mine ca să-i dau crezare.

89

Pe 20 septembrie, cină la *China's Club* cu Robin: receptivitatea lui extrem de conștiincioasă și amicală îmi permite, pentru prima dată, să-mi exprim ceva mai

clar teoria despre Bill, pe care Jules a refuzat s-o asculte până atunci, spunând că în anumite momente sentimentul urgenței nu trebuie înăbușit cu divagații romanești. Așa cum sida, i-am spus lui Robin ocolind miezul ipotezei mele, a fost pentru mine o paradigmă în propriul meu proiect al cunoașterii de sine și enunțării inexprimabilului, tot așa sida a fost pentru Bill modelul secretului întregii sale vieți. Sida i-a permis să conducă jocul în micul nostru grup de prieteni, pe care îl manipulează ca pe un grup de experimentare științifică. L-a înrolat pe doctorul Chandi ca intermediar, ca paravan pentru el între lumea afacerilor și cea a bolnăvilor. Doctorul Chandi este un executant al planului său, un pol însărcinat să rețină datele cele mai secrete și, paradoxal, să nu le difuzeze. Vreme de un an și jumătate, ca să-mi salveze chipurile pielea, a trebuit să fiu transparent față de Bill : a fi nevoit să spui în orice clipă cu ce procent ți-a mai scăzut numărul limfocitelor T4, e mai rău decât să arăți ce ai în pantaloni. Bill, folosindu-se de vaccinul lui Mockney ca de o momeală, a reușit să mă facă să salivez un an și jumătate în fața lui. Când am vrut să scap de acest ascendent denunțându-l, probabil că s-a simțit demascat și s-a temut să nu-și piardă locul de conducător al jocului în cadrul acestei rețele de relații amicale pe care a țesut-o cu pricepere între tine și mine, fratele tău, Gustave, Chandi, și tot cercul nostru, mărturisind unora ceea ce ascundea celorlalți. Cred că s-a fixat în special asupra ta, prin intermediul destinului fratelui tău, și asupra mea care sunt direct amenințat, pentru că suntem niște indivizi care realizează ceea ce se numește o operă, iar opera este exorcismul neputinței. În același timp maladia inevitabilă este culmea neputinței. Niște ființe potențial puternice în deplinătatea forțelor lor creatoare reduse la neputință, iată creaturile fascinante pe care le-a putut modela Bill acționând asupra lor cu forța fictivă a salvării. Bill nu putea să-mi suporte reproșurile : dacă le comunicam grupului nostru, ele i-ar fi răsturnat planul. Așa că mi-a

luat-o înainte întorcându-le împotriva mea, împărţindu-le diferitelor antene ale grupului : Chandi, tu, Gustave, învinuindu-mă că i-am făcut reproşuri nejustificate şi mascând acuzaţia principală sub critici periferice, care puteau într-adevăr să treacă drept nişte fleacuri. De aceea cred că era cineva în maşina lui în momentul când mi-a telefonat, şi mi-a spus, hărţuit : „Opresc aici convorbirea noastră, mă sperie prea tare gândul că cineva ar putea să ne audă", pentru că avea nevoie de un martor al acestei schimbări bruşte a capetelor de acuzare. Din momentul acela găsise pretextul să mă abandoneze fără să fie nevoit să dea socoteală în faţa grupului („şi-a pierdut minţile, n-ai ce să-i mai faci"), şi să agaţe un alt model pentru planul lui, plan care funcţionează asemenea unui miraj. Următoarea păsărică prinsă în laţ este deci Eduardo, tânărul spaniol, permiţându-i să mai prelungească puţin acest joc care, printr-o coincidenţă, îl satisface atât de bine. Nu am spus exact aceste cuvinte în faţa lui Robin pentru că la sfârşit mi-a spus : „Nu voi uita nici o vorbă din tot ce mi-ai spus în seara asta."

90

Mi s-a părut că l-am zărit din nou pe Ranieri, heroinomanul, în grădinile vilei [1]. Se strecura în direcţia pavilionului meu. M-am dus din nou la farmacie să cer, după un interval de trei săptămâni, a doua doză de digitalină, necesară pentru oprirea inimii. Pe faţa farmacistei se putea citi de data asta o mică nelinişte, m-a întrebat : „Vă face bine acest medicament ?" I-am răspuns : „Da, e foarte liniştitor".

[1] Este vorba de vila Medicis, din Roma, locul unde sunt găzduiţi bursierii Academiei franceze. Iniţial, bursele se acordau pictorilor care câştigau Premiul Romei. În prezent, sunt acordate tinerilor artişti, scriitori şi cercetători talentaţi. (N.T.)

91

Sâmbătă 7 octombrie, pe insula Elba : abia am intrat în casă cu obiectele şi mapele cu desene aduse din pavilionul meu de la Roma, că sună telefonul, răspunde Gustave, îl aud spunând : „Da, Bill." Însufleţit nevoie mare, Bill sună de la New York, aflăm că a încasat o săpunea!ă de la Robin, spune că, cu o zi în urmă, vaccinul lui Mockney a primit în sfârşit licenţa unei organizaţii foarte puţin indulgente, care bloca totul până la noi ordine, ceea ce avea să permită înmulţirea experimentărilor în Statele Unite. „În felul ăsta, dacă există cea mai mică problemă pentru tine la protocolul francez, vei veni trei-patru zile la Los Angeles şi vei continua injectările la Paris." După o trecere prin Geneva, Bill poposea la sfârşitul săptămânii la Paris şi propunea să evaluăm situaţia împreună cu Chandi, „dar, a adăugat el, nu pot să cer eu această întâlnire".

92

Vineri 13 octombrie, la amiază, în cabinetul doctorului Chandi. Imediat îmi spune că va trebui trişat ca să pot fi admis în protocolul francez. Este vorba de primul grup, format din vreo cincisprezece persoane, fără probă oarbă, destinat să testeze toxicitatea produsului. Candidaţii nu trebuie să fi făcut nici un tratament şi să aibă peste 200 T4. Ultimele analize arătau că am fix 200. Nu era suficient să se mintă spunându-i-se medicului militar, clinicianul care răspundea de experiment : „Nu am luat niciodată AZT", ci trebuia să se şi obţină dispariţia oricărei urme a acestui produs din sângele meu. Prezenţa AZT-ului este semnalată imediat de o creştere a volumului globular ; pentru ca analizele să indice valori scăzute, ar trebui să se întrerupă tratamentul cel pu-

ţin cu o lună înainte de testarea sângelui. Dar cu această oprire a tratamentului risc să cad sub 200 T4, alt motiv pentru care aş fi exclus. Doctorul Chandi, prea grăbit să-mi vorbească de vaccin, n-a remarcat în ce stare sunt: am slăbit cu cinci kilograme şi epuizarea mă hărţuieşte din nou. În privirea lui am citit spaima: că vom fi amândoi încolţiţi, din cauza lui Bill, dacă nu facem nişte jonglerii improbabile. Şi în acea secundă a adevărului, când probabil că el mă vede ca pe un condamnat iremediabil, pentru prima dată mi-e milă de doctorul Chandi, pe care îl văd brusc ca pe un chelner al lui Bill.

93

Întâlnirea a fost fixată duminică 15 octombrie, la ora 15.30 acasă la Bill. Până în ultima clipă am crezut că se va căra. Doctorul Chandi a spus: „E important să-l încolţim, ca să-l strângem cu uşa, în felul ăsta vom fi fiecare martorul celuilalt faţă de eventualele angajamente ale lui Bill." Sosesc mai devreme, mă ghemuiesc pe o bancă, într-un parc de lângă biserica Notre-Dame-des-Champs, îl văd pe Bill sosind, ieşind din Jaguar, cu ochelarii negri şi cheile în mână, traversând bulevardul cu pasul lui săltăreţ de cow-boy bătrân si relaxat, urmat curând de doctorul Chandi, care şi-a parcat noua lui maşină roşie în spatele Jaguarului lui Bill, şi merge în fugă, cu cămaşa descheiată la gât, bascheţi în picioare şi dosare sub braţ. Deodată am impresia că eu îi manipulez pe aceşti doi indivizi. Las să treacă câteva secunde înainte de a intra şi eu în urma lui Chandi, întrevederea noastră în trei nu va avea deci nici un preambul în doi. Bill mă primeşte cu căldură: „Iată-l şi pe dragul nostru Hervelino, care nu arată chiar aşa de rău!" Îmi dau seama, căci Bill ne inundă imediat cu vorbele lui, ni se serveşte o conferinţă magistrală despre istoricul vaccinului şi problemele etice aferente — ca să ne aiurească, îmi zic — că de la apariţia bolii mele sunt

victima unui soi de schizofrenie : înțeleg perfect spusele lui, oricât ar fi de complexe, atâta vreme cât se limitează la generalități științifice, dar mă opacizez când e vorba de propriul meu caz. Nu mai înțeleg nimic, mă blochez, dacă pun o întrebare crucială îi uit imediat răspunsul. Chandi a întrerupt discursul bine pus la punct al lui Bill : „Poți face ceva concret pentru Hervé ?" Doctorul Chandi, tremurând tot de importanța întrebării lui, leagă de cazul meu un alt caz limită care îi stă pe suflet, cel al unui pacient care evoluează în jurul a 200 T4 și este tratat cu AZT, îi spune lui Bill : „Dacă reușești vaccinarea lui Hervé în Statele Unite, ai putea să faci ceva și pentru un al doilea caz asemănător ?" Văd după fața lui Bill, care nu vrea să lase să se ghicească nimic, că această cerere îi provoacă o jubilație profundă, că îi întărește sentimentul puterii, și că respectarea promisiunii sau încălcarea ei n-ar face decât să întărească în el această putere oarbă. Pe buze îi apare un ciudat surâs crispat, are o clipă de absență în care își savurează marea plăcere pe care o simte, iar Chandi, care cere îndurare pentru un om, trebuie să înghită un răspuns vulgar : „Câtă vreme n-or să fie avioane pline... Da, ceea ce am făcut pentru Eduardo, pot să fac la fel de bine la urma urmelor și pentru Hervé și pentru un necunoscut, de ce nu..." După care, cum nu se poate mai calm, Bill începe să explice acest lucru uluitor : cum a procedat cu Eduardo, acel tânăr spaniol pe care nu-l cunoștea în urmă cu trei luni, fratele lui Tony, pasiunea lui, pe care părinții nu-l lăsaseră să plece cu Bill în America. Deci Eduardo tocmai fusese infectat de amantul lui, un fotograf de modă, actualmente pe moarte într-un spital din Madrid, în niște condiții, zice Bill, care depășesc mult pe cele cunoscute de tine la Roma. Aflând de la fratele lui de poziția cheie deținută de Bill, Eduardo i-a trimis niște scrisori tulburătoare, „ți le voi da să le citești, mi-a spus Bill, și să vezi și tu, dar eu cred că s-a născut un scriitor". Când înțelegem de la Bill că injectarea lui Eduardo a avut loc, sunt gata să ies din încăpere trântind ușa, dar mă răzgândesc și ascult această relatare emoționantă cu un zâmbet înduioșat. Chandi are

un fel de tulburare fizică, de parcă s-ar sufoca, își dă capul pe spate, închide ochii și apasă pe ei, respiră cu greutate. Apoi scoate scrisoarea primită de la societatea Dumontel, care îi precizează cum îi va fi retribuită munca în cadrul experimentului : la fel ca unui vânător de capete, după numărul pacienților recrutați și injectați, ceea ce nu corespunde deloc cu ce-i promisese Bill. Întreb : „Și ce vom face dacă o să cad sub 200 T4 ?" „Va trebui să furăm vaccinul", a răspuns Chandi. Iar Bill : „Vom intra în clandestinitate." Nu s-a stabilit nimic precis în privința mea. Dar seara trebuia să iau cina cu Bill, mi-a dat de înțeles făcându-mi cu ochiul, pe bulevard, în momentul în care m-am despărțit de el împreună cu Chandi.

94

Edwige și Jules, anunțați la telefon, îmi spun că am un curaj nebun dacă mă duc să iau masa cu acest imbecil. Dintr-o dată Jules e foarte pornit împotriva lui Bill, revoltat, dezgustat, și are lacrimi în ochi, spune : „Nu ești propriu-zis un mitoman ; lucrul cel mai grav nu este atât că Bill nu și-a ținut promisiunile, ci că ți le-a făcut. Înțeleg acum cât de generos este Chandi." Îmi cere să iau cu mine un ac și să-mi presez degetul înțepat, de îndată ce Bill va absenta de la masă, deasupra paharului său cu vin roșu, iar a doua zi să-i mărturisesc ce-am făcut. Am hotărât să fiu calm, să merg până la capătul acestei logici românești care mă hipnotizează, în detrimentul oricărei idei de supraviețuire. Da, pot să o scriu, și fără îndoială că în asta constă nebunia mea, țin la carte mai mult decât la propria mea viață, n-aș renunța la cartea mea ca să-mi păstrez viața, ăsta va fi lucrul cel mai greu de crezut și de înțeles. Înainte de a vedea în Bill un ticălos, eu văd un personaj în aur masiv. Deschizându-mi ușa, mă și ia în primire în mare viteză, îmi spune : „Ai văzut tulburarea aceea pe care a

avut-o Chandi, e ciudat, cum explici asta?" Apoi făcându-se că mă sugrumă: „Ah! ei bine, ai fost pornit împotriva mea, dar și eu te-am urât, ură înțelegi, știi ce înseamnă asta?" M-am așezat pe canapeaua lui, am luat o țigară și, străduindu-mă să o aprind cu bricheta, i-am spus: „E un sentiment foarte puternic, într-adevăr, vrei să vorbim despre el?" Dar Bill tocmai despre asta nu vrea să vorbească, deviază conversația spre veșnicele lui probleme de etică, necinstea cercetătorilor și urgența de a-i salva pe bolnavi. Îi spun că am slăbit cinci kilograme și simt un fel de atrofiere a capacităților mele musculare. Mă întreabă dacă am avut diaree: „Atunci e vorba de intoleranța ta la medicament, ficatul tău saturat nu mai poate să filtreze alimentele, de asta slăbești. Chandi îți dă porcăria asta continuu, fără nici o pauză? Chandi e perfect, din nenorocire nu are titlu universitar, de aceea în cadrul experimentului va trebui să lucreze sub conducerea unui șef de clinică..." Îl întreb pe Bill, pentru că știu că și el a avut probleme hepatice, dacă ficatul se reface repede. „Și încă cum! Ți se va grefa o bucățică mică de ficat, nici măcar cât un lob, și crește la loc, ca pirul!" Îi spun: „Asta ți-au făcut ție?" Iar el îmi răspunse: „Ei, nici chiar așa! Nu, mie nu mi-au făcut decât o biopsie, din fericire, prelevarea unei bucățele mici de tot din ficat ca să se vadă cum mă restabilisem după hepatită."

95

Jules mă întrebase în ce fel se putea substitui virusului substanța imunogenă a lui Mockney. „Nu i se substituie, a răspuns Bill, și iată de ce este atât de calomniat, deoarece cu toate astea se injectează virus, chiar dacă este dezactivat, iar cercetătorii concurenți spun că nu poate fi injectat virus unor seronegativi, produsului îi mai lipsesc câțiva adjuvanți, gamaglobulinele nu sunt suficiente." Bill mi-a explicat că virusul este atât de dia-

bolic pentru că se divide pentru a declanșa un proces de ademenire, care epuizează corpul și sistemele lui imunitare. Momeala o constituie membrana virusului : de îndată ce organismul îi descifrează prezența, îi trimite în ajutor globulele T4, care, grămadă pe membrană și parcă orbite de ea, nu detectează nucleul virusului, iar acesta traversează incognito încăierarea mergând să infecteze celulele. Virusul HIV, când se pune în mișcare, joacă în interiorul corpului o coridă, în care mantia roșie ar fi membrana, sabia aducătoare de moarte nucleul, iar omul animalul epuizat. Imunogenul lui Mockney este un soi de replică clarvăzătoare a virusului, face oficiul de decodor, învățând corpul prin reactivarea sistemului imunitar și producerea de anticorpi specifici, reflexele adecvate pentru a detecta necodificat programul de distrugere a nucleului, până atunci bruiat de manevra de diversiune executată de membrană. Nu mai poate fi vorba ca Mockney sau Bill să-și inoculeze virusul.

96

Bill cere o masă mai retrasă, în sala din fund de la *Grill Drouant*, unde nu e nimeni, și îi spune femeii : „Avem de discutat probleme ultraimportante." Apoi continuă, privind insistent la clienții din prima sală : „În felul ăsta nimeni nu ne va putea auzi... La Montréal am fost urmărit. Mai întâi de un tip tânăr, în hol, arăta destul de bine, douăzeci și cinci de ani, nu chiar genul de om al hotelului, nu i-am dat prea mare atenție. Dar îl reîntâlnesc pe o stradă din cartierul bordelurilor, noaptea târziu. E acolo un local unde fac striptis studenții, dedicându-se acestei îndeletniciri ca să facă și ei rost de bani, tu stai jos și ei defilează prin fața ta, pe sub nasul tău, le strecori doi dolari în string [1] și îl dau jos, douăzeci în șosetă și se apropie și mai mult.

[1] String — chilot de baie care acoperă doar sexul, lăsând fesele goale. (N.T.)

Ieşind de acolo am dat din nou peste tipul cu pricina, asta mi s-a părut ciudat. Am făcut de două ori cale-ntoarsă pe două străzi paralele, un vechi truc pentru spionii Germaniei de Est, pe care l-am învăţat la Berlin. Tipul era în continuare pe urmele mele. L-am pierdut în cartierul heterosexual. În holul hotelului l-am găsit din nou, m-am prefăcut că nu observ nimic. Dar urcând în ascensor, am văzut într-o oglindă că scotea un carneţel ca să noteze ceva. Cred că tipul e plătit de Milland, firma concurentă. Mi-e frică de un şantaj, de mijloace de presiune, poate că am observat prea târziu şi au făcut fotografii ultimele dăţi când m-am distrat puţin în local. Pe lumea asta homosexualitatea este posibilă atâta vreme cât nu se vorbeşte de ea. Dar nu trebuie să iasă la vedere." Nu l-am întrebat pe Bill ce treabă avea la Berlin după război cu spionii din est. Cât a durat cina, Bill nu şi-a luat ochii de la paharul cu vin roşu de Chili şi nici n-a plecat la toaletă.

97

Am continuat să mă dedublez în cursul cinei, repunând în discuţie afacerea Eduardo. Bill părea că răspunde cu nevinovăţie la întrebările mele, de parcă n-ar fi bănuit ce trădător potenţial eram şi eu. Afişam cea mai mare detaşare, seninătate şi emoţie în faţa acestui basm frumos. I-am spus : „Probabil că a fost un moment foarte tulburător... Poate că i-ai făcut injecţia chiar tu? Sau sper că măcar erai prezent ? — Bineînţeles, a răspuns Bill. — Şi ce revanşă pentru tine faţă de această familie conservatoare care te-a împiedicat să-i răpeşti fiul mai mare... — Nu ştii chestia cea mai tare, zice Bill. Tatăl lui Eduardo şi al lui Tony conduce în Spania reprezentanţa firmei Milland, concurentul nostru numărul 1... Bănuiam că acest detaliu o să-ţi placă... În orice caz, am riscat enorm pentru Eduardo..." „Risc enorm, a comentat Robin căruia i-am relatat faza, şi nu e bine s-o spunem,

dar care n-a servit la nimic". Eduardo are peste 1000 T4, abia a fost infectat: dacă trebuia stabilită o urgență în anturajul lui Bill, cu siguranță că nu aceasta era.

98

La 16 octombrie, după ce am luptat vreme de mai multe săptămâni cu impresia că ceva mă arde în partea dreaptă și senzația unei acidități din ce în ce mai insuportabile, iau singur hotărârea să întrerup AZT-ul. Pe 17 îl anunț și pe doctorul Chandi la telefon și adaug: „Poate că nu e momentul să lansez profeții atât de lugubre, dar nici dumneata, nici eu nu putem conta pe cuvântul lui Bill. Bill nu are cuvânt, a dovedit-o dezlegându-se fără explicații de angajamentele luate acum un an și jumătate, pe care va fi constrâns să le minimalizeze azi, din lașitate. Bill e o marionetă care nu face nimic din generozitate, nici din omenie. Nu e din lumea noastră, nu e din tabăra noastră, nu va fi niciodată un erou. Erou este cel care asistă muribundul, ești dumneata, sau poate că sunt eu, muribundul. Bill nu va fi niciodată capabil să asiste vreun muribund, prea îi este teamă. Când s-a pomenit la spital în fața prietenului său căzut în comă, iar fratele acestui prieten îl îndemna să comunice cu muribundul prin apăsări de mână, n-a putut să-i țină mâna mai mult de-o secundă, i-a dat drumul înspăimântat și pentru totdeauna".

99

În timpul nopții, părăsind aeroportul din Miami ca să ajungă la el acasă, Bill prinde în lumina farurilor un tânăr hirsut, care aleargă în șort și cu picioarele goale

pe autostradă. Îl ia în Jaguarul lui american, îl duce la el acasă şi-l spală în cadă, cu excepţia sexului, pe care apucatul nu-i dă voie să i-l atingă, nici în pat după ce se stinge lumina. A doua zi, Bill îl duce prin magazine să-l îmbrace din cap până-n picioare, băiatul îi spune unchiule. A treia zi, neliniştindu-se pentru că băiatul îi spune tată, Bill, trebuind să lipsească din pricina unei călătorii de afaceri, îl duce pe băiat la un cămin pentru tineri, unde îi plăteşte şederea pentru vreo zece nopţi, dându-i şi cincizeci de dolari în mână. Când se întoarce din deplasare, Bill găseşte toate sistemele de securitate pe alarmă: cel al garajului, cel al ascensorului privat, cel al apartamentului. Paznicii ii spun lui Bill că tânărul în costum a încercat zi şi noapte să le forţeze barajul, dându-se drept fiul lui, abandonat de un tată nedemn. Bill a găsit înregistratorul telefonului plin de mesaje din partea băiatului, a cerut schimbarea numărului şi înscrierea pe o listă roşie [1]. Abia intră în funcţiune numărul nou că băiatul, care tocmai l-a obţinut de la un paznic începător, îşi sună tatăl presupus legal. Bill e la capătul răbdărilor, cere încă o dată schimbarea numărului, întorcându-se noaptea dintr-o altă deplasare îl zăreşte pe băiat, iarăşi hirsut, în şort şi cu picioarele goale, ieşind dintr-un boschet şi lovindu-se de Jaguarul care deviază într-o parte. Bill îl ameninţă în faţa paznicilor alertaţi că va chema poliţia. Imediat ce intră în casă, după ce debranşează sistemul de alarmă de la etajul 35 al zgârie-norului şi opreşte microfoanele legate la biroul paznicilor, sună telefonul, Bill răspunde, şi aude glasul mieros şi implacabil al unui bărbat care îi spune: „Alo? Aici Plumm, dresorul de maimuţe. Văd că apreciaţi micile maimuţe, tocmai am primit un nou transport şi am început să le dresez. Dacă sunteţi interesat, anunţaţi-mă fără ezitare, vă las numărul meu de telefon."

[1] Lista roşie — lista abonaţilor de telefon al căror nume nu figurează în cartea de telefon, iar numărul lor nu poate fi comunicat de serviciul de informaţii. (N.T.)

100

Punerea în abis a cărţii mele se închide peste mine. Sunt în rahat. Până unde vrei să mă vezi prăbuşindu-mă? Dracu' să te ia, Bill ! Muşchii mi s-au topit. Mi-am redobândit în sfârşit braţele şi picioarele de copil.

ANDRÉ BRUNELIN

COLECTIA
SUPERSTAR

● în 1952, într-un bar dintr-o suburbie a Parisului ● Brunelin și-a luat inima în dinți și l-a sunat pe Jean Gabin ● așa l-a cunoscut ● i-a cîștigat încrederea ● a știut să-l asculte și să-l înțeleagă ● s-au întâlnit pe platourile de filmare, în restaurante, acasă la Gabin ● treptat, actorul a renunțat la tăcere ● i-a povestit despre părinții săi ● despre copilărie ● despre cariera sa cinematografică ● fără să știe că, într-o zi, Brunelin avea să-i scrie biografia ● a aflat despre acest proiect cu puțin înaintea morții ● și-a dat acordul ● astfel s-a născut această carte plină de spontaneitate, pasiune, sensibilitate și dragoste ● despre viața lui Gabin ● unica lui viață, pe scenă și în afara ei ●

JEAN GABIN

UN OM TRAVESTIT ÎN ACTOR

Despre Gabin se spun multe. Aproape întotdeauna cei care o fac se înşală. Când joacă o scenă, cel mai neînsemnat incident, zgomotul cel mai mic îl blochează, îl fac să se cabreze ca un mânz. Reacţiile lui par disproporţionate cu motivul care le-a produs şi imediat e invocat caracterul său cel prost. Dar asta înseamnă ignorarea importanţei concentrării la acest timid. Înseamnă uitarea faptului că un actor care se „dăruie", după expresia consacrată, abandonează, ca să-i îmbogăţească pe alţii, o parte din propria-i fiinţă, devenind astfel mai sărac şi mai vulnerabil. Acest „dur" e un sensibil. Acest om calm e, de fapt, un neliniştit. Siguranţa jocului său e un tremur lăuntric, stăpânit cu greu. Şi tocmai în asta rezidă marele său talent...

Editor : VALENTIN NICOLAU
Redactor : ANGELA CISMAŞ
Tehnoredactor : DAN RADULESCU
Apărut 1993, Bucureşti
Coli tipar : 10,5/Format : 16/54x84
Tiparul executat sub comanda nr. 14050
S.C. „GRAFICA PRAHOVEANĂ" S.A.
PLOIEŞTI

EDITURA NEMIRA

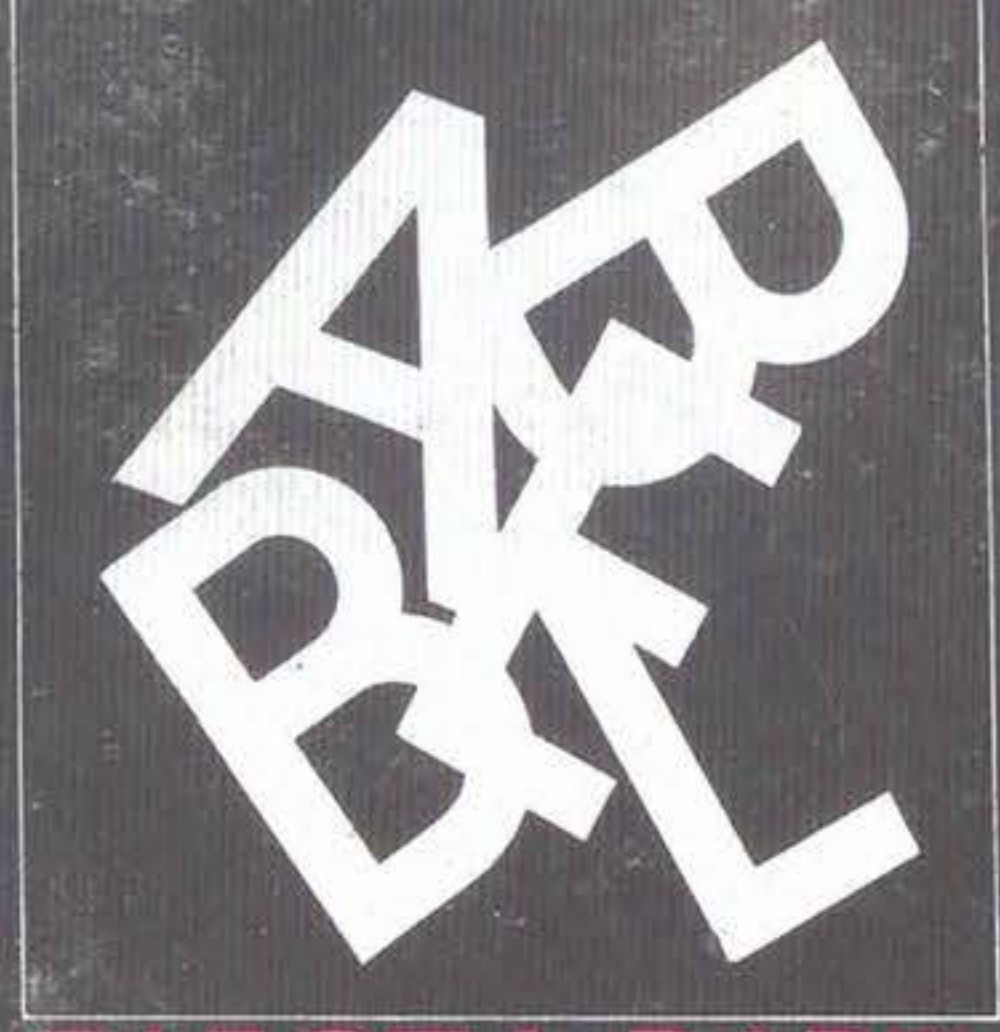

COLECȚIA BABEL

Hervé Guibert, scriitor francez, cade pradă simultan virusului HIV și cărților lui Thomas Bernhard - două otrăvuri cărora le urmărește halucinant progresia paralelă în trupul și spiritul său, într-un ciclu de patru cărți, începând cu volumul de față: un roman cu cheie (Muzil = Michel Foucault, Marine = Isabelle Adjani etc.), având SIDA ca personaj principal. Un periplu necruțător prin mediile intelectuale și artistice pariziene, confruntate cu flagelul bolii, cu piața neagră a medicamentelor și cu mafia medicală franco-americană. O carte unică, dând dreptate unei vorbe a lui Kierkegaard, după care nu merită citite decât cărțile celor ce au văzut moartea cu ochii.

NEMIRA '93

ISBN 973-9144-74-8

PRET 798 + 2 T.L. =1800 LEI